

Zdeněk Vrbenský

Historie pražského volejbalu 20. století

(1919 – 1999)

Poznámka autora:

Tato „tvrdá“ literatura faktu, kumulací jmen připomínající místy telefonní seznam, byla sepsána v roce 2004. O sedm let později byla vyndána ze šuplíku, oprášena a v omezeném počtu výtisků vydána Pražským volejbalovým svazem jako prezent pro hosty slavnostního zasedání PVS u příležitosti 90 let existence organizovaného českého volejbalu. Její pirátské kopírování a šíření nebude stíháno - autora i vydavatele naopak potěší!

© Zdeněk Vrbenský, 2011

OBSAH:

PŘEDMLUVA	str. 1
1 ÚVOD	str. 2
2 HISTORIE VOLEJBALU V PRAZE	str. 2
2.1 Dvacátá a třicátá léta	str. 2
2.2 Čtyřicátá léta	str. 6
2.3 Padesátá léta	str. 9
2.4 Šedesátá léta	str. 12
2.5 Sedmdesátá až devadesátá léta	str. 13
3 SLAVNÉ PRAŽSKÉ VOLEJBALOVÉ KLUBY	str. 16
3.1 Držitelé mistrovských titulů	str. 17
3.2 Další účastníci nejvyšších soutěží	str. 26
4 OSOBNOSTI PRAŽSKÉHO VOLEJBALU	str. 30
4.1 Funkcionáři a rozhodčí	str. 30
4.2 Trenéři	str. 31
4.3 Hráči a hráčky	str. 32
5 SLAVNÉ PRAŽSKÉ TURNAJE	str. 33
5.1 Velká cena Prahy	str. 33
5.2 Pohár 17. listopadu	str. 34
6 PRAŽSKÉ VOLEJBALOVÉ SOUTĚŽE	str. 35
DOSLOV	str. 36
PŘÍLOHY:	
A Rekapitulace volejbalových mistrů republiky z Prahy	str. 38
B Podíl hráčů pražských klubů na zisku medailí z OH, MS a ME	str. 39
C Podíl hráček pražských klubů na zisku medailí na MS a ME	str. 40
D Přehled mezinárodních úspěchů s podílem hráčů a trenérů z pražských klubů	str. 41

PŘEDMLUVA

Na podzim roku 2001 mě potěšila pozvánka na vernisáž výstavy, kterou v Tyršově muzeu na Újezdě u příležitosti oslav 80. výročí českého volejbalu zorganizoval Český volejbalový svaz ve spolupráci s Oddělením historie tělovýchovy a sportu Národního muzea ČR. Se zájmem jsem si prohlédl vystavené relikvie, pozdravil se a popovídal s řadou známých volejbalových osobností, odnesl si domů jubilejní svazový almanach a netušil, co mě můj volejbalový osud přichystal. Začátkem roku 2002 jsem byl přemluven předsedou Pražského volejbalového svazu ing. Radkem Laušmanem k členství v nově ustavené Komisi společenského významu volejbalu při PVS, a když zanedlouho přišel požadavek ČVS na příspěvek Prahy do připravovaného vydání „Zlaté knihy českého volejbalu“, vzal jsem tento úkol dobrovolně na svá bedra. Již zakrátko jsem pochopil, jak neuvážené a velikášské toto gesto bylo. Problémy se získáním podkladů ke zpětnému zmapování historie pražského volejbalu byly znásobeny chronickým nedostatkem času (do důchodového věku zbývá ještě pár let). V první etapě jsem dopisem oslovil desítky žijících pražských volejbalových osobností (hráčů, hráček, trenérů, rozhodčích a funkcionářů) s žádostí o pomoc a zpřístupnění jejich soukromých archivů a vzpomínek. Většina z nich se ozvala, spolupracovala a nadále spolupracuje. Řadu těch nejvstřícnějších jsem osobně navštívil, s dalšími si dopisoval, mailoval a telefonoval. Vnutil jsem se a začal docházet na pravidelná setkání party hráčských legend z řad nejstarší generace reprezentantů (svolávaných Karlem Brožem), později i reprezentantek (organizovaných Bobinou Lútočkovou) a snažil se při nich zaznamenat na papír či uložit do paměti co nevíce informací z dob „zlaté éry“ nejen pražského volejbalu. Výsledkem jeden a půl roku trvajících sběru informací je několik tlustých kancelářských šanonů, naplněných volejbalovými životopisy a kopiemi klubových či svazových almanachů, výstřižků z dobových novin, časopisů a fotografií. Další půlrok jsem se tyto podklady snažil přeměnit v pokud možno objektivní dokument a toto snažení lze přirovnat ke skládání „puzzle“, u kterého se některé z dílků poztrácely a jiné byly do výsledného obrazce možná špatně zasazeny. Neztrácím však naději, že i ty chybějící se časem najdou a ty špatně položené bude možné přesunout na správné místo. Proto stávající podobu tohoto pojednání já ani PVS nepokládáme za uzavřené. První sadu výtisků věnujeme za odměnu těm nejvěrnějším a nejvstřícnějším dodavatelům podkladů a současně je prosíme o pozorné pročtení, opravy případných „faulů“ a jakékoliv další poznámky či doplňky. Konečnou podobu „Historie pražského volejbalu 20. století“ bychom rádi doplnili nejenom o chybějící či neúplná data, ale také o zatím nepopsané oblasti (např. volejbal mládežnický, volejbalové debly, plážový volejbal) včetně fotografické přílohy, na jejíž zpracování nezbyl čas. Po dokončení by mohla být Pražským volejbalovým svazem vydána jako svébytná publikace, nabídnuta všem pražským volejbalovým oddílům a dalším zájemcům. Za další spolupráci a pomoc při dokončení tohoto projektu předem děkuje

*Zdeněk Vrbenský,
člen KSVV Pražského volejbalového svazu*

Praha, 14. únor 2004

1. ÚVOD

Popsat pokud možno stručně a současně objektivně historii volejbalu v Praze minulého století, tj. za prvních 80 let jeho existence v letech 1919-1999, není snadná záležitost. Praha byla místem zrodu prvních volejbalových oddílů, soutěží, svazu a sídlem jeho vrcholných orgánů. V Praze bylo sehráno první oficiální mezistátní utkání a podepsána dohoda o založení FIVB. Praha se stala dějištěm vrcholných mezinárodních soutěží: 1. MS mužů a 1. ME žen v roce 1949, 5. ME mužů a 4. ME žen v roce 1958, 6. MS mužů v roce 1966 a 10. MS žen v roce 1986. Pražské kluby získaly polovinu titulů Mistra republiky, jejich hráčky a hráči po dlouhou dobu tvořili základ naší reprezentace, z Prahy pocházela většina reprezentačních trenérů a svazových funkcionářů. V rámci objektivnosti nutno podotknout, že některé v textu pojmenované osobnosti přišly do Prahy z jiných míst republiky, ale léta svých největších volejbalových aktivit a úspěchů zažily v Praze, za Pražáky se považovaly či považují. Jsme přesvědčeni, že jejich rodná města a kraje na ně nezapomněly a že se tyto volejbalové legendy staly a zůstávají i jejich chloubou.

Historických dokumentů se moc nedochovalo a to nejen z volejbalového „pravěku“. S politováním nutno konstatovat, že jak slavné pražské kluby, tak nadřízené svazové orgány všech stupňů cílenou archivační činností neprováděly a bohužel dosud neprovádějí. A pokud ano, byly výsledky této práce zřejmě poztráceny či neodpovědně zlikvidovány při stěhování, reorganizacích a výměnách funkcionářů. Výchozím materiálem pro toto pojednání se tak staly jubilejní svazové almanachy, dostupná volejbalová literatura a svazové časopisy (Odbíjená-Košíková, Volejbal, Zpravodaje ČVS). Především ale soukromé archivy (kroniky, výstřižky, fotografie), životopisy a vzpomínky řady slavných pražských hráčů, hráček, trenérů, rozhodčích a funkcionářů. Bez jejich pomoci by toto pojednání nevzniklo a jim proto patří mé poděkování.

2. HISTORIE VOLEBALU V PRAZE

2.1 Dvacátá a třicátá léta

V Evropě se volleyball ¹ objevil po skončení 1. světové války zásluhou vojáků americké armády, kteří s sebou přivezli nejen žvýkáci gumu, ale i nové sportovní hry, kterými si krátili poválečné chvíle oddechu k všeobecné zvědavosti domorodců. Do Československa a do Prahy se dostal díky armádním kurzům a přípravě našich atletů na první poválečnou olympiádu v Antverpách. Na obou akcích se podílel Čechoameričan prof. Josef Amos Pipal, tělovýchovný instruktor mezinárodní organizace YMCA ², zástupce ústředního trenéra atletů USA, v letech 1919-1921 angažovaný YMCA RČS ³ s úkolem připravit naše atlety na OH 1920. Na přelomu léta a podzimu tohoto roku uspořádalo v Praze Ministerstvo národní obrany šestitýdenní kurz armádních tělovýchovných instruktorů z Čech a Moravy. Účastníci spali v kasárnách na Pohořelci, odkud chodili pěšky na přednášky na Klárov do Strakovy akademie (dnešního sídla vlády) nebo na Letnou k praktickému výcviku na atletickém hřišti SK Slavia. Kurz vedli arm. kpt. J. F. Machotka s prof. J. A. Pipalem a jeho hlavní náplní byla atletika, doplněná nácvikem nových, tzv. „amerických her“ (basketball, pushball, volleyball). Pražské veřejnosti byly tyto hry poprvé předvedeny na cvičišti Sokola Žižkov v červenci 1920 atletickými olympioniky před jejich odjezdem na OH. V témže roce byl volejbal prezentován také při skautských slavnostech (Jamboree), které proběhly ve Stromovce v rámci 7. Všesokolského sletu. Zpočátku byl pro něj používán počestný název „podbíjená“, po 2. světové válce zdomácněl název „odbíjená“.

Největší zásluhy na počáteční propagaci volejbalu jsou po právu přisuzovány YMCA, která po odchodu americké armády zdědila její sportovní vybavení včetně prvních volejbalových sítí a míčů. V jednotlivých střediscích YMCA vznikala první volejbalová družstva, v jejím pražském centru Na Poříčí (později sídle ÚV

¹ Za otce této hry s původním názvem „mintonette“ je považován William G. Morgan, profesor TV a majitel soukromé sportovní školy v Holyoke (Springfield, stát Massachusetts, USA). Vznikla v roce 1895 a již v roce následujícím byla předvedena na konferenci YMCA ve Springfieldu. Přítomným tělovýchovným instruktorům se okamžitě zalíbila, dostala nový název (odrážení míče - to volley the ball) a společně s basketbalem se stala oblíbeným zpestřením zimní přípravy atletů v tělocvičnách. Rychle se rozšířila do celého světa: Kanada (1900), Kuba (1905), Peru (1910), Čína (1913), Japonsko (1917). Do Evropy se dostala dvěma proudy: od jihozápadu zásluhou amerických vojáků (Francie 1917), od severovýchodu návratem emigrantů do pobaltských zemí (Estonska, Litvy, Lotyšska), odtud do Polska a SSSR (1922).

² YMCA (YWCA) - Young Men (Women) Christian Association – chlapecká (dívčí) katolická organizace, která kromě aktivit výchovných a vzdělávacích rozvíjela intenzivně také sportovní aktivity mládeže.

³ RČS – Republika Československá (za první republiky oficiálně používaná zkratka, po 2. světové válce nahrazená zkratkou ČSR).

ČSTV) vyšla první pravidla, propagační letáky a instruktážní příručky. Když se k zájemcům o volejbal z řad „Ymkařů“ přidali i studenti a členové další mládežnické organizace Junák (skauti), traduje se, že v roce 1921 ustavila YMCA první volejbalový orgán (svaz?), který začal organizovat pro zájemce turnaje a mezi nimi Mistrovství Prahy. Přestože se o založení a činnosti tohoto orgánu žádné záznamy nedochovaly, je tento rok oficiálně považován za rok vzniku našeho organizovaného volejbalu a spolu s námi jej ctí a slaví také CEV a FIVB.

Díky pokrokovým tělocvikářům se volejbal brzo objevil i na středních školách. Mezi jeho nadšené propagátory v Praze patřili především prof. Eduard Šimon, prof. Dalibor Zdeněk a prof. Karel Hala. Na prvních Středoškolských hrách v Pardubicích v roce 1921 (atletika, házená, tenis a volejbal) se do turnaje v „podbíjené“ zapojilo 13 školních družstev chlapců z celé republiky (více jak stovka hráčů) a na organizaci her se rovněž podílela YMCA a prof. Pipal.

Další významné zásluhy na šíření volejbalu měl Vysokoškolský sport⁴ (VS). První volejbalový oddíl VS v Praze vznikl již v roce 1919 při Strakově akademii (prvním jeho náčelníkem byl Maro Pluskal) a již v roce následujícím zde vykazovalo činnost několik družstev mužů. Jejich vzájemnými souboji narůstala úroveň hráčů a hry, do 1. týmu byli přeřazováni ti nejlepší a „Strakovka“ neměla dlouhou dobu rovnocenné soupeře. V roce 1922 zvítězila na turnaji 7 družstev v Příbrami, v roce 1923 získala prvenství na Mistrovství Prahy. Zájem o volejbal mezi vysokoškoláky narůstal a další pražská družstva vznikla při vysokoškolských kolejiích (Masarykově, Švehlově a dalších), při tělovýchovném středisku VS Marathon, ve Vysokoškolském všesportovním klubu (VVK) a při Vysokoškolském odboru studentů (VOS). Volejbalové oddíly VS měly v této době k dispozici 4 kurty v zahradě Strakovy akademie, další na Petrském nábřeží a na Floře. VS se také přidal k YMCA v její volejbalové osvětě: ve Strakově akademii byly pořádány volejbalové kurzy, studentská družstva jezdila hrát mimo Prahu exhibiční utkání a řada hráčů pražských družstev VS se po ukončení studií vrátila do svých domovů, kde zakládala nová družstva a oddíly.

Obliba volejbalu se šířila nejen mezi mládeží (členy YMCA, skauty a studenty), ale i mezi mladými členy ostatních tělovýchovných organizací (Sokola, Orla, DTJ, FDTJ, FPT) a sportovních klubů. Privilegované postavení získal volejbal v trampském hnutí. Volejbalové kurty (ještě s pískovým povrchem) rostly v Praze jako „houby po dešti“ na každém volném plácku mezi domy, u škol, kasáren, továren, plováren, sokoloven a prakticky na každé trampské osadě v okolí Prahy. Stávající aktivity volejbalového svazu YMCA již nestačily, a tak byl v roce 1923 z popudu ředitele YMCA RČS Lewise Riesse ustaven Československý volleybalový svaz a sehráno první Mistrovství republiky (MR) mužů, jehož vítězem se stala Strakova akademie. V roce 1924 rozšířil ČVS své aktivity o basketbal a změnil název na Československý volleybalový a basketbalový svaz (ČVBS). Prvním předsedou společného svazu se sídlem na Národní třídě čp. 14 byl zvolen zakladatel VS prof. František Smotlacha, prvním náčelníkem (řídícím svazové soutěže) se stal ředitel pražské YMCA František M. Marek. ČVS resp. ČVBS se stal nejstarší volejbalovou federací v Evropě a druhou nejstarší na světě (Uruguay 1916). V prvních 12 ročnících volejbalového MR získala Praha celkem 10 prvenství zásluhou vysokoškoláků ze Strakovy akademie (pět titulů), VVK (dva tituly), Marathonu a VOS (po jednom titulu). První MR žen bylo uspořádáno až v roce 1931 a první 3 tituly získaly rovněž vysokoškolačky z Prahy: jako první hráčky Volejbalového oddílu Vysokoškolského sportu (VVS), které v roce 1932 přešly do Marathonu, kde získaly další dva tituly.

První ročníky MR byly pořádány formou otevřených turnajů. Byly vypisovány svazovými oběžníky, publikovány v denním tisku a startovat na nich mohl každý, kdo se přihlásil ve stanoveném termínu. Pro bližší představu o rozsahu, organizaci a především o skladbě a různorodosti účastníků popíšeme podrobněji MR mužů v roce 1925, které se uskutečnilo na kurtech Strakovy akademie. Přihlášeno bylo 20 družstev, nedostavily se týmy SK Baťa Zlín a 3. tým YMCA Praha. Přítomných 18 družstev se utkalo vyřazovacím systémem na dvě porážky a všechna utkání byla hrána na 2 vítězné sety. Turnaj nebyl pro déšť dokončen, semifinálová a finálová utkání o 1.-4. místo byla dohrána o týden později, utkání o 5.-6. místo sehráno v Kroměříži po dohodě moravských družstev. Obhájci titulu ze „Strakovky“ ve finále překvapivě podlehl hráčům pražského Vysokoškolského všesportovního klubu (VVK).

⁴ Studentská organizace Vysokoškolský sport byla ustavena v Praze v roce 1910 z popudu profesora Karlovy university Františka Smotlacha, který byl nejenom uznávaným mykologem (tvůrcem atlasů hub), ale i vášnivým obdivovatelem a propagátorem sportu. Střediska VS vznikla později i v dalších městech republiky a jejich náplní se staly postupně turistika, atletika, plavání, vodní sporty, zimní sporty, rohování (neboli box) a od roku 1919 také volejbal. V roce 1933 bylo ve střediscích VS registrováno na 2000 hráčů a 500 hráček volejbalu.

Konečné pořadí MR mužů 1925:

1. VVK Praha
2. Strakova akademie
3. YMCA Praha
4. 44. oddíl skautů Praha
5. Sokol Kroměříž
6. SK Haná

Dále startovala družstva:

Čechie Karlín, Gymnázium Benešov, Island Boys, 8. kmen Junáků z Prahy, SK Rus, Ukrajinci Radotín, 2. tým VVK, YMCA Kladno, YMCA Liberec, dva týmy YMCA Plzeň a 2. tým YMCA Praha.

Sokol ⁵, největší a nejmocnější tělovýchovná organizace v republice i v Praze, svazové soutěže dlouhou dobu přehlížela. Volejbal (stejně jako ostatní kolektivní sporty) provozovali sokolové pouze jako doplňkové ke své stěžejní gymnastické náplni (cvičením prostným a nářadovým). Teprve od roku 1926 (poprvé v rámci 8. Vsesokolského sletu) začaly být pořádány pravidelné Přebory Československé obce sokolské (ČOS) ve volejbale a to (na rozdíl od soutěží svazových) již i v kategorii žen a dorostů. Tyto přebory byly hrány postupovým čtyřkolovým systémem. Prvním kolem byly přebory župních okrsků, druhým župní přebory, třetím zemská finále (Čech, Moravy a Slovenska vč. Podkarpatské Rusi) a posledním celostátní finále o titul Přeborníka ČOS. Vzhledem ke značnému počtu družstev postupovali do dalších kol pouze vítězové kol předchozích. Sokolský volejbal se hrál s poněkud odlišnými pravidly (např. na nižší síti), soutěže ČVBS byly ignorovány a účast sokolů ve svazových soutěžích ČOS dokonce zakazovala. K zásadnímu průlomů ve vztahu k volejbalu došlo v roce 1933 po uzavření dohody mezi ČOS a ČVBS o vzájemné spolupráci a všechny následující Přebory ČOS již byly hrány podle svazových pravidel. ČVBS naopak převzal organizační strukturu soutěží sokolských včetně jejich územního rozdělení na okrsky, župy a země. Po nástupu mladé sokolské generace se díky široké členské základně, kvalitnímu materiálnímu a organizačnímu zázemí brzo zformovala silná sokolská družstva, která po zapojení do soutěží svazových ve 2. polovině 30. let zcela vytlačila z nejvyšších pozic pražské vysokoškolské týmy. V Praze to byl především Sokol Vysočany, jehož družstvo mužů získalo celkem 6 titulů Mistra republiky. Další kvalitní pražské týmy (Sokol Královské Vinohrady, Sokol Pražský, Sokol Žižkov) měly bohužel smůlu - postoupit z pražského okrsku do dalšího kola soutěže přes Sokol Vysočany bylo obvykle nad jejich síly. K dokreslení poměru sil mezi sokolským a svazovým volejbalem uvedme následující archivované údaje: v roce 1937 startovalo na sokolských přeborech přes 1000 družstev a členská volejbalová základna ČOS čítala více jak 24 tisíc hráčů. V soutěžích ČVBS startovalo v tomto roce jen několik desítek družstev s necelými 4 tisíci hráči!

Obrovské a dosud nedocenené zásluhy na rozvoji volejbalu v Praze a blízkém okolí mělo trampské hnutí (tramping) ⁶, díky kterému se tento materiálně nenáročný sport zabydlel na desítkách trampských osad v povodích Vltavy, Berounky, Sázavy, Labe a Jizery. K největšímu rozmachu tohoto hnutí došlo v době světové hospodářské krize, která k nám dorazila v roce 1932. Mnoho nezaměstnaných Pražanů našlo útočiště na osadách a bohatý společenský i sportovní život jim pomohl toto období snáze překlenout. V roce 1932 byla v Praze ustavena volejbalová organizace s názvem Trampská volejbalová liga (TVL), která v době své největší slávy (1934-1940) organizovala pro osadní družstva mužů soutěž ve třech výkonnostních skupinách (ligách). V nejvyšší 1. lize startovalo 12 nejlepších družstev, následovaly dvě skupiny 2. ligy a tři skupiny 3. ligy po 12-14 týmech. Každý týden se v restauraci „U Herclíků“ v Krakovské ulici konala burza termínů pro utkání TVL a nesoutěžní turnaje, které se hrály na osadách od jara do podzimu prakticky každou neděli (soboty byly ještě pracovní). Vítězi první soutěže TVL v roce 1932 se stali muži DTJ Podolí, hrající pod názvem Spojené osady podolské (SOP). Mezi nejlepší týmy TVL patřila Montana Berounka (trojnásobný vítěz z let 1935, 1937 a 1939), Tuláci (vítěz 1936), Old skauti Jizera (vítěz 1938) nebo Waldeska (vítěz posledního ročníku 1940), dále např. Ervet, Kozáci, Montana Sázava, Rokoska, Starý Ostrov, Tornádo, Úsvit a mnoho

⁵ Nejstarší česká tělocvičná organizace Sokol byla založena z iniciativy dr. Miroslava Tyrše v Praze v roce 1862 a společně s ní i první tělocvičná jednota na území republiky Sokol Pražský. Prvním starostou Sokola byl zvolen Jindřich Fügner a náčelníkem dr. M. Tyrš. Hlavní náplní sokolů byla cvičení prostná, nářadová a úpolová (rohování, šerm a zápas), vedlejší náplní společné výlety, národní sokolské slavnosti a veřejná cvičení (slety). V roce 1889 byla ustavena Česká obec sokolská a v roce 1904 Československá obec sokolská. Původně apolitickou organizaci ovládli pravicoví národní socialisté a pod tlakem ostatních politických stran došlo ke štěpení Sokola a ke vzniku dalších tělovýchovných organizací. V roce 1903 byly z popudu sociálních demokratů ustaveny Dělnické tělovýchovné jednoty (DTJ), v roce 1909 klerikální Orel, v roce 1921 komunistická Federace dělnických tělovýchovných jednot (FDTJ) a konečně v roce 1926 ultralevicová Federace proletářské tělovýchovy (FPT).

⁶ Tramping: neorganizované hnutí mládeže pod vlivem amerických romanopisců E. T. Setona a J. Londona, vyznávající toulání a táboření v přírodě. Trampové (angl. tuláci) byli nazýváni „divokými skauty“. Odmítali organizovanost, uniformovanost, přísnou disciplínou a kázeň skautů a naopak vyznávali primitivismus, naprostou svobodu a volnost. Po první vlně trampů - samotářů v průběhu 1. světové války začaly být u nás zakládány trampské osady (jako první Ztracená Naděje neboli „Ztracenka“ nad vltavskými Svatojánskými proudy). Významnou součástí života trampů se stal sport a nejvíce rozšířeným a oblíbeným volejbal.

dalších. Vzhledem k tomu, že na kontrolu registrací se v této době tolik nehledělo, řada pražských hráčů využila možnosti účastnit se v týdnu soutěží svazových a o víkendech trampských. Někteří hráči tak údajně odehráli za jediný rok až 200 utkání, získávali tím nejen obrovské herní zkušenosti, ale současně i fyzickou kondici. Na trampských osadách vyrostla většina poválečných reprezentantů z Prahy, hlavních strůjců tzv. „zlaté éry“ čsl. volejbalu. V roce 1936 došlo ke vstupu TVL do ČVBS a je uváděno, že pražská volejbalová základna mužů tímto krokem vzrostla desetinásobně! V sále „Charitas“ na Karlově náměstí byli tomuto významnému aktu přítomni a dohodu podepsali představitelé obou organizací: za ČVBS předseda Alexandr Plecítý (nástupce prof. Smotlachy) a náčelník svazu František M. Marek, za TVL předseda Jiří Havel a jednatel Václav Jelínek, kteří pak obsadili v ČVBS významné posty (J. Havel funkci místopředsedy a V. Jelínek jednatele). Trampská liga po tomto kroku běžela dál a souběžně se soutěžemi svazovými a zapojila se do ní řada neosadních družstev (Masarykova kolej, Republikánský sportovní klub, Sokol Vinohrady, AKF Waldes), stejně jako družstva osadní do soutěží ČVBS (Dobeška, Rokoska, Torkas, Starý Ostrov). V roce 1941 potkal TVL stejný osud, jako Sokol, tj. byla zakázána, rozpuštěna a její družstva zařazena do protektorátních soutěží ČVBS.

Ve svých počátcích se volejbal hrál velice primitivně a živelně. Hrál se systém dvojic, tj. družstvo tvořili 3 smečáři, každý měl svého nahrávače a ten si ještě netroufal nahrát nikomu jinému. Družstvo tvořilo obvykle jen 8 hráčů (základní šestka, tj. tři páry smečář-nahrávač a 2 náhradníci). Míče se tahaly, přesahovalo se přes síť a přešlapovalo pod sítí. Teprve od roku 1924 se začalo namísto tahání smečovat, nejdříve pěstí, pak otevřenou a nakonec sevřenou dlaní (tzv. „špetkou“). Obrana na síti byla postavena na víceméně nahodilém jednobloku hráče, stojícího naproti smečáři soupeře, míče v poli se vybíraly jednou rukou a pokud oběma, tak prsty (český vynález „bagr“ se ujal až po 2. světové válce). Technika hráčů a taktika družstev se vyvíjela vlastním poznáním, družstva neměla trenéry a jejich činnost organizovali (nejen na hřišti, ale i mimo něj) obvykle nejlepší hráči – kapitáni družstev. Revoluci ve vývoji volejbalové techniky i taktiky způsobila návštěva volejbalistů estonského klubu Kalev Tallinn, kteří na pozvání YMCA RČS navštívili začátkem roku 1933 Československo a v Praze sehráli dav zápasy s výběrem VS, složeným z nejlepších hráčů Strakovy akademie a Marathonu. Sehrány byly v tělocvičně YMCA na Poříčí, estonští volejbalisté nejenže v obou hladce zvítězili, ale naše hráče i diváky šokovali neznámými herními prvky. Šlo o rasantní boční podání vrchem (od té doby nazývané „estonem“) a především dvoj- či dokonce trojbloky, na kterých končila většina smečí pražských vysokoškoláků. Tyto moderní prvky si pak brzo osvojila i naše přední družstva a volejbal začal dostávat dnešní podobu. Muži Sokola Vysočany údajně jako první přestali praktikovat ortodoxní hru dvojic, do útoku i obrany na síti se začali zapojovat všichni hráči (včetně nahrávačů), objevily se první útočné signály (obíhačky, rychlíky, střelenky) a hra získala na pestrosti a pro diváky více atraktivní.

Mezinárodních styků bylo poskrovnu a hráčům možnost porovnání sil se zahraniční konkurencí chyběla. Premiérou se stala účast výběru mužů YMCA RČS na Světových hrách YMCA v Kodani roku 1927 (3. místo za Lotyšů a Estonci). Jména našich prvních reprezentantů se bohužel nedochovala, ale je více než pravděpodobné, že mezi nimi byli i hráči YMCA Praha. V roce 1930 u nás startovaly klubové týmy mužů z Rigy, Krakova a Varšavy, v roce 1933 to byli zmínění Estonci z Tallinnu. První dva pokusy o ustavení mezinárodní volejbalové federace, iniciované především polskými a našimi funkcionáři, skončily nezdarem. Poprvé to bylo v roce 1928 při zakládání Evropské basketbalové federace (mezi navrhovateli byl náš F. M. Marek), podruhé v roce 1934 při stockholmské konferenci Mezinárodní házenkářské federace. Výsledkem této konference bylo ustavení Komise pro hry přes šňůru (faustball) a síť (volleyball) a v rámci dalšího zasedání IHAF při OH 1936 v Berlíně tato komise sjednotila volejbalová pravidla. U obou těchto akcí byl zástupce ČVBS prof. K. Hala a k naplnění těchto snah (ustavení FIVB) došlo až po 2. světové válce.

Přehled volejbalových mistrů RČS ve 20. a 30. letech je uveden v následujících tabulkách, pražská družstva jsou v šedých buňkách.

MR	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Muži	Strakova akademie	Strakova akademie	VVK	VVK	Strakova akademie	Strakova akademie	Sokol Kroměříž

MR	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Muži	Strakova akademie	Strakova akademie	Sokol Kroměříž	Marathon	VOS	Sokol Plzeň V	Sokol Kroměříž	Sokol Vysočany	Sokol Vysočany	Sokol Pardubice I
Ženy	MR se nekonalo	VVS	Marathon	Marathon	Sokol Plzeň I	Sokol Plzeň I	Sokol Plzeň I	Sokol Plzeň I	MR se nekonalo	Sokol Plzeň I

Použité zkratky: VVK = Vysokoškolský všesportovní klub, VVS = Volejbalový oddíl Vysokoškolského sportu, VOS = Vysokoškolský odbor studentů

2.2 Čtyřicátá léta

Politické a tělovýchovné pozadí

Útlum v dalším rozvoji našeho volejbalu přinesla 2. světová válka. Na základě Mnichovské dohody byla naše republika donucena vydat v říjnu 1938 Německu část svého pohraničního území (Sudety), v březnu 1939 vyhlásilo Slovensko samostatnost, zbytek republiky obsadila německá vojska a Německo vyhlásilo nad zbytkem Čech a Moravy svůj protektorát. V listopadu 1939 byly v Praze a ostatních městech uzavřeny vysoké školy ⁷ a v dubnu 1941 byla zastavena (zakázána) činnost Sokola a zrušena Trampská liga. ČOS a sokolské jednoty byly rozpuštěny, jejich majetek zkonfiskován nebo dán do správy jiným sportovním organizacím. Pražská studentská a sokolská hřiště na dlouhých 6 let osiřela a pouze některým špičkovým sokolským týmům se podařilo pod jinou hlavičkou pokračovat v soutěžích. V Praze to byli muži Sokola Vysočany, kteří již v roce 1940 našli azyl v nedalekém Hloubětíně u firemního klubu SK Philips a získali další 3 mistrovské tituly včetně prvního poválečného v roce 1945.

Část volejbalové populace přešla za války na tehdy módní basketbal, který byl společným ČVBS zvýhodňován na úkor volejbalu. Nespokojení volejbaloví funkcionáři čekali na vhodnou příležitost k osamostatnění. Tou se stalo ukončení válečného běsnění v květnu 1945 a následná celospolečenská euforie. A tak již první poválečný rok se stal pro další rozvoj našeho volejbalu jedním z nejvýznamnějších. Rozhodnutím valné hromady ČVBS z 31. 3. 1946 došlo k rozdělení tohoto svazu na dva samostatné celky. Sídlem Československého volejbalového ústředí (koordinujícího činnost Českého a Slovenského VS) se stal dům v Legerově ulici čp. 11. V něm našel působiště i Český volejbalový svaz (ČVS) a jeho Středočeská župa, řídící soutěže v Praze. Prvním předsedou ČVS se stal Jiří Havel (bez klubové příslušnosti, bývalý hráč Old skautů Jizera, spoluzakladatel a předseda TVL, po jejím vstupu do svazu místopředseda ČVBS), náčelníkem Jan „Buddy“ Štolc (STO Benešov), místonáčelníkem Josef Černý (SO Starý Ostrov), jednatelem Miroslav Pulkráb (SK Staropramen), vedoucími sekcí rozhodčích a ženského volejbalu manželé František a Inka Bernasovi (SK Zaměstnanci města Prahy) a vedoucí sekce dorostu Antonín Procházka (SSK Život). Předsedou Středočeské župy byl zvolen František Kavka (SK Prosek) a jednatelem Josef Černý (SO Starý Ostrov).

Vydáním zákona č. 197/49 Sb. ze 14. 7. 1949 o státní péči o tělesnou výchovu byl završen a posvěcen první krok tzv. sjednocení tělovýchovy ⁸. Všechny tělovýchovné organizace, kluby, svazy a spolky byly po únoru 1948 direktivně převedeny pod ČOS a přejmenovány na „Sokol“. Současně byl těmto novým „sokolským jednotám“ přidělen patron v podobě místního (nejlépe výrobního a již státního) podniku v duchu hesla „sepětí tělovýchovy s pracujícím lidem“. Tento osud se nevyhnul ani nejslavnějším letenským klubům AC Sparta a SK Slavia, které se v soutěžích objevily pod podivnými názvy Sokol Bratrství Sparta (patronem potravinářské družstvo Bratrství) a Sokol Dynamo Slavia (patronem pražské Elektrické podniky – odtud Dynamo). Jak se později ukázalo, tato symbióza měla především politické cíle. Členské základny nových jednot se rozrostly o zaměstnance (dělníky) patronátních podniků a členská základna ČOS tímto krokem narostla o více jak 250 tisíc členů, loajálních s komunistickým režimem. S nimi přišli do jednot

⁷ Dne 28. 10. 1939 proběhla v Praze demonstrace studentů proti okupaci Československa, při které byl postřelen a na následky zranění zemřel student Jan Opletal. Další demonstrace při jeho pohřbu 17. 11. 1939 se stala záminkou k uzavření vysokých škol na celém území Protektorátu a k dalším krutým represím. Osm organizátorů demonstrace bylo popraveno a na 2000 studentů a pedagogů internováno v koncentračních a pracovních táborech na území Německa a Protektorátu.

⁸ Již dva dny po politickém puči, tj. 27. 2. 1948 rozhodlo předsednictvo tzv. Akčního výboru Národní fronty, že jedinou tělovýchovnou organizací na území republiky bude Sokol, tj. že do sokolských jednot budou začleněny všechny ostatní sportovní organizace. Tento krok měl zabezpečit kvalitní materiální a organizační zázemí a současně ohlídat nebezpečné „reakční síly“ uvnitř Sokola. Následkem tohoto rozhodnutí došlo k citelnému úbytku původní členské základny Sokola, k manifestacím v Praze při 11. Vsesokolském sletu a při pohřbu prezidenta E. Beneše. Odvetou se stala „třídní očista“ Sokola, tj. výměna čelních funkcionářů v ČOS a v čele sokolských jednot členy KSČ a ROH.

aktivisté ROH a KSČ, kteří na vedoucích postech (díky převaze hlasů při valných hromadách) v krátké době nahradili původní sokolské funkcionáře a připravily půdu pro další krok „sjednocení“ tělovýchovy, ke kterému došlo v roce 1952.

Na podzim roku 1948 založilo Ministerstvo národní obrany výběrový Armádní tělocvičný klub (ATK) se sídlem v Praze, ve kterém soustředilo nejlepší sportovce (atlety, boxery, fotbalisty, volejbalisty, vzpěrače, zápasníky a další) z řad vojáků základní služby s cílem prezentace naší „lidové“ armády na veřejnosti a získání větších sympatií po násilné výměně dosavadního armádního velení. Působení tohoto klubu v Praze v letech 1948-1957 je blíže popsáno klubovou „vizitkou“ v jedné z dalších kapitol.

Úspěchy pražských družstev na Mistrovstvích republiky

Mezi elitou nejvyšších protektorátních soutěží se objevila pražská družstva mužů OK 14, SK Philips, SK Prosek, SK Slavia, AC Sparta, SO Starý Ostrov, SK Zaměstnanci města Prahy (ZMP), SSK Život a AFK Waldes, u žen SK Slavia, SK Staropramen, SO Starý Ostrov, Sokol Královské Vinohrady a SK ZMP. Ve finálových turnajích o Mistra protektorátu dominovala stále sokolská družstva, ale pod krycími jmény SK Philips (Sokol Vysočany), Viktoria Plzeň (Sokol Plzeň I) a SK Pardubice (Sokol Pardubice I).

Po válce skončila slavná éra mužů Sokola Vysočany a dalším mistrem z Prahy se stal pankrácký SSK Život. V kategorii žen převzaly primát (po deseti letech nadvlády sokolek z Plzně) volejbalistky SK ZMP a poslední titul tohoto desetiletí vrátily ČOS hráčky Sokola Pražského.

Mistrovské tituly pražských družstev ve 40. letech:

MR	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949
Muži	Sokol Vysočany	SK Philips	Viktoria Plzeň	SK Philips	SK Pardubice	SK Philips	SK Židenice	SSK Život	Sokol Kolín	Sokol Kolín
Ženy	Sokol Plzeň I	Viktoria Plzeň	Viktoria Plzeň	Viktoria Plzeň	MR se nekonalo	SK ZMP	SK ZMP	SK ZMP	Sokol Slez. Ostrava	Sokol Pražský

Významné akce na území Prahy

První mezistátní utkání mužů bylo sehráno 27. srpna 1946 a naši soupeři z Francie byli do té doby považováni za nejlepší evropský tým. Utkání se hrálo na hřišti Sokola Královské Vinohrady ve Slovenské ulici a stalo se mimořádnou společenskou událostí. V zaplněném hledišti a na přilehlém návrší se tísnilo na 5 000 diváků. Mezi čestnými hosty (kromě představitelů ČVS a ČOS) byli např. ministr školství prof. Stránský, pražský primátor dr. Vacek, početná delegace sovětského velvyslanectví, zástupci francouzského vyslanectví, francouzského a polského volejbalového svazu. V předzápasech se utkaly nejprve ženské výběry Prahy a Jihočeského kraje (2:0) a po nich nastoupila Lvíčata ČSR (do 23 let) proti výběru mužů Prahy. Lvíčata zvítězila po boji 2:1 a v jejich dresu se představili bratři Brožovi, F. Mikota, Paldus, Soukup, Taubman a Votava. V hlavním utkání porazili naši reprezentanti Francouze poměrně hladce 3:0 (11, 9, 8). Vítězný tým sestavil svazový náčelník J. Štolc (STOB), výběr koučoval A. Procházka (SSK Život) a utkání rozhodoval K. Propper (Sokol Žižkov). Představila se v něm šestka hráčů pražských klubů: Češpiva, Reicho (oba SK Philips), L. Horák, O. Rybáček (oba SK ZMP), Jos. Svoboda (AC Sparta) a Vondřich (SK Slavia), doplněná Zb. Benešem (Radbuza Plzeň), Koutským (Sokol Pardubice), Chlupem a Valentou (oba SK Židenice Brno). V předvečer tohoto utkání, 26. srpna 1946, se v zasedací síni smíchovského Staropramenu sešli zástupci volejbalových svazů ČSR, Francie a Polska a jejich předsedové Jiří Havel, Paul Libaud a Romuald Wirszylo podepsali dohodu o svolání ustavujícího kongresu mezinárodní volejbalové federace FIVB⁹. Současně byly nastíněny hlavní úkoly a poslání tohoto orgánu, kterými byli: propagace volejbalu ve světě, získávání nových členských států (federací), sjednocení pravidel, pořádání pravidelných mezinárodních soutěží (Mistrovství Evropy a Mistrovství světa) a zařazení volejbalu mezi olympijské sporty. Za ČVS byli jednání dále přítomni pánové J. V. Cabalka, O. Koutský, M. Pulkráb, Vl. Spirit a J. Štolc. Založení FIVB v roce 1947 odstartovalo bohaté mezinárodní styky a to jak na úrovni reprezentační, tak klubové.

⁹ Ustavující kongres FIVB se uskutečnil ve dnech 17. až 21. dubna 1947 v pařížském Grand Hotelu Opera za účasti zástupců 14 zemí. Sídlem federace byla zvolena Paříž, prvním předsedou Paul Libaud z Francie a čelnými funkcionáři se stali Jiří Havel (místopředseda), Jan V. Cabalka (předseda komise rozhodčích) a Vladimír Spirit (člen komise pro pravidla).

Další příležitostí k měření sil se staly sportovní soutěže, pořádané v doprovodném programu Mezinárodních kongresů studentstva a Světových festivalů mládeže a studentstva, pořádaných Mezinárodním svazem studentstva¹⁰. První studentský festival s volejbalovým turnajem mužů se uskutečnil na přelomu července a srpna 1947 v Praze. Poprvé se na něm představili hráči SSSR, reprezentovaní výběrem Leningradu (mj. Reva, Ščagin, Uljanov a Voronin – později několikanásobní mistři světa). Ve skupině deklasovali náš výběr „svazáků“ (Svazu české mládeže - SČM), výběr „dělníků“ (Dělnických tělovýchovných jednot - DTJ) a ve finále zdolali po boji (2:1) i svazový výběr ČSR. Který z hráčů pražských klubů v tomto výběru startoval, se nepodařilo zjistit a tak nebyla tato akce zařazena do závěrečného přehledu úspěchů 40. let (příloha D1). Tyto mládežnické turnaje měly až do poloviny 60. let vysokou sportovní úroveň a využívaly je takřka kompletní reprezentace zemí socialistického tábora (představující v té době absolutní světovou špičku) k ověření sil před vrcholnými soutěžemi (ME, MS).

V červenci 1948 měli Pražané možnost shlédnout další atraktivní mezistátní utkání mužů ČSR-USA, které bylo sehráno na Štvanici a ve kterém naši reprezentanti po mimořádně dramatickém boji zvítězili 3:1 (-15, 13, 13, 11) díky lepší technice a rasantnějšímu útoku. Reprezentanti „kolébky volejbalu“ překvapili (jak psal denní tisk) bojovností a hlasitým pokřikováním v průběhu celé hry. Ve vítězné sestavě se představili pražští hráči: J. Brož, V. Horáček, F. Mikota, Paldus, Taubman, Votava, Vondřich a družstvo koučoval Josef Češpiva.

Rok 1949 byl celý podřízen přípravám na 1. MS mužů a 1. ME žen v Praze a domácí soutěže byly z důvodu přípravy reprezentačních výběrů zkráceny. Premiéry světového šampionátu mužů a evropského šampionátu žen se odehrály na ještě otevřeném zimním stadionu pražské Štvanice. Ve dnech 10. až 16. září 1949 se početnému pražskému publiku (návštěvnost den ode dne stoupala až na finálových 10 tisíc) představilo 10 družstev mužů a 7 družstev žen. Hrál se ještě bez kvalifikací, na základě došlých přihlášek, které i v případě MS mužů zaslaly jen evropské státy. Největšího překvapení se dočkala výprava Jugoslávie, které naše státní orgány nevydaly vstupní víza! Byla to bezprecedentní politická odvěta za odmítavý postoj Jugoslávie a jejího prezidenta J. B. Tita ke snahám SSSR začlenit ji do slibně se rozrůstající socialistické rodiny. Nelze již zjistit, zda šlo o nařízení zvenčí či servilnost našeho politického vedení. Ta pak byla dostatečně demonstrována nejenom odděleným a nadstandardním ubytováním sovětské výpravy, ale např. i odsouhlasením změny rozhodčího pro finálové střetnutí mužů ČSR – SSSR. Původní delegace FIVB rozhodčího z „kapitalistického státu“ (Francie?) byla po protestu Sovětů změněna a utkání řídil rozhodčí z Bulharska, který nás v průběhu utkání vícekrát poškodil. Oba šampionáty vyhráli reprezentanti SSSR, stříbrné medaile získala naše družstva. Ženy odešly poraženy 0:3 (-10, -14, -11) a muži 1:3 (-7, 11, -17, -13). Šampionáty organizačně zabezpečovali zkušení pražští funkcionáři J. Černý, J. Hejduk, F. Kavka, V. Spirit a další, v jejich rámci se uskutečnil také 2. kongres FIVB, při kterém bylo do volejbalové rodiny přijato dalších 13 národních asociací a jejich celkový počet tak vzrostl na celkový počet 27. Atmosféra kongresu byla velice bouřlivá a to díky ostudné události s Jugoslávskou výpravou. O osudech šampionátů (zda mají nebo nemají být bez Jugoslávie zahájeny) se v úvodu zasedání hlasovalo a turnaje proběhly pouze díky převaze hlasů delegátů ze zemí soc. tábora. Politický vliv Sovětského svazu a jeho domácích přísluhovačů začal tvrdě zasahovat i do sportu a „železná opona“ mezi Západem a Východem se začala zatahovat.

Významné zahraniční akce a úspěchy

Do mezinárodního volejbalového dění se v srpnu 1947 úspěšně zapojili i vysokoškoláci, když na prvních poválečných a v pořadí 9. Světových akademických letních hrách v Paříži získali titul akademických mistrů světa. Byla to naše první a hned zlatá medaile, mezi jejími držiteli hráči pražských klubů V. Horáček, Kozák (později slavný trenér), J. Malý a Špitálský. Do Paříže přijelo i naše družstvo žen, ale dočkalo se pouze přátelského a vítězného utkání (exhibice) s domácími vysokoškolačkami, když další přihlášená družstva do Paříže nedorazila. Z Prahy se zájezdu zúčastnily hráčky Bačkovská, Benešová, Čadilová, Gazdová, Mirovická, Z. Pešková, Němotová, Vojnarová a Zaplatílková, hrající trenérkou byla Anna Stibitzová.

V říjnu 1947 odjelo reprezentační družstvo mužů ČSR do Francie a Alžíru, kde v rámci desetidenního turné sehrálo celkem 4 vítězná utkání. V Paříži porazili reprezentační výběr Francie 3:1 (odvěta za utkání v Praze 1946), výběr Toulouse, výběr Alžíru a studentský tým z Montpelieri (všechny shodně 3:0). Vedoucím zájezdu byl předseda ČVS Jiří Havel, z Prahy se zúčastnili hráči Bureš, Češpiva, K. Kavka, Svoboda a Reicho, z mimopražských Zb. Beneš, Fučík, Koutský, Nogol, Valenta a Zoch.

¹⁰ V roce 1946 byl ustaven Mezinárodní svaz studentstva, 17. listopad vyhlášen Mezinárodním dnem studentstva (na památku úmrtí Jana Opletala a dalších obětí protektorátních represí v roce 1939) a od roku 1947 organizována mezinárodní setkání (festivaly) studentů a mládeže z celého světa, doprovázena kulturními a sportovními akcemi.

V první polovině září 1948 startovaly výběry mužů a žen ČSR na Balkánsko-středoevropských hrách v Sofii. Se svými soupeři z Bulharska, Jugoslávie, Maďarska, Polska, Rumunska a italského Terstu oba naše celky ani jednou neprohrály a získaly dvojnásobné prvenství. Z pražských klubů startovali hráči Bouchal, Matiašek, Schwarzkopf, Soukup a hráčky Čadilová, Mirovická a Zaplatílková. Družstvo mužů vedl Jan Fiedler, družstvo žen Anna Stibitzová.

Pouhé tři dny (24. - 26. 9. 1948) stačily k sehrání premiérového 1. Mistrovství Evropy mužů v Římě, na které se přihlásilo pouze 6 družstev a z východní zóny překvapivě jenom naši reprezentanti. Se svými soupeři ze „Západu“ neměli žádné problémy, postupně porazili Holandsko, Portugalsko, Francii, Belgie a Itálii hladce 3:0 a potvrdili, že nejlepší volejbal se hraje na opačném konci Evropy. Stříbrné medaile získali Francouzi, bronzové Italové. Ve vedení výpravy byl Jaroslav Kozel (po J. Havlovi další předseda ČVS), s ním náčelník ČVS Jan Štolc a z Prahy startovali bratři J. a K. Brožovi, Češpiva (jako hrající trenér), F. Mikota, Reicho a Votava. Dalším nominovaným hráčem z Prahy byl Paldus, kterého z vojenského „přijímače“ v ATK údajně neuvolnila armáda. Na jeho místě se ve výpravě objevil neznámý pan Svoboda z Bratislavy – historicky první tzv. „očko“ (neboli agent STB), která byla ještě v 50. letech nedílnou součástí všech našich sportovních výprav do kapitalistických států. Měli za úkol ohlídat, aby se naši sportovci nenakazili přílišným stykem a bratřením s kapitalisty, nebo je dokonce nenapadlo tam zůstat.

Dodejme, že v tomto období získali naši reprezentanti v prestižních soutěžích celkem 8 medailí, z toho 4 zlaté (muži 3, ženy 1) a 4 stříbrné (muži 2, ženy 2). Jejich přehled je uveden v příloze D1, obsahující i jména hráčů a trenérů z pražských klubů.

2.3 Padesátá léta

Politické a tělovýchovné pozadí

Poválečné mezinárodní úspěchy nesmírně zvýšily popularitu volejbalu, zejména mezi mládeží. V roce 1950 byl volejbal resp. již výhradně odbíjená (původní „západácký“ název se přestal používat) zařazena do 1. ročníku Sportovních her mládeže (SHM), které se staly oficiálními Přebory ČSR v kategoriích dorostu (mladších a starších dorostenců resp. dorostenek). V prvním ročníku SHM startovalo přes 16 tisíc mladých odbíjenkářů a tento počet dále narůstal. V roce 1952 je uváděno přes 62 tisíc účastníků a v roce 1960 účast 115 tisíc chlapců a dívek!

Zákonem č. 71/52 Sb. ze 17. 12. 1952 o organizaci tělesné výchovy a sportu (TVS) převzal řízení této oblasti života „pracujících“ do svých rukou stát a tedy KSČ. Po vzoru sovětské „fyzkultury“ začala být tělovýchova organizována podle pracovních resortů a „sokolské jednoty“ z roku 1948 byly nahrazeny Dobrovolnými sportovními organizacemi (DSO)¹¹. Od 1. ledna 1953 byli také volejbalisté (odbíjenkáři) povinni podle svých pracovních profesí (povolání) startovat za příslušná resortní DSO. ČOS byla odstavena, majetek drtivě většiny sokolských jednot byl převeden na resortní organizace Revolučního odborového hnutí (ROH), ponechán byl pouze malým vesnickým jednotám a Sokol byl tímto krokem v krátké době podruhé likvidován. Poprvé nacisty v dubnu 1941, podruhé komunisty v prosinci 1952. Důsledkem tohoto opatření bylo oslabení nebo zánik řady kvalitních pražských družstev (nejen sokolských), která se po povinném přesunu hráčů do resortních DSO rozpadla nebo propadla do nižších soutěží. Naštěstí již po dvou letech došlo ke zmírnění tohoto nesmyslného pravidla „povinných“ registrací v „(ne)dobrovolných“ DSO a díky obnovené fluktuaci hráčů brzo vznikla řada nových kvalitních týmů. Mezi volejbalovou elitou následujících let se tak objevila pražská družstva: Dynamo, Slavia VŠ, Slavoj Braník, Slavoj Odívání, Slovan SV TVS, Spartak Potrubí, Spartak ČKD Sokolovo, Spartak ČKD Stalingrad, Stavotechna Michle, Rudá Hvězda, Tatra Baraba, Tatra Isoxyl a řada dalších.

Od ledna 1953 začala být tělovýchova v Praze řízena Městským výborem TVS (s pravomocemi na úrovni krajů) a Obvodními výbory TVS (na úrovni okresů). Při MV TVS byla zřízena sekce odbíjené, která začala organizovat dlouhodobé pražské soutěže - Přebory Prahy, které jsou blíže popsány v jedné z dalších kapitol. Nejvyšší svazový orgán, ústřední sekce odbíjené při Státním výboru TVS, učinil v tomto roce první

¹¹ Z rozhodnutí ÚV KSČ projednala vláda stav tělovýchovy a sportu pod vedením ČOS, konstatovala nedostatečnou úroveň politicko-výchovné práce a 17. 12. 1952 vydala nový zákon o organizování TVS. Na jeho naplnění dohlížel nově zřízený Státní výbor pro tělovýchovu a sport (SV TVS) a jeho krajské a okresní výbory. Organizováním TVS členů Revolučního odborového hnutí (ROH) a jejich rodinných příslušníků byla pověřena Ústřední rada odborů (ÚRO) a pro tento účel byly zřízeny resortní DSO. DSO Sokol byly ponechány na vesnicích, tj. resortu zemědělství.

pokus zavedení dlouhodobé celostátní soutěže (ligy). Ve zkušebním ročníku 1. CL mužů a žen startovalo po 12ti nejlepších týmech z celé republiky. V následujícím roce 1954 se svaz ještě vrátil k předchozímu zaběhnutému systému oblastních a zemských soutěží a teprve v roce 1955 byla celostátní 1. liga ustavena natrvalo. V ligové premiéře 1955 startovala pražská družstva mužů Dynama, Slavie VŠ, Spartaku ČKD Stalingrad, ÚDA a družstva žen Slavoje Odívání, Tatranu Baraba a ÚDA.

V roce 1956 bylo rozhodnuto o zrušení SV TVS a všech jeho nižších složek a byl zřízen přípravný výbor pro vytvoření nové „jednotné dobrovolné tělovýchovné organizace“. Na jaře 1957 proběhl ustavující sjezd Československého svazu tělesné výchovy a sportu (ČSTV). Jeho základními stavebními kameny se staly tělovýchovné jednotky (TJ), nejvyšším svazovým orgánem se stala Ústřední sekce odbíjené při ÚV ČSTV, krajské a okresní sekce odbíjené spadly do kompetencí Krajských a Okresních výborů ČSTV. Sídlem ÚV ČSTV se stal historický objekt YMCA Praha v ulici Na Poříčí č. 12 (s tělocvičnou a bazénem), MV ČSTV Praha a jeho sportovní sekce vč. odbíjené se přestěhovaly do Divadelní ulice.

Úspěchy pražských družstev na Mistrovstvích republiky

Jsou-li 50. léta označována za nejslavnější období („zlatý věk“) československého volejbalu, platí to rovněž pro pražský volejbal. Nejvyšší soutěže mužů zcela ovládla pražská družstva, která získala všechny mistrovské tituly zásluhou ATK resp. ÚDA (6x) a Slavie VŠ (4x). V ženách to byla polovina titulů, o které se zasloužily hráčky ÚDA (2 tituly), Sokola Pražského, Slavoje a Dynama (po jednom titulu). Rovněž výčet pražských družstev v nejvyšších soutěžích této dekády je úctyhodný a z dnešního pohledu neuvěřitelný. Na M-Čech a na MR startovala družstva 20 pražských klubů! V obou kategoriích měly zastoupení ATK resp. ÚDA Praha, Dynamo Praha, Slavia VŠ Praha, Sokol Vinohrady, Sokol ZMP, Spartak Avia Čakovice, Spartak ČKD Sokolovo, Spartak ČKD Stalingrad. Pouze v kategorii mužů Rudá hvězda Praha, Slavoj Pivovar Braník, Spartak Potrubí, Spartak Závody 9. května (bývalá Jawa) a Tatran Isoxyl. Pouze v kategorii žen Dopravní stavby resp. Tatran Baraba Střešovice, Slavoj Odívání resp. Slavoj Praha, Slovan SÚDZ (Státní ústav důchodového zabezpečení), Slovan SV TVS, Sokol Pražský, Sokol Staropramen a Sokol Žižkov.

Mistrovské tituly pražských družstev v 50. letech:

MR	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
Muži	ATK Praha	ATK Praha	ATK Praha	ÚDA Praha	ÚDA Praha	ÚDA Praha	Slavia VŠ Praha	Slavia VŠ Praha	Slavia VŠ Praha	Slavia VŠ Praha
Ženy	Sokol Pražský	Sokol OKD Ostrava	Sok. Baník Ostrava	Sok. Baník Ostrava	Tatran Val. Meziříčí	ÚDA Praha	ÚDA Praha	Slavoj Praha	Tatran Val. Meziříčí	Dynamo Praha

Významné akce na území Prahy

V roce 1950 proběhl v Praze 2. kongres Mezinárodního svazu studentstva a v jeho rámci mezinárodní turnaj v odbíjené, sehraný na Štvanici. Muži ČSR skončili na 1. místě po výhrách nad reprezentanty Číny, Polska a Rumunska, ženy na 2. místě po prohře se SSSR a výhře nad Rumunkami. V družstvu mužů z Prahy startovali V. Horáček, Jonáš, M. Liška, Z. Malý, Schwarzkopf a Votava, u žen Čadilová, Gazdová-Lútočková, L. Kučerová, Mirovická-Mathauserová a Zaplatílková-Jílková.

Po vzoru ÚDA zřídilo v roce 1953 Ministerstvo národní bezpečnosti (dnes vnitra) v Praze Ústřední dům Rudých hvězd (ÚDRH) se sportovní rotou ve Stromovce. V roce 1954 angažoval ÚDRH reprezentanta Karla Brože s úkolem postoupit s družstvem RH Praha z Přeboru Prahy do nejvyšší soutěže. Úkol byl splněn již v roce 1955, kdy RH zvítězila v kvalifikaci a při své prvoligové premiéře v roce 1956 obsadila (především zásluhou reprezentantů K. Brože, Jonáše a Palduse) 3. místo.

Významnou akcí roku 1955 se stala 1. Celostátní spartakiáda, která měla navázat na tradici sokolských sletů a demonstrovat sílu naší socialistické tělovýchovy a sportu. V rámci spartakiády proběhly celostátní Spartakiádní turnaje, mezi nimi i volejbalový za účasti výběrů jednotlivých rezortních DSO. Do závěrečného finále, hraného na kurtech Pražského mostu v Dejvicích v době hlavních spartakiádních dnů na Strahově, se probjovaly nejlepší čtyři celky obou kategorií. V kategorii mužů zvítězila ÚDA Praha, v kategorii žen DSO Tatran, složený z hráček pražské Baraby a Tatranu Valašské Meziříčí.

Pro Prahu nejvýznamnější událostí 50. let bylo pořadatelství 4. ME v roce 1958. Na šampionát se přihlásilo 20 družstev mužů a 12 družstev žen. Zájem veřejnosti byl opět mimořádný a tak byla z rozhodnutí organizačního výboru část utkání základních skupin sehraána i v dalších městech republiky (Č. Budějovicích, Liberci, Pardubicích, Plzni). Ústředním sportovištěm se stal opět Zimní stadion na Štvanici (tentokrát již zastřešený a osvětlený), některá utkání ve skupinách se hrála na nově vybudovaném Stadionu Karla Aksamita v Holešovicích a další na vinohradské „Smetance“ (areálu Spartaku Potrubí). Kulisu finálových utkání vytvořilo (stejně jako v roce 1949) až 10 tisíc diváků, naši muži obhájili titul nejlepšího týmu Evropy z Bukurešti 1955, ženám se již Sovětky porazit nepodařilo a skončily na 2. místě. Z pražských klubů startovali hráči Z. Humhal, Kemel, Z. Malý, Musil, Paldus, Paulus, Purnoch, Synovec, Tesař a Toman, trenérem družstva byl Josef Kozák, jeho asistentem Břetislav Chvála. V omlazeném celku žen se z Prahy objevily S. Holubová, D. Křížová, Kyselková, Paclíková, Špelinová a Ulmonová, trenérem družstva byl Josef Češpiva, jeho asistentem Antonín Kyndr.

Významné zahraniční akce a úspěchy

Naši reprezentanti nejenže navázali na úspěchy předchozího desetiletí, ale dokázali je více jak zdvojnásobit. Na mezinárodních soutěžích skončili 6x na 1. místě, 12x na 2. místě a 4x na 3. místě. Pokud budeme počítat pouze úspěchy na Evropských a světových šampionátech, vybojovali celkem 9 medailí, z toho 4 zlaté (muži 3, ženy 1), 3 stříbrné (muži 2, ženy 1) a 2 bronzové (ženy) viz přílohy D1-D3.

Je třeba se ještě zmínit o ME 1951 v Paříži, u kterého je v análech připsáno „bez účasti ČSR“. Po zisku medailí v Bulharsku v roce předcházejícím se oba naše výběry poctivě připravovaly i na další ME, ale do Francie (ač jedni z favoritů) nakonec neodjely. Příčiny této absence nebyly dosud objasněny. Účast byla zakázána pravděpodobně „shora“ (státními orgány, KSČ) a to buď z furiantství po zjištění, že v Paříži již budou startovat Jugoslávci (které jsme k nám v roce 1949 nepustili), nebo obavami z možné emigrace některého z našich reprezentantů. Ty nebyly na přelomu 40. a 50. let ojedinělé (mezi emigranty např. tenista Drobny nebo krasobruslařka Vrzáňová), setkávaly se vždy s mimořádným ohlasem západních médií a doma díky vysílání radia Svobodná Evropa. Podivné na tom je, že k našemu „bojkotu“ tohoto ME se přidali pouze Maďaři, družstva Bulharska, Polska, Rumunska a SSSR v Paříži startovala?!

Další medaile reprezentanti vybojovali na dalších ročnících Světových akademických her a Světových festivalů mládeže a studentstva. Ty proběhly v roce 1951 ve východním Berlíně opět společně, ale skončily rozkolem mezi pořadateli obou akcí: Světovou federací demokratické mládeže a Mezinárodním svazem studentstva na jedné straně a Federací mezinárodního studentského sportu na straně druhé. Té se nelíbilo, že na předchozích dvou akademických hrách se mezi startujícími objevili i „nevysokoškoláci“ a tak další ročníky akademických her proběhly opět odděleně od mládežnických festivalů a již s důslednou kontrolou vysokoškolské příslušnosti (studentských indexů) startujících.

Za zmínku stojí také dva prestižní turnaje mužů s medailovým ziskem. Prvním byl turnaj v Sofii v roce 1957, který byl uspořádán v rámci 54. zasedání Mezinárodního olympijského výboru a na kterém delegáti rozhodovali o zařazení volejbalu na OH. Na turnaji startovalo 6 vybraných družstev (Bulharsko, ČSR, Rumunsko a SSSR z východní, Itálie a Francie ze západní Evropy) a po jeho zhlédnutí bylo zařazení volejbalu do programu OH odsouhlaseno. Měl se hrát již na OH 1960 v Římě, ale nakonec byla premiéra odložena až na OH 1964 v Tokiu.

Druhým byl Turnaj tří kontinentů v Paříži v roce 1959, kterým se FIVB rozloučila s tímto desetiletím. Pozváno bylo 9 družstev (z Evropy Bulharsko, ČSR, Francie, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a SSSR, z Ameriky Brazílie, z Asie Čína), která se utkala náročným systémem „každý s každým“ a 2. místo našich reprezentantů (po jediné prohře 2:3 se Sověty) lze k největším úspěchům 50. let směle přiřadit.

2.4 Šedesátá léta

Politické a tělovýchovné pozadí

V roce 1965 se ČSTV pochlubil rekordní organizovaností (1,75 mil. členů) a jak bylo později konstatováno, podlehl sebeuspokojení a podcenil svou ideologickou úlohu a výchovnou práci. Vlivem politické „oblevy“ došlo v roce 1964 k navrácení historických názvů slavným pražským klubům. Z Dynama se opět stala TJ Slavia Praha, ze Spartaku ČKD Sokolovo TJ Sparta Praha, ze Spartaku ČKD Stalingrad nejprve TJ ČKD Praha a později TJ Bohemians. Nejvyšší volejbalová liga mužů a žen se v roce 1966 hrála částečně na antuce (základní kola) a závěr již v halách (tělocvičnách). Také došlo ke změně hracího období a po zkráceném průběhu 1. ligy 1968 byl na podzim odstartován další ročník 1968/69, hraný již systémem podzim-jaro a kompletně v halách. Pražská družstva se dostala do velkých problémů, protože v Praze bylo v té době použitelných hal a tělocvičen poskrovnu. Na jaře 1968 vznikly přípravné výbory k obnovení činnosti Sokola, Orla, DTJ a dalších „předúnorových“ organizací, které začaly s ČSTV vyjednávat navrácení historických majetků. Obrodný proces byl i v tělovýchově zmařen srpnovou invazí „bratrských vojsk“ a následnou normalizací. V rámci federativního uspořádání státu (vzniku ČSFR) v roce 1969 došlo k ustavení samostatné České a Slovenské tělovýchovné organizace (ČTO, STO), které plně podpořily konsolidační úsilí KSČ. Z nejvyšší celostátní volejbalové soutěže mužů a žen (o 10 týmech) se stala 1. CL (často nazývaná extraligou), nejvyššími republikovými soutěžemi Národní ligy (v Čechách a na Moravě 1. ČNL a 2. ČNL).

Úspěchy pražských družstev na Mistrovstvích republiky

V tomto období si lépe vedla pražská družstva žen a získala celkem 6 titulů zásluhou Dynama resp. Slavie Praha (3 tituly), Tatrana Střešovice (2 tituly) a jednoho zásluhou ČKD Praha. Na pražská družstva mužů zbyly pouze 3 tituly, které získaly po jednom Lokomotiva Praha, Slavia VŠ resp. VŠ Praha a poprvé RH Praha. V nejvyšší soutěži žen dále startovalo dlouhodobě družstvo Slavoj Praha a krátkodobě VŠ Praha. U mužů to bylo Dynamo Praha, Dynamo Praha 7 Doprava resp. Lokomotiva Praha a Spartak Potrubí, krátkodobě (jeden rok) Spartak ČKD Sokolovo a Spartak Motorlet Jinonice.

V ligovém ročníku 1969 se poprvé mezi elitou objevil „venkovský“ tým mužů Aera Odolena Vody. Z hlediska historie pražského volejbalu se sluší připomenout, že v jeho ligových začátcích za něj startovala řada odchovanců pražských oddílů, které do „Odolky“ přivedl trenér Evžen Krob. Byli to Barnáš, Buman, Jos. Hadrava, R. Kalina, Kasal, I. Melichar, Nekola st., Jos. Šlechta a další.

Mistrovské tituly pražských družstev v 60. letech:

MR	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Muži	Dukla Kolín	Dukla Kolín	Loko Praha	Dukla Kolín	Slavia VŠ Praha	Spartak Brno ZJŠ	RH Praha	Spartak Brno ZJŠ	VŽKG Ostrava	Zbrojovka Brno
Ženy	Slavoj Plzeň MP	Tatran Střešovice	Dynamo Praha	Dynamo Praha	ČKD Praha	Slavia Praha	Slávia UK Bratislava	Slávia UK Bratislava	Slávia UK Bratislava	Tatran Střešovice

Významné akce na území Prahy

Nejvýznamnější pražskou událostí 60. let se stalo 6. MS mužů v roce 1966, které bylo svěřeno ČSVF u příležitosti 20 let od ustavující schůzky FIVB v Praze 1946. Toto mistrovství již bylo odehráno v halách, odděleně od kategorie žen (jejich MS se hrálo o rok později v Japonsku a bez naší účasti). Na pražském šampionátu mužů startovalo 22 družstev mužů, která poprvé v historii MS o účast bojovala v kontinentálních kvalifikacích. Základní skupiny turnaje se hrály v Praze, Českých Budějovicích, Jihlavě a Nitře, finálové boje v nové Sportovní hale holešovického PKOJF (Parku kultury a oddechu Julia Fučíka, neboli ve „Fučíkárně“). Trenér Václav Matiašek a metodik Oldřich Kaplan měli v přípravě 20 hráčů a k účasti se jim podařilo přemluvit i nahrávače „Buldu“ Musila a bratislavského Goliana, kteří se s reprezentací již rozloučili. Oba patřili opět k našim oporám a zahráli si ještě na ME 1967 v Turecku a OH 1968 v Mexiku. Do konečné dvanáctky byli z Prahy nominováni a na šampionátu startovali Groessel, P. Kop, Mozr, Musil, Perušič a Šmídl. Naši prohráli pouze ve svém posledním finálovém utkání s Japonci (2:3), když již bylo o titulu rozhodnuto. Kromě zlatých medailí to znamenalo i přímý postup na OH 1968 v Mexiku. Zasedání FIVB v rámci šampionátu proběhlo na historickém místě jejího zakládání - zasedací síni smíchovského Staropramenu a po 20 letech své existence federace sdružovala již 96 zemí z celého světa.

Významné zahraniční akce a úspěchy

V roce 1960 se uskutečnil 1. ročník Poháru mistrů evropských zemí (PMEZ) mužů. V premiéře startovala Slavia VŠ Praha, v 1. kole porazila dvakrát 3:0 mistra NSR (ASK Limburgerhof), ale již ve 2. kole byla vyřazena Rapidem Bukurešť (doma 3:2, venku 1:3).

Medailové žně z 50. let v tomto desetiletí ještě pokračovaly. Z vrcholných soutěží naše reprezentační výběry přivezly opět 9 medailí, ale již poněkud menšího lesku: zlatou pouze jednu (muži), 4x stříbrnou (muži) a 3x bronzovou (muži 1, ženy 2) viz přílohy D3-D4. Propadákem a vážným varováním bylo 5. místo mužů a 6. místo žen na ME 1963 v Bukurešti a fakt, že ženy se na některé z turnajů ME, MS a OH již nekvalifikovaly. Za největší úspěch tohoto desetiletí a celé naší dosavadní volejbalové historie je považován nejen titul Mistrů světa 1966, ale také zisk stříbrných medailí na první „volejbalové olympiádě“ 1964 v Tokiu. Pražský volejbal na Dálném Východě zastupovali hráči Čuda, Z. Humhal, P. Kop, Musil, Perušič, Šmidl, Šorm a Toman s trenérem Josefem Brožem.

Volejbalové turnaje v rámci Světových festivalů mládeže a studentstva přestaly být obsazovány reprezentačními výběry, ztratily předchozí vysokou úroveň, zájem médií a veřejnosti. V našem přehledu (příloha D3) je tedy zmíněn pouze 8. festival v Helsinkách, kde naši volejbalisté skončili po prohře 2:3 s Rumuny na 2. místě. V Helsinkách startovaly i naše ženy resp. pouze výběr juniorek a proto nebylo jejich 3. místo (ze 4 startujících družstev) do přehledu zahrnuto. Z Prahy se zúčastnily hráčky E. Baštová, Kaldová-Bardová a Kloudová-Rehbergerová, trenérem byl Václav Hajný z Ústí n. L.

Rovněž startům akademických výběrů na Světových letních univerziádách nebyl přikládán takový význam a dopátrat se bližších informací (umístění, jména hráčů a trenérů) již není snadné. Za úspěch lze pokládat 3. místo na Univerziádě v Sofii 1961 a 2. místo v brazilském Porto Alegre 1963 v případě akademiků a 3. místo akademiček na Univerziádě v Budapešti 1965. Základ mužské reprezentace tvořili hráči Slavia VŠ Praha a Slavia UK Bratislava (trenéry akademiků byli Bohumil Chvála a Ivo Kunz z Prahy), v případě žen hráčky Techniky Brno a Slavia UK Bratislava (trenéry akademiček byli Zbyhněv Ondráček z Brna a Miroslav Rovný z Bratislavy).

Novinkou světových soutěží se stal Pohár světa, jehož premiéře v roce 1965 byli přítomni i naši muži a v Polsku (Štětín, Lodž) obsadili 3. místo za Sověty a domácím týmem. Při 2. ročníku Poháru světa 1969 v NDR (Berlín) na ně zbylo jen 5. místo.

Završením úspěchů 60. let se stala účast mužů na Turnaji pěti kontinentů v roce 1969, který opět jako rozlučku s touto dekádou uspořádala FIVB v argentinském Montevideu. Oproti Paříži 1959 přibyla družstva z Afriky a Severní Ameriky. Naši muži obsadili 2. místo za NDR, když dvakrát (ve skupině i ve finále) porazili své největší soupeře ze SSSR. Zde je třeba připomenout, že velké zásluhy na nebývalém vzestupu mužského volejbalu v NDR jsou připisovány Josefu Polívkovi z Prahy, který východoněmecké trenéry při své stáži velice dobře vyškolil.

2.5 Sedmdesátá až devadesátá léta

Po mimořádně úspěšném období 1948-1968, ve kterém naše reprezentační celky získaly na prestižních turnajích celkem 22 medailí (7 zlatých, 8 stříbrných a 7 bronzových), přišlo v následujících letech rozčarování v podobě nečekaně rychlé ztráty našeho postavení mezi světovou i evropskou volejbalovou elitou. Volejbalová veřejnost, navyklá poct nejvyšších, se s tímto faktem nedokázala vyrovnat a nad příčinami tohoto „pádu“ se dodnes zamýšlejí volejbaloví odborníci, včetně těch „u piva“. Jedním z důsledků bylo zjištění autora tohoto pojednání, že k popisu dalších 30 let pražské volejbalové historie postačí jediná společná kapitola.

Politické a tělovýchovné pozadí

Za završení procesu „normalizace“ socialistické tělovýchovy po roce 1968 je považován 4. Sjezd ČSTV, který proběhl v Praze v listopadu 1973. Jeho usnesení zdůraznilo úkoly ČSTV a to jak v oblasti masového rozvoje TVS a péče o mládež, tak i na úseku státní reprezentace (přednostně u sportů olympijských tj. i odbíjené). V roce 1976 byly při Národních výběrech zřízeny Komise pro mládež a TV, v roce 1978 Komise pro TVS při vládách ČSFR, ČSR a SSR. Masový rozvoj volejbalu byl výrazně podpořen celostátními turnaji

o Putovní pohár Ústřední rady odborů (ÚRO), ve kterých každým rokem startovaly stovky družstev a tisíce hráčů a hráček týmů Závodních organizací ROH. Péče o reprezentanty byla řešena zakládáním Středisek vrcholového sportu (SVS) se státními dotacemi a podporou resortních ministerstev (MNO, MV, MŠ), která byla jejich zřizovatelem a provozovatelem. Za účelem výchovy talentované mládeže byla zřízena Tréninková střediska mládeže (TSM) pro kategorie žákovské a navazující Střediska vrcholového sportu mládeže (SVS-M) pro kategorie dorostu (z důvodů kontinuity celého procesu obvykle při SVS dospělých). Po zjištění nefunkčnosti TSM (v průběhu 80. let bylo do SVSM přeřazeno z 21 existujících TSM jen několik jedinců!), byla tato střediska zrušena a SVS-M si začala vychovávat nejmladší složky vlastními silami. Rozhodnutím ČVS byla zavedena tzv. „povinná péče o mládež“, která všem družstvům počínaje krajskými přebory 1. třídy a všech vyšších soutěží nařizovala zřízení, přípravu a provozování (tj. účast v soutěži) min. jednoho družstva mládeže na každý tým dospělých a to stejného pohlaví (žáků či dorostenců u družstev mužů, žákyň či dorostenek u družstev žen). Tímto kontroverzním nařízením bylo sice dosaženo nárůstu mládežnické základny, ale jeho „výstupy“ byly z hlediska kvality nastupující generace žalostné. Většina oddílů tuto povinnost plnila formálně, pouze v několika málo případech (díky kvalitním trenérům) byl splněn zamýšlený účel. Ve všech uvedených typech středisek byly zřízeny funkce profesionálních trenérů (šéftrenérů) a byli do nich „stahováni“ nejlepší hráči a hráčky z oddílů zbývajících. Ty ztratily schopnost konkurence a vrcholový volejbal se stal v podstatě záležitostí středisek a několika málo dalších družstev s finančně silným „sponzorem“. V Praze to byla SVS MV při RH Praha a SVS MŠ při VŠ Praha, se kterými dokázaly „držet krok“ dlouhodobě pouze ženy Slavie Praha IPS a krátkodobě ženy Tatranu Střešovice SSŽ díky finanční podpoře Inženýrských a průmyslových staveb resp. Staveb silnic a železnic.

Další vývoj volejbalu byl výrazně ovlivněn společenskými změnami po listopadové „sametové“ revoluci v roce 1989, doprovázenými výraznou komercializací sportu včetně volejbalu. Zrušena byla všechna SVS a SVS-M, jejich provozovatelé (kluby) zůstaly bez podpory státu (s podstatně nižšími dotacemi resortních ministerstev) a musely se vyrovnat s dříve nepoznanými starostmi o finance a se získáváním hráčů. A tak se v roce 1990 stal z RH Praha Policejní volejbalový klub (PVK) Olymp Praha a v roce 1991 z VŠTJ VŠ Praha Univerzitní sportovní klub (USK) Praha. Přestože tým mužů Olympu získal v letech 1991-1992 další dva mistrovské tituly, byla mužská složka zrušena a PVK se začal věnovat pouze ženské složce, která se v této době jevila snad jako perspektivnější, ale především finančně méně náročná. Podobný osud potkal i USK Praha: po sestupu družstva mužů z 1. CL v roce 1995 a neúspěšném pokusu o návrat v roce následujícím byly rozpuštěny oba týmy dospělých (ženy hrály 1. CL naposledy v roce 1986) a klub se začal věnovat výhradně (a poměrně úspěšně) výchově mládeže. Volejbal se postupně přestěhoval (a dál stěhuje) do míst, kde nalézal nejvýhodnější finanční podmínky, kvalitnější zázemí, větší zájem diváků a společenské uznání.

Úspěchy pražských družstev na Mistrovstvích republiky

V 70. letech se více dařilo ženským týmům, které vybojovaly 8 titulů zásluhou Tatranu Střešovice SSŽ (4 tituly) a nastupující RH Praha (4 tituly). Dalšími účastnicemi extraligy žen byla Slavia Praha IPS a do roku 1975 ještě Lokomotiva Praha. Jediný mužský titul získala RH Praha v roce 1972, ke stálým účastníkům extraligy mužů patřily VŠ Praha. V roce 1970 se s ní rozloučilo Potrubí Praha a v ročnících 1973 a 1975 se v ní objevil (bez šancí na udržení) ryze amatérský studentský tým MFF UK Praha trenéra Zdeňka Malého.

MR	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Muži	Zbrojovka Brno	Zbrojovka Brno	RH Praha	Dukla Liberec	Zbrojovka Brno	Dukla Liberec	Dukla Liberec	Aero Od. Voda	ČH Bratislava	ČH Bratislava
Ženy	Tatran Střešovice	Tatran Střešovice	Tatran Střešovice	Tatran Střešovice	RH Praha	RH Praha	Slávia UK Bratislava	RH Praha	Slávia UK Bratislava	RH Praha

V 80. letech se již projevily výsledky práce pražských SVS, ovlivněné nejenom možnostmi výběru nejlepších hráčů a hráček z celé republiky, ale i nadstandardním materiálním zabezpečením a kvalitními trenéry. SVS MV při RH Praha získalo pro hlavní město celkem 12 titulů (5 muži, 7 ženy). Příchodem kvalitních hráčů - studentů z ostatních měst republiky (A. Lébl, J. Šmíd z Ostravy, bratři Vojíkové z Plzně atd.) vzrostla i výkonnost mužů SVS MŠ při VŠ Praha, kteří do roku 1986 patřili k nejlepším s umístěním na 2.-5. místě extraligy. V roce 1987 sice sestoupili, ale již v roce následujícím se mezi elitu navrátili. Družstvo žen

Slávie Praha IPS startovalo v extralize stabilně s výjimkou let 1984-1985 (rovněž sestup a návrat), dalšími účastnicemi byly ženy VŠ Praha (1982-1986) a Tatranu Střešovice SSŽ (1980-1982).

MR	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Muži	Dukla Liberec	ČH Bratislava	RH Praha	Dukla Liberec	RH Praha	RH Praha	RH Praha	Aero Od. Voda	Aero Od. Voda	RH Praha
Ženy	RH Praha	RH Praha	Slávia UK Bratislava	Slávia UK Bratislava	RH Praha	RH Praha	RH Praha	RH Praha	RH Praha	Slávia UK Bratislava

Mistrovské tituly 90. let získal pro Prahu již pouze PVK Olymp, muži dvakrát (1991 a 1992), ženy třikrát (1992, 1997 a 1999). V nejvyšší soutěži startovala ještě pražská družstva mužů USK Praha (do roku 1992) a v ženách po celou dobu Slavia Praha, s přestávkami Tatran Střešovice (1991-1994, 1998 a 1999).

MR	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Muži	Zbrojovka Brno	Olymp Praha	Olymp Praha	Aero Od. Voda	Aero Od. Voda	Setuza Ústí n.L.	Aero Od. Voda	Setuza Ústí n.L.	Setuza Ústí n.L.	Fatra Zlín
Ženy	KPS Brno	Slávia UK Bratislava	Olymp Praha	UP Olomouc	UP Olomouc	UP Olomouc	UP Olomouc	Olymp Praha	Lapos Frenštát	Olymp Praha

Významné akce na území Prahy

V roce 1986 byla Praha a její Sportovní hala na Výstavišti naposledy dějištěm vrcholného světového turnaje, kterým bylo 10. Mistrovství světa žen. Do turnaje se kvalifikovalo 11 družstev, doplněných týmem pořadající země, tedy našimi ženami. Pořadatelé i diváci doufali v úspěch a rovněž v táboře našich žen panovala optimistická nálada. Z pražských klubů byly nominovány Baráková, Emingerová-Dostálová, V. Holubová-Galisová, Chládková-Bromová, Králová, Kubáková-Dvořáková, Mandelová a Rádlová-Homolková. Ve skupině (hrané v Žilině) nastoupily naše ženy k prvnímu utkání s Bulharkami a toto utkání mělo potvrdit či vyvrátit naše ambice. Po velké bitvě naše ženy podlehly 2:3 a utkání „obřečely“. Vítězstvím 3:0 nad Kanadou si i přes další prohru 0:3 s Jižní Koreou zajistily postup do pražského semifinále. Po dalších prohrách s exotickými soupeřkami z Peru (1:3), Brazílie (0:3), Kuby (0:3) a USA (2:3) na ně zbylo pouze 11. místo před Bulharkami, kterým oplatily nešťastnou porážku ze skupiny.

Významné zahraniční akce a úspěchy

Z italského ME 1971 přivezli naši muži z Milána a ženy z Reggio Emilia stříbrné medaile, ale na další musela naše volejbalová veřejnost čekat dlouhých 14 let. V Itálii pražský volejbal reprezentovali Groessl, Nekola st., L. Němec, Vápenka a asistentem brněnského trenéra K. Lázníčky byl Zdeněk Malý. U žen to byly Hálková, Mifková, Malá-Kačmáčková, Poláková-Moskalová, Semecká, I. Svobodová a Vlasáková.

Z dnešního pohledu lze za velký úspěch považovat účast a umístění našich týmů na olympiádách. Na OH 1972 v Mnichově obsadili muži 6. místo a ženy skončily sedmé. Z Prahy startovali Groessl, Nekola st., Penc a Vápenka, resp. Hálková-Vápenková, Mifková, Moskalová, Semecká, I. Svobodová a Vlasáková. S výjimkou slávičky Semecké hráčky mistrovských Střešovic.

Na dalších OH 1976 v Montrealu si naši muži o jednu příčku polepšili (5. místo) a z Prahy startovali Nekola, Penc, Řeřábek a Vondrka, trenérem družstva byl Petr Kop a jeho asistentem Evžen Krob. Toho čekalo snad největší zklamání v jeho dlouhé kariéře hráče a trenéra. Přestože již měl pro OH na míru ušitý oblek, byl nakonec z výpravy odvolán a místo něj do Kanady odletěl další z funkcionářů ČOV. Ženy se na tuto vrcholnou soutěž již nekvalifikovaly.

Účast mužů na OH 1980 byla naší poslední v „šestkovém“ volejbalu a dodejme, že jsme sítím kvalifikace již také neprošli a v Moskvě startovali jenom jako náhradníci po odstoupení družstev většiny „kapitalistických zemí“, které se přidaly k bojkotu her Američany. Nejen naše 8. místo, ale především předvedená hra narychlo svolaného týmu byla odborníky i veřejností hodnocena negativně, aniž by někdo tušil, že to bylo naše poslední olympijské vystoupení. A dodejme, že politika a napjaté mezinárodní vztahy pokazily ještě další OH 1984 v Los Angeles, které na revanš bojkotovali Sověti a s nimi celý „socialistický tábor“. Ten si „na truc“ uspořádal Hry dobré vůle na Kubě.

Jediným medailovým úspěchem 80. let se staly stříbrné medaile mužů na ME 1985 v Nizozemsku a bronzové medaile žen na ME 1987 v Belgii. Na těch mužských z Prahy startovali Barborka, M. Černoušek, Kaláb, Krejčí, Jos. Novotný a Šmíd, na ženských Emingerová-Dostálová, V. Holubová-Galisová, Králová, Mandelová s trenérem Josefem Stolaříkem.

V 90. letech získaly medaile pouze ženy a to na dvou „domácích“ evropských šampionátech, pořádaných již mimo Prahu (finále obou ME proběhlo v brněnské hale Rondo). Na ME 1993 to bylo stříbro a naposledy zde startoval společný československý výběr. Z Prahy Bajerová, Králová, Ritschelová, Volicerová a asistentem brněnského trenéra M. Kafky byl Pavel Řeřábek. Naše ženy prohrály s vítěznými Ruskami (0:3), nečekaně i s Nizozemím (2:3), ale lepším poměrem setů se dostaly na 2. místo před Ukrajinu a Itálii. Na ME 1997 získaly bronz za 3. místo (1. Rusko, 2. Chorvatsko). O medaili opět rozhodlo (po prohrách s Ruskami, Chorvatkami a Ukrajinkami) lepší skóre našich hráček. Z Prahy Bajerová, Dršťková, Ritschelová, Schwobová, Vávrová, Volicerová, trenér Pavel Řeřábek a jeho asistent Stanislav Mitáč.

Při výčtu úspěchů tohoto období nesmíme opomenout úspěšná vystoupení pražských mistrovských týmů v mezinárodních pohárových soutěžích – Poháru mistrů Evropských zemí (PMEZ) a Poháru vítězů Pohárů (PVP). Začátkem 70. let to byly hráčky Tatranu Střešovice (dvakrát 2. místo v PMEZ 1971 a 1972), v letech následujících muži a ženy RH Praha. Muži zvítězili v PVP v roce 1978, ženy získaly prvenství v PMEZ v letech 1978 a 1980, v roce 1979 zvítězily v PVP. Tyto úspěchy jsou uvedeny v jedné z dalších kapitol (ve „vizitkách“ nejúspěšnějších pražských klubů).

3. SLAVNÉ PRAŽSKÉ VOLEJBALOVÉ KLUBY

V průběhu let 1923-1999 bylo sehráno 77 ročníků Mistrovství republiky (za války Mistrovství Protektorátu) v kategorii mužů a v letech 1931-1999 celkem 67 ročníků v kategorii žen (v letech 1938 a 1944 se neuskutečnila). Pražské kluby na nich získaly polovinu mistrovských titulů. Jejich přehled je zařazen jako příloha A tohoto pojednání. V následujících klubových „vizitkách“ jsou nejúspěšnější pražské kluby seřazeny podle počtu získaných titulů a při shodě podle období, ve kterém se poprvé mezi volejbalovou elitou objevily. První část je přehledem klubů mistrovských (bylo jich celkem 14), ve druhé jsou připomenuti další účastníci našich nejvyšších soutěží - Mistrovství Čech (M-Čech) a Mistrovství republiky (MR), ve kterých někteří z nich (přestože na titul nedosáhli), patřili ve své době k nejlepším a vzešla z nich řada reprezentantů.

Z úsporných důvodů jsou uváděny zkratky křestních jmen pouze v případech, že by mohlo dojít k záměně u více osob stejného příjmení a celá jména jen u trenérů. U žen jsou uváděna obě příjmení (tj. rodné a po sňatku) v případě, že se ve volejbalových análech pod oběma jmény hráčka vyskytuje, tj. část úspěchů získala pod dívčím a část pod novým příjmením. U jmen nejsou uváděny akademické tituly a jejich držitelé nechť prominou. V tomto pojednání jsou uvedeni pro své sportovní mistrovství a přínos volejbalu, což s dosaženým stupněm vzdělání přímo nesouvisí.

3. 1 Držitelé mistrovských titulů

Rudá hvězda Praha, od roku 1990 Olymp Praha. V rozmezí let 1966-1999 získal klub 23 mistrovských titulů, z toho 14 zásluhou družstva žen a 9 zásluhou družstva mužů.

Již od roku 1948 startovalo v Přeboru Prahy družstvo mužů, složené výhradně s příslušníky SNB (Adámek, Bartheldy, Magrla, Müller, Liska, Špaček). Po zřízení resortních DSO Rudá hvězda byli do pražské RH převedeni další hráči: Hlavsa, Krůta a Lorenc z pražského Dynama Ruzyně, Fučík z Brna, Sobotka z Ostravy a Zítek ze Zdic. V roce 1953 družstvo obsadilo 1. místo v Přeboru Prahy a zúčastnilo se (ještě bez úspěchu) kvalifikace o postup do zemské ligy (M-Čech). V téže roce zřídilo Ministerstvo národní bezpečnosti (dnes vnitra) po vzoru vojenského ÚDA Ústřední dům Rudých hvězd (ÚDRH) se sídlem v Praze. Přišly posily z řad vojáků Pohraniční stráž (Fejfar, Hondlík, Loužek z Českých Budějovic, Šedivý z Ústí n. L.)

a v roce 1954 již družstvo slavilo úspěch postupem do M-Čech, kde skončilo na 8. místě. V roce 1955 přišel z ÚDA jako hrající trenér Karel Brož a družstvo postoupilo do nejvyšší soutěže – 1. celostátní ligy. Pro tu získal Karel Brož posily v podobě reprezentantů Jonáše a Palduse a v ligové premiéře družstvo skončilo v roce 1956 na slibném 3. místě. Vedle uvedených tří reprezentantů se v 50. letech v dresu RH vystřídala řada mladých hráčů z řad vojáků základní služby. Někteří z nich po vojně zůstali (Groessler, P. Kop), jiní se vrátili do mateřských oddílů (Budínský, Grulich, Hacmac, J. Horáček, Kedles, Stolařík, Rehberger, Rozsival, Valíček, Velek a další). Družstvo trénovalo ve Stromovce, v zimě ve školních tělocvičnách a ligová utkání hrálo Na Smetance (na kurtech Spartaku Potrubí). Na přelomu 50. a 60. let se součástí tělesné přípravy družstva staly brigády při budování vlastních kurtů Na Květnici naproti nuselské sokolovně. Současně byla zahájena přestavba bývalé policejní jízdárny ve vršovické Přípotoční ulici na sportovní halu, dodnes sloužící. Kurty byly zprovozněny začátkem a hala koncem 60. let. Po skončení své hráčské kariéry v roce 1957 trénoval družstvo až do roku 1970 Karel Brož. Pod jeho vedením získalo v roce 1966 první mistrovský titul ve složení: Bernad, V. Brdek, Čuda, Drobný, Groessler, P. Kop, Mozer, Nepustil, Perušič, Štěpánek, Vápenka, Vykoukal. V průběhu dalších bezmála 40 let patřili muži RH k nejlepším v republice, získali dalších osm mistrovských titulů a řada z nich oblékala reprezentační dres. Na trenérských postech se postupně vystřídali Petr Kop (1970-1974, titul v roce 1972), Milan Vápenka (1974-1978), Zdeněk Groessler (1978-1979) a Zdeněk Pommer (7 titulů v letech 1979-1994) ve dvojici s Jiřím Ebertem (do roku 1984) a Milanem Žákem. V hráčském kádru se objevily desítky kvalitních volejbalistů, z nichž vyjmenujme alespoň reprezentanty. V 70. letech to byli J. Fiala, Groessler, Chrupa, L. Němec, M. Pavlík, Penc, Řeřábek, Sýkora, Vápenka, Vondrka a Voplatek, mezi dlouhodobé členy družstva dále patřili např. Hofman, Mejdr, Lebeda, Vrbovec. V 80. letech to byli reprezentanti Barborka, M. Černoušek, Krejčí, Jiří Melichar, Josef Novotný, Jiří Rybníček (dále např. Brom, Hora, Maršoun) a v letech 90-tých reprezentanti L. Černoušek, Demar, Fortuník, P. Galis, Goga, M. Kop a Kvapil. Krátkodobě (po dobu vojenské služby) se v dresu RH objevili další reprezentanti D. Dvořák, M. Galis, M. Hadrava, Kaláb, P. Kovář, Mikyska, Palinek a Stejskal. Nutno ještě připomenout mezinárodní úspěchy mužů RH Praha, kterými bylo 3. místo v PMEZ 1973, vítězství v PVP 1978 a dvě 4. místa v PMEZ (1986, 1987). V roce 1990 došlo ke změně názvu klubu na Policejní volejbalový klub (PVK) Olymp Praha a po skončení soutěžního ročníku 1992/93 bylo rozhodnutím nadřízených orgánů zrušeno družstvo mužů a klub se začal věnovat pouze ženským složkám. Nejlepší hráči byli rozebráni ostatními kluby, trenér Z. Pommer a několik jemu věrných hráčů přijalo angažmá v Ústí n. Labem.

Družstvo žen se 3. třídou pražského přeboru získala RH začátkem 60. let přestupem hráček Slovanu Orbis. Byly mezi nimi internacionálky J. Brožová, Jílková-Radvanová a Šašková, která zde zahájila svou hráčskou kariéru. Družstvo bylo postupně doplňováno a proboujvalo se až do 2. ligy, kterou hrálo pod vedením Richarda Bónische. Rozhodující výkonnostní zlom nastal v roce 1968, kdy do RH ohlásilo tzv. kolektivní přestup 9 hráček prvoligového Slavoj Praha (mezi nimi reprezentantky Smíšková-Pletichová, Pražanová, Senecká, Široká a Štruncová) včetně reprezentačního trenéra M. Máchy. Slavoj Praha hráčky uvolnil, ale 1. CL mu byla po odvolání ponechána. A tak si nový kolektiv žen RH musel extraligu znovu vybojovat postupem z 2. a 1. NL. První dva mistrovské tituly získaly ženy RH v letech 1974 a 1975 již pod vedením Jiřího Novotného. V dalších letech družstvo trénovali: Richard Bónisch (v letech 1977-1981, 4 tituly), Petr Kop (1984-1988, 5 titulů) a dodnes trénuje Stanislav Mitáč (3 tituly v rozmezí let 1992-1999). K oporám 70. let patřily reprezentantky Bláhová-Baráková, Bartošová-Drahorádová, Hádková-Tušková, Hřebenová-Mayová, Klímová-Tichavová, Košková-Ptáčková, Malá-Kačmáčková, Pařízková-Langšádlová a Pechanová-Jeřábová, dále např. Buštová-Lébllová, Dittrichová, Pavlíková-Kopová, Šátková-Pencová. V 80. letech to byly reprezentantky Baráková, Drahorádová, Eliášová-Machová, Emingerová-Dostálová, Hadryková-Žovčáková, V. Holubová-Galisová, Chládková-Bromová, Jeřábová, Kubáková-Dvořáková, Langšádlová-Vopatřilová, Machovčáková, Mandelová, Matějíčková, Mayová, Ondráčková-Obručová, Ptáčková, Rádlová-Homolková, Šenoldová. Konečně v 90. letech reprezentantky Bajerová, Drštková-Mitáčová, Elišáková-Kreuzová, Jírovcová, Jeřábová, Mocová, Obručová, Schwobová, Vávrová, Volicerová a v závěru 90. let ještě Felbábová, Havlová, Havlíčková, sestry Novotné, Šenková. K největším mezinárodním úspěchům družstva žen RH Praha patřila mnohonásobná účast v „pohárech“, korunovaná dvojnásobným vítězstvím v PMEZ (1978 a 1980), vítězstvím v PVP 1979, druhým místem 1983, třetím místem 1984 a dvěma 4. místy v letech 1990 a 1995 (již jako Olymp).

ATK Praha, od roku 1953 ÚDA Praha, v roce 1957 Dukla Praha. V rozmezí let 1950-1955 získal klub celkem 8 mistrovských titulů, z toho 6 zásluhou družstva mužů a 2 zásluhou družstva žen.

Armádní tělocvičný klub (ATK) zřídilo Ministerstvo národní obrany v Praze v říjnu 1948. Jeho prvním domovem se stal zámeček v Malé Chuchli, povolání branci z 25-ti sportovních odvětví byli rozděleni do tří rot a roty rozmístěny po okolí podle tréninkových podmínek (Zbraslav, Strahov, Pohořelec). Již v roce 1949 získali volejbalisté ATK na MR v Ostravě 3. místo zásluhou pražských hráčů Bouchala, K. Brože, Hory, Hrobaře, Kroba, Z. Neugebauera, Palduse, Spirita a Taubmana. Družstvu velel kpt. Karel Vycpálek a nemělo ještě trenéra. Hráči jezdili trénovat do svých mateřských oddílů, společně hráli přátelská utkání a jezdili po turnajích. Díky možnosti výběru nejlepších volejbalových branců z celé republiky vybudoval ATK (v roce 1953 přejmenovaný na ÚDA - Ústřední dům armády) v krátké době mimořádně silný tým mužů, který v letech 1950-1955 neměl u nás konkurenci a získal šest mistrovských titulů za sebou. Řada hráčů zůstala po vojně jako „délesloužící“, někteří z nich se stali vojáky z povolání a naturalizovanými Pražany (Fučík, Tesař a krátce Paulus). V dalších dvou letech skončila ÚDA na 2. místě za Slavií VŠ Praha, v roce 1957 již pod názvem Dukla Praha. Po skončení soutěže v roce 1957 byl armádní volejbal Dukly převeden do Kolína. Hrajícím trenérem družstva v letech 1950-1957 byl Josef Brož a v kádru se vystřídal přes 40 hráčů z celé republiky. Mezi „délesloužícími“ to byli reprezentanti J. a K. Brožovi, Kučera, Schwarzkopf, Synovec a Šorm, kteří s uvedenými vojáky z povolání tvořili základ družstva. Po dobu presenční služby zde 1-2 roky působili ještě další reprezentanti z Prahy: Bouchal, V. Horáček, Jonáš, Kříž, Z. Malý, J. Musil, Paldus, Soukup, Toman, Votava a Železný.

V roce 1953 vzniklo i družstvo žen ÚDA, které si okamžitě vybojovalo postup do nejvyšší soutěže, přestože jej tvořilo pouze 6 hráček. Byly to manželky bratrů Brožových – reprezentantka Jarmila roz. Hroudová (K. Brože) a Táňa roz. Kostrjuková (J. Brože), další reprezentantka Soňa Burianová-Balunová (v té době také atletka-oštěpařka ÚDA, ale především reprezentační krasobruslařka ve sportovním páru s manželem), Jírová, Olešovská a slavná Dana Zátopková (původně házenkářka, v té době již špičková atletka-oštěpařka). V začátcích družstvo vedl hráč ÚDA Jiří Kučera, v roce 1954 jej převzal internacionál Václav Raban. Ten angažoval další kvalitní hráčky (převážně talentované juniorské reprezentantky), se kterými získal v letech 1955 a 1956 dva mistrovské tituly. Zasloužily se o ně reprezentantky J. Brožová, Balunová, D. Křížová-Kopová, Neugebauerová-Šormová, R. Svobodová-Příhodová, Špelinová, Štefflová-Mikulecká, Štulcová-Paclíková a Vacková-Synovcová, dále T. Brožová a Kapounová. Po skončení soutěže 1956 bylo družstvo rozhodnutím MNO zrušeno a většina hráček přešla do Dynama Praha (viz vizitka tohoto klubu).

Sokol Vysočany, od roku 1941 SK Philips, od roku 1947 opět Sokol Vysočany, od roku 1948 Sokol ČKD Vysočany, od roku 1950 Sokol ČKD Stalingrad, od roku 1953 Spartak ČKD Stalingrad, od roku 1962 ČKD Praha a od roku 1965 Bohemians Praha. V rozmezí let 1937-1964 získal klub 7 mistrovských titulů, z toho 6 zásluhou družstva mužů a 1 zásluhou družstva žen.

Mezi volejbalovou elitou se muži Sokola Vysočany objevili poprvé v roce 1934 po příchodu trojice Češpiva, Janoušek, F. Pácalt z VS Marathon (viz samostatná vizitka). První tři tituly získali na svém Tyršově cvičišti, další tři za války (po rozpuštění sokolských jednot) pod hlavičkou SK Philips v nedalekém Hloubětíně. Lídry družstva byli Josef Češpiva (výborný atlet, reprezentant ve skoku vysokém, v roce 1938 držitel čsl. rekordu výkonem 193 cm, ligový basketbalista SK Philips, fotbalový brankář SK Vysočany) a František Pácalt (atlet-desetibojař a slavný hokejista LTC a 1. ČLTK, bronzový na MS 1938, mistr světa z roku 1947, osobnost české hokejové Síně slávy). Základní sestavu Vysočan resp. „Philipsky“ ve složení Bulena, Češpiva, Janoušek, F. Pácalt, Švarc a Vlháček nebylo snadné porazit, zvláště když ji v roce 1941 posílil ještě Josef Reicho ze zrušeného Sokola Vinohrady. Mezi předválečné hráče patřili Cédli, Drábek, Horčíčka, Hucl, Jonák, Los, Náprstek, Opava, M. Pácalt, Rokyta a Tuček, za války M. Malý, S. Krejčí, Pučelík a Vondráček. V roce 1946 došlo k výraznému oslabení týmu odchodem několika hráčů základní sestavy za pracovními povinnostmi do pohraničí, družstvo skončilo v M-Čech až na 8. místě a na MR se poprvé nekvalifikovalo. Torzo hráčů se vrátilo zpět na Tyršovo cvičiště do obnoveného Sokola Vysočany a osobnost Češpivy brzo přilákala nové posily. A tak již v roce 1948 družstvo opět startovalo v M-Čech a stalo se také Přeborníkem ČOS v sestavě Čihák, Květ, Z. Malý, Polívka, Stibitz, Škop, Těšitel, Vitera, Vondřich a Zámečník. V rámci sjednocování tělovýchovy došlo koncem roku 1949 k jeho sloučení s SK Prosek (viz samostatná vizitka), odkud přišli Jonáš, K. Kavka, M. Liška, Matiašek, Průša a Škop. Z vlastního dorostu (přeborníků republiky 1948-1949) zařadil

jejich trenér Češpiva nejlepší z dorostenců do družstva mužů a mezi nimi také sedm- náctiletého Josefa „Buldu“ Musila. Na přelomu 40. a 50. let patřil „Stalingrad“ k předním týmům MR (od 3. do 5. místa) a hráli za něj Češpiva, Hanousek, Jonáš, Květ, M. Liška, Lukáš, Z. Malý, Matiašek, Musil, Průša, Škop, Těšitel, Vondřich a později ještě V. Horáček, K. Otto, Soukup a Taubman, krátce před válkou Toman. V roce 1955 bylo zařazeno do nově ustavené 1. celostátní ligy, skončilo na posledním 8. místě a po sestupu do 2. ligy přešla část hráčů do jiných klubů.

Kvalitní ženský volejbal se do Stalingradu dostal příchodem hráček Spartaku Avia Čakovice (viz samostatná vizitka) v roce 1958. Družstvo přivedl na Tyršovo cvičiště jeho trenér Josef Češpiva i se soutěži – 1. CL (7. místo v roce 1957). Do roku 1960 pendlovalo mezi 1. a 2. ligou a od roku 1961 již patřilo k nejlepším v republice. Mezi hráčky prvního ligového období patřily internacionálky J. Brožová, Z. Černá a L. Kučerová, dále Fritzová, Johanovská, Maxová, Přibáňová, Svobodová-Němcová, S. Šedivá-Holubová a Vyšejnová. Mistrovský titul v roce 1964 (již pod názvem ČKD Praha) získal omlazený kolektiv ve složení E. Baštová, Čuchalová, S. Holubová, Kloudová-Rehbergerová, Kolínská-Pavelková, Lorencová, Malanová, Podzimková, Řezanková, Urbanová-Hrdinová, Vohníková a Vyšejnová-Železná. V neúspěšnějších letech 1963-1966 za něj ještě hrály H. Baštová, Klímová, Kožuchová a Ziková. Do roku 1964 družstvo trénoval Josef Češpiva, od roku 1965 Stanislav Mařha. V tomto roce došlo k další změně názvu klubu na TJ Bohemians Praha a jak se později ukázalo, ke změně osudné. V průběhu soutěže 1967 byl volejbalový oddíl rozhodnutím „profotbalového“ vedení klubu zrušen a družstvo žen převedeno do Startu Praha.

VS Strakova akademie. V rozmezí let 1923-1931 získala zásluhou družstva mužů 6 mistrovských titulů.

Při tomto středisku VS byl založen v roce 1919 první volejbalový oddíl v Praze a někteří z jeho hráčů byli mezi studenty, kteří v říjnu 1918 přebírali Strakovu akademii¹² z rukou úředníků rakouského CK mocnářství. V jeho řadách se pak vystřídaly desítky hráčů, resp. skoro každý špičkový volejbalista 20. let prošel „Strakovkou“. Na své volejbalové začátky zde vzpomínali např. E. Brož, F. Pácalt nebo ostravský internacionál Nogol (studující v Praze teologii). Mezi hráči nacházíme jména Bartůnek, Bastl, Bechyně, Jos. Černý, Danda, Dostál, „Táta“ Firbas, Hanuš, Chaloupka, Chlebeček, Jeník, bratři M. a O. Hackelovi, Hrabal, Hromádka, Karásek, Komárek, Kocourek, Krombholz, Kubále, Mádl, T. Marek, Matěna, Medřický, Reich, Šebík, Šimek, Šnajdauf. Někteří z těchto hráčů později přešli do jiných klubů a uvolnili místo mladším. Klub existoval až do roku 1939, kdy po uzavření vysokých škol zbytek hráčů přešel údajně do AC Sparta.

Tatran Střešovice, do roku 1952 Dopravní stavby, od roku 1953 DSO Tatran Baraba a od roku 1956 Tatran Střešovice SSŽ. V rozmezí let 1961-1973 získal klub zásluhou družstva žen 6 mistrovských titulů.

Za počátky slávy ženského volejbalu ve Střešovicích lze považovat rok 1952, kdy do podnikového družstva Dopravních staveb (Baraby) přešla většina hráček SK Zaměstnanci města Prahy (viz samostatná vizitka). Na MR 1952 ve Zvolenu skončil tým na 5. místě v sestavě: reprezentantky B. Dostálová, L. Kučerová a Šrůtová, dále Fiedlerová, Hrušková, Kuncová, Matějková, Michlová, Musilová-Čápková a Štěpánková-Vrátná s trenérem Jiřím Fialou. Družstvo hrálo na kurtech Sokola Pražského v Kateřinské ulici a v zimě v historické Tyršově sokolovně v Žitné ulici. Vlastní sportoviště získalo v roce 1953 po sloučení se Sokolem Střešovice a v rámci ustavení DSO dostal klub název Tatran Baraba. Přišly další posily v podobě reprezentantek Z. Černé, Lútočkové, Mathauserové a družstvo na sebe upozornilo vítězstvím v 1. ročníku VC Prahy v roce 1953 a 6. místem na MR 1954 v Plzni. V roce 1955 bylo zařazeno do nové 1. CL (v premiéře 5. místo), ve které od roku 1956 startovaly pod názvem Tatran Střešovice více jak dalších 25 let. Po Jiřím Fialovi družstvo krátce vedl František Černý (1956) a v roce 1957 se jej ujala trenérská dvojice Antonín Kyndr - Oldřich Venhač. Vedoucím družstva, předsedou a manažerem oddílu se stal Václav Mikuláš, zaměstnanec podniku Stavby silnic a železnic (SSŽ). Dokázal zajistit materiální podporu tohoto podniku, který se stal oficiálním sponzorem oddílu a dlouhou dobu zabezpečoval podmínky pro start družstva žen v nejvyšší soutěži. V 50. letech za Barabu resp. Střešovice hrály (kromě již vyjmenovaných hráček) Kyselková-Herštová a Zemanová-Handlířová, dále Amlerová, Baráčková, H. Dostálová, Fialová, Hosnedlová-Kubínová, Husáková, Jonáková-Brzická, Malanová, Ransdorfová, Rýdlová, Suchanová, Švecová, Terlandová, Vronská-Lvovská.

¹² Objekt byl vybudován koncem 19. století nadací hraběte Jana P. Straky z Nedabylic a sloužil jako ústav pro vzdělávání chudých šlechticů. V přízemí akademie, nesoucí jméno zakladatele nadace, byly studovny, kabiny a tělocvična, v patrech ubytovny studentů. Za 1. světové války zde byla zřízena nemocnice Červeného kříže a po vzniku Československa v roce 1918 zde byly umístěny některé státní instituce, mezi nimi ústředí Svazu čsl. studentů. Po zrušení šlechtických titulů v roce 1918 byla Strakova nadace dále užívána k podpoře všech nemajetných vysokoškoláků a zrušena až v roce 1938 po příchodu Němců. Od roku 1993 sídlí vlády ČR.

První mistrovský titul získal Tatran v roce 1961 po příchodu legendy našeho ženského volejbalu, reprezentantky „Iny“ (Reginy) Matalíkové-Obadálkové z Tatranu Valašské Meziříčí, která pak hrála v Praze nejvyšší soutěž až do roku 1973 (svých 49 let). Na zisku prvního titulu se podílely reprezentantky B. Dostálová-Hrbková, D. Křížová-Kopová, J. Křížová-Salingerová, Kyselková-Herštová, Mathausarová, Obadálková a dále Baráčková, Brzická-Jonáková, Fialová-Vedrová, Husáková, Kubínová, Lvovská, Terlandová. Mezi další úspěchy 60. let patřila dvě 2. místa (1962 a 1968), dvě 3. místa (1963 a 1966) a druhý mistrovský titul v roce 1969. O ten se zasloužily reprezentantky Obadálková, Salingerová a J. Tolarová, zkušené hráčky Jonáková, Vedrová a nastupující mladá generace: Kaliberková, Mifková, Poláková, Rýgrová-Krupníková, Šaškova, Špeldová-Mikulášová a Vlasáková. V dalších letech se podařilo dokončit generační výměnu hráček a kvalitně omlazeny celek dokázal v letech 1970-1973 získat další 4 mistrovské tituly, v roce 1975 skončil na 2. místě, v letech 1974 a 1976 na 3. místě a prosadil se i v PMEZ (v letech 1971 a 1972 dvakrát 2. místo za Dynamem Moskva). Základní šestka: Mifková, Hálková-Vápenková, Poláková-Moskalová, I. Svobodová, Šaškova a Vlasáková byla v tomto období na domácí scéně bez konkurence a tvořila páteř reprezentace ČSFR. S nimi se na hřišti objevovaly hráčky Bradáčová, Duroňová, Hilkenová, Kadeřávková, Kaldová-Bardová, Kaliberková, Krupníková, Michnová, Němečková, Pomeislová, Přibyllová, Štodtová, Woznicová. V roce 1975 byla zásluhou patronátního podniku SSŽ uvedena do provozu provizorní nafukovací hala (stávající hala až v roce 1985), která však nevyhovovala mezinárodním regulím a Tatran byl nucen hrát utkání PMEZ v roudnické hale. Slavná éra střešovického volejbalu skončila po zřízení SVS, jehož statut Tatran nezískal a střediskovým týmům ani s pomocí SSŽ již nedokázal konkurovat. V roce 1978 družstvo sestoupilo do 1. NL a mezi elitou se objevovalo sporadicky (1980-1982, 1994, 1999) a pouze s cílem „udržet se“. Po odchodu Antonína Kyndra v roce 1977 se na trenérském postu vystřídal celá řada trenérů (řazení abecedně, nikoliv chronologicky): Barda, Effenberger, Hlinka, Chalupa, M. Lehký, M. Maršoun, Raban, Stolařík, Šnajd, Špelina, Valášek, Vorálek st. a hrály za něj např. Bradáčová, Dittrichová, Galisová, Goldsteinová, Hrabáková, Lehká, Miklasová, Nováková, sestry Novotné, Pokorná, M. Pomrová, Šenoldová-Zikánová, Zitová.

Slavia Praha VŠ, od roku 1957 VŠ Praha, od roku 1991 USK Praha. V rozmezí let 1956-1964 získal klub zásluhou družstva mužů 5 mistrovských titulů.

Zakladatelem volejbalového oddílu při tomto vysokoškolském klubu, zřízeném v roce 1952 jako DSO Slavia, byl tělocvikař Josef Polívka (za války ligový hráč plzeňského PVK Radbuza, po válce Sokola Vysočany). Mezi první hráče patřili studenti a zaměstnanci vysokých škol (Komanec, Leszczynski, Neuberg, Opálka, Pelc, Pršala, Špaček, Volín). Družstvo hrálo a trénovalo na Albertově, přes zimu v historické tělocvičně VS Marathon v Černé ulici. V roce 1953 skončilo v Přeboru Prahy na 2. místě, v roce 1954 již postoupilo z kvalifikace do M-Čech, kde překvapilo 2. místem za ÚDA a postupem do finále MR v Sokolově (5. místo). Tento úspěch získala sestava: Barchánek, Hartman, Hrádek, bratři M. a Z. Humhalovi (starší Miloslav byl hrajícím trenérem), Chvála, Klíma, Kotík, Z. Malý, Lad. Musil (starší bratr Jos. Musila), Petr a Purnoch. V roce 1955 při premiéře 1. celostátní ligy skončila Slavia VŠ druhá za ÚDA. Jejím nejslavnějším obdobím byla léta 1956-1959, kdy získala čtyři mistrovské tituly za sebou a její hráči tvořili základ reprezentace ČSR. V tomto období družstvo trénoval již Břetislav Chvála a vystřídali se zde hráči Barchánek, bratři Humhalové (Míla do roku 1957), Chour, Kemel, Z. Malý, J. Musil, Perušič, Petr, Pospíšil, Purnoch, Stolařík, Šmídl, Špelina, Vůjtěch. V letech 1963-1966 družstvo vedl Josef Kozák a poslední mistrovský titul v roce 1964 získala již omlazená sestava Barda, Z. Humhal, Chour, J. Musil, Pitter, Pospíšil, Purnoch, Stolařík, Straka, Šopa, Viche, Zenker, ke které patřil ještě Melíšek. V následujících 30 letech muži Slavie VŠ na titul již nedosáhli, ale stále patřili (s výjimkou ročníku 1987-1988 v 1. NL) mezi stabilní účastníky nejvyšší soutěže. Po odchodu Josefa Kozáka do Itálie v roce 1966 se na trenérském postu s většími či menšími úspěchy vystřídali Josef Stolařík, Ivo Kunz, Rostislav Vorálek, Milan Pospíšil, Josef Vojík, Marcel Staša, znovu Josef Kozák, Václav Mareš, Jindřich Licek, Jan Sýkora. Na hřišti se objevila další garnitura reprezentantů (Chrpa, Kaláb, A. Lébl, M. Lehký, Němec, Řeřábek, Šmíd, Jiří Vojík) a akademiků ČSSR: V. Černý, D. Dvořák, Hanzálek, Hlinka, Holcman, Jelínek, V. Kalina, Kopecký, Kreuzer, Kubát, Kvaček, Majer, Měrka, Neumann, Plavec, Resch, I. Třešňák, Jan Vojík, Zapletal. Za úspěšné lze považovat roky 1981-1985, kdy vysokoškoláci opět bojovali o titul (2. místo v letech 1981 a 1983, 3. místo 1982) a základní sestava D. Dvořák, Kvaček, A. Lébl, Šmíd a bratři Vojíkové byla v hale na „Folimance“ jen těžko k porážení. V ročníku 1991-1992 se družstvo mužů objevilo v soutěži již pod názvem Universitní sportovní klub (USK) Praha. V sezoně 1994-1995 z CL sestoupilo, v roce následujícím (po neúspěšném pokusu o návrat) bylo rozpuštěno a klub se začal věnovat výchově mládeže.

Družstvo žen Slavie VŠ bylo ustaveno rovněž v roce 1952, byly do něj (ve smyslu regulí DSO) „staženy“ studující pražské volejbalistky (včetně reprezentantek Čadilové, Lútočkové, Šindelářové-Tolarové a Špelinové), které vedl Josef Polívka a po něm Alena Čadilová. V roce 1953 byly zařazeny do zkušebního ročníku CL, kde skončily na posledním 10. místě a sestoupily. V nejvyšší soutěži se objevily znovu pod vedením Miloslava Humhala v letech 1958 (7. místo) a 1959 (9. místo a další sestup). V družstvu se objevily další reprezentantky (končící L. Kučerová a začínající T. Ulmonová-Benešová) a dále Časlavská, Čížinská, Kalinová, E. Kučerová-Ministrová, Larvová, Loudová, B. Malá, Musilová-Čápková, Rampasová, Skokanová. V 60. letech se vysokoškolačky objevily v 1. CL dvakrát: poprvé v roce 1962, kdy skončily na posledním 12. místě a vrátily se zpět do 2. ligy (trenérem byl Miloslav Ejem, mezi hráčkami začínající Anna Bémová-Mifková – původně atletka) a podruhé v roce 1966 (10. místo a sestup). Na delší, ale poslední působení družstva žen v nejvyšší soutěži čekal oddíl až do 80. let. V roce 1980 se tým kvalifikoval z 1. NL a následujících pět sezon se v CL dokázal udržet (4x 7. místo v letech 1982-1985, 8. místo v roce 1986 a sestup). Pod vedením trenérské dvojice Jaroslav Kubišta a Vojtěch Zoula za něj hrály Balatková, Bérová, sestry Böhmovy, O. Černá, Čudová, Ječmínková-Havlíčková, Ježková, Kotrčová, Lauerová, Mikšátková, M. Novotná, Procházková, Příhodová-Kubištová, Slavíková, Vaněčková a další.

SK Slavia Praha, od roku 1948 Sokol Dynamo Slavia, od roku 1953 Dynamo Praha, od roku 1964 opět Slavia Praha. V rozmezí let 1959-1963 získal klub zásluhou družstva žen 4 mistrovské tituly.

První zmínky o volejbale v SK Slavia jsou z dubna 1935, kdy byla oběžníkem ČVBS oznámena zpráva o přechodu hráčů středisek Vysokoškolského sportu Marathon a VOS (viz samostatné vizitky) do SK Slavia s právem obhajoby titulu mistra republiky z předchozího roku. Mezi příchozími byli např. Franc, Klíma, bratři Málkové, Pícek a prvním hrajícím trenérem Slavie se stal Josef Klíma (známý více jako basketbalista). Družstvo bylo zařazeno pod atletický oddíl, trénovalo na Letné a svá první utkání hrálo v nedaleké Strakově akademii. Družstvo v tradičním klubovém červeno-bílém dresu se brzo zařadilo mezi nejlepší v republice, ale na mistrovský titul nikdy nedosáhlo. Hrál za něj i poválečný reprezentant Josef Svoboda, dále Borkovec, Cihelka, Částka, Doležal, J. Polívka, Šíbl, Záhora. V roce 1942 přišli další vynikající hráči z AFK Waldes (viz samostatná vizitka) Bauer, Kozák, Kraus, „Pipek“ J. Malý, Škop, Vondřich s hrajícím trenérem Zdeňkem Liškou. Generační problém a ztrátu sportoviště po likvidaci letenského areálu se volejbalistům podařilo vyřešit v rámci sjednocení tělovýchovy v roce 1948 sloučením s klubem SO Starý Ostrov (viz samostatná vizitka). Družstvo hrálo na kurtech Starého Ostrova v Libni a přes zimu trénovalo v tělocvičně „U Studánky“ v Holešovicích. Sestava Barchánek, Holzhauser, Hora, Hrobař, Kozák, F. Mikota, Selichar, Soukup, Šebor, Taubmann, Těšitel a Venhač obsadila 2. místo na MR 1948 v Bratislavě. V tomto roce došlo i ke změně názvu klubu, nejprve na Sokol Dynamo Slavia a po roce 1953 na DSO Dynamo Praha. Další 2. místo získali muži na MR 1954 v sestavě J. Horáček, Jirásek, Komanec, Krob, F. Mikota, Paclík, Paldus, Synovec, Těšitel, Venhač, Votava a Vyoral pod vedením trenéra Františka Nohýnka. V roce 1955 bylo družstvo zařazeno do nové 1. CL, ve které startovalo až do roku 1963, ale již bez většího úspěchu. Hráli za něj reprezentanti Komanec, Krob, F. Mikota, Paldus, Schwarzkopf, Soukup, Synovec, Šorm a Votava, později Ebert, Hálek, Hamáček, Vorálek st. a krátce Mozr. K dalším ligovým hráčům patřili např. Bartoš, Braun, Dražan, Červinka, Holeček, J. Horáček, Jirásek, Jakubec, Kobliha, Krbec, Kropáč, Kubeš, Limanovský, Matouš, Miler, J. Pokorný, Příhoda, K. Sýkora, Velek. Na postu trenérském se vystřídali (řazení abecedně, nikoliv chronologicky): Evžen Krob, František Nohýnek, Zdeněk Pokorný, Jiří Těšitel, Evžen Trýb a Josef Votava. Na podzim 1961 se oddíl přestěhoval do vršovického Edenu, pro neshody s trenérem Pokorným někteří hráči odešli nebo zanechali činnosti a silně omlazený kádr Dynama (doplňený dorostenci) sestoupil v roce 1963 do 2. ligy. Po neúspěšných pokusech o návrat bylo družstvo mužů v roce 1965 převedeno do Startu Praha a oddíl se začal věnovat výhradně ženským složkám.

Družstvo žen SK Slavia bylo ustaveno v roce 1945 a mezi jeho první hráčky v Přeboru Prahy patřily Dudová, J. Hroudová-Brožová, Hrušková, Kozáková, Kubrová-Stibitzová, Mošová, Patková, Svobodová, Šafránková, Zaplatílková-Jílková, trenér Smrkovský. K výkonnostnímu vzestupu došlo v roce 1948 po sloučení s klubem SO Starý Ostrov a 1. ženským sportovním klubem Letná (Gazdová-Lútočková, Štulcová). Pod vedením trenéra Rudolfa Klase nastupovaly reprezentantky J. Brožová, Gazdová-Lútočková, Houdková-Krobová, Mathauserová, Štulcová a dále Bryndová, M. Černá, Hánová-Votavová, Horová, Hospodská, Johanovská, Kostrjuková, Mikotová, Richterová, Slavíková, Suchanová, Šourková. Mezi elitou se již pod názvem Sokol Dynamo Slavia poprvé objevily v roce 1952 a na MR ve Zvolenu obsadily 2. místo v sestavě J. Brožová, Horová, Houdková-Krobová, Lútočková, Mathauserová, Mikotová, Richterová, Šourková

a Štulcová-Paclíková, jejich trenérem byl František Selichar. Po ustavení DSO v roce 1953 byla nucena řada hráček odejít a objevily se nové tváře: Kofroňová, Kuncová, Malinová, Suchanová, Trýbová, Votavová, Ženíšková. Nejslavnější období nastalo po roce 1956, kdy do Dynama přešla většina hráček mistrovského ÚDA Praha (viz samostatná vizitka). Na Starý Ostrov se vrátily J. Brožová, T. Kostrjuková-Brožová, Štulcová-Paclíková a s nimi přišly Neugebauerová-Šormová, Svobodová-Příhodová, Špelinová, Štefflová-Mikulecká, Vacková-Synovcová a z Brna další reprezentantka Halásková-Žižkovská. Do příchodu trenéra Václava Rabana v roce 1959 družstvo vedli Josef Suchan a Antonín Kofroň. V následujícím období družstvo patřilo k absolutní špičce, v letech 1959, 1961, 1962 a 1964 získalo čtyři mistrovské tituly (poslední již pod obnoveným historickým názvem Slavia Praha) a ve všech dalších ročnících končilo na 2.-4. místě ligové tabulky. Za družstvo hrály reprezentantky Derflová-Hrabáková, Mikulecká, Nečasová-Ursínyová, Paclíková, Synovcová, Svatušková-Vargová, Šormová, Špelinová a dále Hadašová, Kamišová, Kofroňová, E. Machová, Menčíková, Turková, Vinšová. Po převedení nejvyšších soutěží do hal ženy Slavie trénovaly po školách, ligu hrály v tělocvičně Slavoje Vyšehrad a v Michelské plynárně a teprve v roce 1975 byl za vydatné podpory sponzora oddílu - Inženýrských a průmyslových staveb (IPS) - otevřen stávající komplex hal v Edenu. Zde se na palubovce objevila další generace slávistických reprezentantek: Hřebenová, Kubáková, Pechanová, Rádlová, Semecká, Součková, Šenoldová, Škvárová-Králová a další kvalitní hráčky: Blažková, Buštová-Lébllová, Havlíková, Iblerová, Ježková, Jirková, Juricová, Kaiserová-Koutská, Kamišová, Korecká, Krsková, Moučková-Lipoldová, Nováková, Pavlíková-Kopová, Vl. Procházková, Tyrolová, Šípová, Veselá, Vychodilová, Woznicová. Po odchodu V. Rabana v roce 1975 došlo na postu trenéra k mnoha výměnám a u družstva se vystřídali (řazení abecedně, nikoliv chronologicky): Josef Kozák, Pavel Kožuch, Antonín Kyndr, Josef Musil, Bohumil Souček, Rostislav Vorálek st., Oldřich Zdenovec. Fluktuace trenérů skončila příchodem Pavla Řeřábka v roce 1989. V 90. letech šel výkon družstva nahoru (3.-6. místo ligových tabulek) a „urodily“ se další reprezentantky: Jeřábková, Ritschelová, Vávrová.

Marathon Praha. V letech 1932 a 1933 získalo toto středisko VS 3 mistrovské tituly, 2 zásluhou družstva žen a 1 zásluhou družstva mužů.

Po zisku prvního titulu v roce 1931 pod hlavičkou Volejbalového oddílu Vysokoškolského sportu (VVS) přešly průkopnice ženského volejbalu v Praze do střediska VS Marathon¹³, kde získaly další dva tituly mistryň republiky. V análech nalézáme jména hráček: Andělová-Polívková, Bürgerová, Houšková-Kněnická, Jandourková, Ječmenová, Jedličková, Jeníková-Křížová, V. Kučerová, Machotková, Matějčíková, Mládková, Polívková-Andrlová, Topolčanová, Ulrichová, Votrubová, Zambřícká.

Družstvo mužů Marathonu patřilo na přelomu 20. a 30. let k největším soupeřům Strakovy akademie a mistrovský titul přivezla z Košic v roce 1933 sestava: Češpiva, Franc (uváděný často pod přezdívkou „Pečeně“), Janoušek, Klíma, F. Pácalt, Pícek, Urbanec a Vít. Za družstvo dále hráli: Hodek, Hrabě, Krupička, bratři J. a P. Málkovi, Mezera, Pavliš, Šimek, Zrzavý.

SK Zaměstnanci města Prahy, od roku 1948 Sokol ZMP. V rozmezí let 1945-1947 získal klub zásluhou družstva žen 3 mistrovské tituly.

O vzniku tohoto klubu se skromným zázemím na východním cípu Štvanice (dřevěná šatna a 2 kurty) se žádné bližší záznamy nedochovaly. Družstva mužů i žen ZMP startovala již za války v nejvyšší protektorátní soutěži. Úspěšnějšími byly ženy, které v prvních poválečných letech získaly pod vedením trenéra Jiřího Fialy třikrát po sobě mistrovský titul, o který se zasloužily reprezentantky B. Dostálová-Hrbková, Medřická-Šrůtová, Schüsselkorbová-Mirovická a dále za něj hrály Benešová-Fiedlerová, Bernasová, Bukovičová, Hinzová-Amlerová, Maderová-Strachotová, Němotová-Míková, Nesická, Perlíková, Vavřinová. Již pod názvem Sokol ZMP startovaly naposledy na MR 1951 v Olomouci a skončily na 3. místě ve složení: Amlerová, sestry B. a H. Dostálová, Hrušková, L. Kučerová, Musilová-Čápková, Šrůtová a Švecová. V rámci ustavení DSO v roce 1952 klub zanikl a většina hráček s trenérem Jiřím Fialou přešla do střešovických Dopravních staveb (viz vizitka Tatraru Střešovice).

¹³ Tělovýchovný ústav Marathon na Malé Straně, Černé ulici čp. 7, byl hlavním střediskem pražského Vysokoškolského sportu. Kromě přednáškového a schůzovního sálu v něm byly 3 tělocvičny (ve sklepě, v přízemí a v 1. patře) a sociální zázemí (šatny, umyvárny). Středisko mělo k dispozici i bazén nedalekého Tyršova domu na Újezdu.

K zakladatelům a prvním hráčům družstva mužů patřili E. Brož, Dostál, Jan Fiedler (později reprezentační trenér a metodik), Pertlík, Skuhrovec, Vobecký. Mezi elitou se družstvo ZMP objevilo poprvé v roce 1942, kdy skončilo na M-Čech na 2. místě a na Mistrovství Protektorátu v Pardubicích na 3. místě. Za ZMP v této době hráli reprezentanti Bureš, O. Rybáček a Těšitel, dále např. Bernas, Z. Míka, J. Rybáček, Souček, Štaudacher. Největšího poválečného úspěchu dosáhli v roce 1946, kdy získali prvenství na M-ČR a ve finále MR v Brně-Židenicích obsadili 5. místo. Po válce přibyli reprezentanti Bouchal, L. Horák a hráči Jiří Fiala, Holub, Hrobař, Malypetr, bratři K. a Z. Neugebauerovi, K. Otto, Pekař, Pikrt, Strachota. S nejvyšší soutěží se rozloučili 7. místem na MR 1951 v Žilině, po kterém se družstvo rozpadlo.

Vysokoškolský všesportovní klub (VVK). V letech 1925 a 1926 získal **2 mistrovské tituly** zásluhou družstva mužů.

Volejbalový oddíl při pražském VVK ustavil v roce 1923 Jaroslav Černý a vznikl příchodem hráčů druhého týmu Strakovy akademie. Hráli za něj např. Vl. Černý, Běhal, Bergmann, Dlouhý, Flek, Komárek, Mádlo, Macháček, Palla, Šindelář, Vatie a „Čína“ Vondrovič.

Sokol Pražský. V letech 1949 a 1950 získal klub zásluhou družstva žen **2 mistrovské tituly**.

První titul získaly volejbalistky nejstaršího sokolského klubu republiky v roce 1949 pod vedením trenéra Jindřicha Štěpánka ve složení: reprezentantky J. Hroudová-Brožová, Mirovická-Mathausarová, Zaplatílková-Jílková a dále Hrubá-Štěpánková, Kubrová-Stibitzová, Šimrová-Dobruská a Tichá. Družstvo hrálo na kurtech v Kateřinské ulici a přes zimu trénovalo v historické Tyršově sokolovně v Žitné ulici. V následujícím roce titul obhájila pozměněná sestava: J. Brožová, Hauerová-Tesařová, Kalinová-Boudová, Mirovická-Mathausarová, Sadková, Stibitzová, Trpišovská a Zaplatílková-Jílková pod vedením Karla Brože.

Vysokoškolský odbor studentů (VOS). Družstvo mužů získalo **titul mistra republiky v roce 1934**.

Základem tohoto družstva se stala parta gymnazistů s původním názvem TK STAR (Bárta, E. Brož, Franc, Hrabě, Milka, Ramajzl), která skončila na MR 1927 na 2. místě za Strakovou akademií a začátkem 30. let se začlenila pod VOS¹⁴. Dále za něj hráli ještě Behenský, Doležal, Kozílek, Lukeš, Mach, Vl. Míka, Milka, Pacák, Vodstrčil, Voldřich a Weiss. V dubnu 1935 přešlo družstvo do SK Slavia Praha (viz vizitka tohoto klubu) s právem obhajoby mistrovského titulu, spojené s držení putovního poháru (o který jej v roce 1936 připravili hráči Sokola Plzeň V).

SSK Život, od roku 1948 Sokol Michle, od roku 1951 Sokol Stavotechna Michle. Družstvo mužů získalo **titul mistra republiky v roce 1947**.

V roce 1934 dostavělo Bytové družstvo „Život“ nad nuselským parkem „Jezerka“ (tehdy na pražské periférii s převahou polí a luk) dva bloky bytovek, družstevníci založili Sportovní a společenský klub (SSK) Život a mezi bloky vybudovali první volejbalový kurt. Družstvo mužů se přihlásilo do Trampské volejbalové ligy pod názvem „Kozáci“ a koncem 30. let již patřili mezi nejlepší týmy 1. TVL. Po zániku této soutěže v roce 1941 byli přeřazeni do soutěží ČVBS, ve kterých již nastupovali s velkým písmenem „Ž“ na prsou svých triček. Na nedaleké usedlosti Raitkchnechtka (v místech dnešní stavební průmyslovky J. Gočára) vybudovali volejbalový areál se třemi kurty a dřevěnou boudou (šatnou a klubovnou). Mezi elitou se muži Života objevili v roce 1944, kdy postoupili z přeboru Středočeské župy do zemské ligy (M-Čech). Že na tuto soutěž „mají“ ukázali na Mistrovství Prahy, kde obsadili druhé místo za SK Philips a před dalšími uznávanými týmy (Slavii, Spartou, ZMP). V roce 1945 tuto pozici obhájili i na M-Čech, poprvé se kvalifikovali na MR a konečně 6. místo bylo pro ně zklamáním. Triumf se dostavil v roce 1947 na MR v Praze, po posílení kádru příchodem začínajícího Palduse (1946 z Mnichova Hradiště) a zkušeného Reicha (1947 z SK Philips). Tým vedl Antonín Procházka a titul vybojovala sestava: reprezentanti J. a K. Brožovi, Paldus a Reicho, dále Erhart, M. Humhal, Hubáček, Komárek, Macháček a Venhač. Za družstvo v tomto období nastupovali také Bašta, Böhm, Doležal, Hašek, Janaš, Jirásek, Kovařík, Mayer, Průcha, Strejček, Velebil a Zelenka. V roce 1948 byl SSK Život v rámci sjednocování TV začleněn pod Sokol Michle a v nejvyšší soutěži se udržel až do roku 1951. Odchod klíčových

¹⁴ V řadě publikací bývá zkratka VOS chybně vysvětlována a za mistra republiky 1934 pokládána trampská osada „Sumter“. Často s dovětkem, že to byl jediný účastník Trampské volejbalové ligy, který získal titul mistra republiky. Trampská SO Sumter skutečně existovala, ale nestartovala ani v TVL, natož že by vyhrála MR! Fotografie studentského VOS je k nalezení např. v „Knize o VS“ od prof. Smotlacha z roku 1934.

hráčů na vojnu do ATK (Brožové, Paldus) byl vyřešen doplněním kádru o další hráče. Byli jimi např. zkušený J. „Pipek“ Malý ze Slavie, mladí Kučera a Pomr ze Sokola Michle nebo K. Otto ze ZMP. V roce 1951 se družstvo s nejvyšší soutěží rozloučilo (již pod názvem Stavotechna Michle) 2. místem na MR v Žilině v sestavě: K. Brož, Faltus, Jiří Fiedler, Jílek, Jirásek, Kok, Kučera, L. Neugebauer, Paldus, Pomr a Vůjtěch. Nutno zmínit i kvalitní dorosteneckou „líheň“ SSK Život resp. Sokola Michle, ze které vzešli dorostenečtí Přeborníci ČSR 1952 a pozdější reprezentanti Zd. Humhal, M. Petr a ligoví hráči Barchánek, Paclík. V dalším kole reorganizace (1953) se ze Stavotechny Michle stal DSO Tatran Isoxyl (viz samostatná vizitka).

Slavoj Odívání Praha, od roku 1956 Slavoj Praha. Družstvo žen získalo titul mistryň republiky v roce 1957.

Začátky tohoto klubu s volejbalovým areálem za Negrelliho viaduktem na východním cípu ostrova Štvanice (o který se dříve dělili Sokol Praha 1, DTJ Praha 1 a SK ZMP) jsou spojeny s reorganizací TV v roce 1953 ustavením DSO Slavoj Odívání, do kterého přešla z Letné většina hráček Sparty resp. Spartaku ČKD Sokolovo společně s trenérem Vladimírem Míkou. Mezi nimi reprezentantky Batková-Holá, Z. Černá, Nečasová-Ursínyová, R. Svobodová-Příhodová, Zaplatílková-Jílková a dále Břínková, Hosnedlová pr. Ransdorfová, Nedorostová-Malanová, Ženíšková. Další posily z řad ženské reprezentace přišly v roce 1954 (Lútočková, L. Kučerová a Mathauserová) a není divu, že na MR 1954 v Plzni skončil Slavoj Praha na 2. místě a stejně v 1. ročníku CL 1955. Jeho další úspěchy jsou již spojeny s příchodem ústředního svazového trenéra a současně trenéra ženské reprezentace Metoděje Máchy, který družstvo vedl (s výjimkou roku 1960, kdy jej vystřídal F. Stibitz) až do roku 1968. V roce 1956 vstoupil tým do soutěže s názvem Slavoj Praha, tj. již bez návaznosti na podnik Pragoděv, který byl první tři roky jeho patronem. V letech 1953-1959 pařily „Slavojačky“ mezi elitu naší nejvyšší soutěže, ve které skončily nejhůře na 3. místě (1956), pětkrát byly druhé (1953-1955, 1958-1959) a v roce 1957 získaly mistrovský titul. Na tom se podílely reprezentantky Holá, Lútočková, Křížová-Kopová, Nečasová-Ursínyová, Šindelářová-Tolarová, Štefflová-Mikulecká, Zaplatílková-Jílková a dále Břízová-Poláková, Kolínská-Pavelková, Synková-Dolečková a Wolajnyková. V 60. letech došlo ke generační hráčské výměně a družstvo se pohybovalo na 5.-8. místě 1. CL. V lize končící „starší“ hráčky byly postupně nahrazovány talentovaným mládím, převážně z vlastní „líhne“ (trenéři Krippner, Lútočková, Zlatník). Ta byla tak kvalitní, že v letech 1963-1964 si nejvyšší soutěž zahrál ještě B-tým Slavoj (trenér Zdeněk Zlatník). Trenér M. Mácha si v prvním týmu ponechal trojici zkušených reprezentantek (Lútočkovou, J. Tolarovou a Ursínyovou) a k dispozici již měl stávající reprezentantky Pražanovou, Seneckou, Smíškovou-Pletichovou, Širokou a od roku 1966 Štruncovou. V roce 1967 se družstvo opět vrátilo mezi elitu, když dvakrát po sobě skončilo na 3. místě CL. Kromě reprezentantek za Slavoj dále hrály Hlaváčková-Martinová, Kafuňková, Matoušková, Novotná, Papadopulosová, Poláková, Pražmová, Prošková, Rautnerová, Šimsová, Šmardová. V roce 1968 ohlásilo devět klíčových hráček Slavoj s trenérem Máchou tzv. kolektivní přestup do RH Praha (viz samostatná vizitka). Důvodem bylo převedení nejvyšší soutěže do hal, kterou Slavoj neměl. Přestup byl svazem schválen, ale po odvolání TJ Slavoj zůstala liga na Štvanici. Narychlo sestavená kombinace veteránek (Lútočková, Ursínyová, Břízová-Poláková) a nejlepších dorostenek získala v ročníku 1969 pouze dvě vítězství a sestoupila do NL.

Lokomotiva Praha. Družstvo mužů získalo titul mistra republiky v roce 1962.

Předchůdcem tohoto klubu byl SK Železničáři Praha, založený v roce 1924, po roce 1948 přejmenovaný na Sokol ČSD Praha a v roce 1953 na DSO Lokomotiva Praha. Jeho volejbalisté začínali v Přeboru Prahy, který hráli na kurtech v areálu garáží „Čechie“ v Italské ulici, později na stadionu Karla Aksamita¹⁵ v Holešovicích. Výkonnostní zlom nastal v roce 1961, kdy došlo ke sloučení Lokomotivy s klubem Dynamo Praha 7 Doprava, jehož muži se v roce 1960 probojovali do 1. CL (5. místo). Předchůdcem toho klubu byl fotbalový SK Praha VII s hřištěm, které sousedilo s Aksamitovým stadionem a po sloučení klubů se stalo jeho součástí. Volejbal se do Dynama Doprava dostal v roce 1956 příchodem přestárlého družstva dorostenců Spartaku Dukla Karlín, vedeného Ladislavem Macháčkem. Mezi nimi pozdější reprezentanti P. Kop a Kovařík, dále Budínský, Luxman, Nekočný, Osman, Průšek, Říha, Šimek, Šimůnek, Topol. V roce 1959 vybojovali postup do 1. CL, přišly posily v podobě reprezentantů Kydly a Šorma. Při ligové premiéře v roce 1960 skončilo družstvo již pod vedením Evžena Trýba na 5. místě. V roce 1961 došlo ke sloučení s Lokomotivou a trenérský post převzal internacionál a trenér mužské reprezentace Josef Brož. Ten přivedl z Dynama Praha ještě reprezentačního nahrávače Synovce a z původní družstva Lokomotivy (hrajícího po

¹⁵ Stadion byl slavnostně otevřen v roce 1958 v rámci pražského ME mužů a žen, hrála se na něm utkání jedné ze skupin a po skončení šampionátu byl předán do správy TJ Lokomotiva. Dnes připomíná pozůstatky antického amfiteátru s ochozy obrostlými trávou, keři a břízami z náletů.

sloučení jako B-tým Pražský přebor 1. třídy) stáhnul do A-týmu J. Hadravu, který se stal největším objevem ligového ročníku 1962. V tomto roce získala „Lokotka“ mistrovský titul v sestavě: reprezentanti Kedles, A. Kovařík, Synovec a Šorm, dále J. Hadrava, M. Hoffmann (později slavný country zpěvák „Zelenáčů“), Kopáček, K. Müller, Nekolný a Sochůrek. V roce 1963 přišel další reprezentant Toman, ale hraní ze zdravotních důvodů (problémy s kolenem) zanechal Synovec. Úspěch z předchozího roku se družstvu nepodařilo zopakovat a propadlo se na 6. místo. V roce 1963 se také zapojilo do PMEZ, ale již ve 2. kole narazilo na pozdějšího vítěze CSKA Moskva a bylo vyřazeno. V roce 1964 došlo k doplnění kádru několika mladými hráči (O. Fritz, Hátle, Lachman, Zd. „Man“ Mika, Voplakal), tým se vyhoupl na 3. místo, ale již v roce následujícím skončil na předposledním 9. místě a nejvyšší soutěž opustil. Poslední rok startu v CL družstvo vedla dvojice Antonín Kovařík (hrající trenér) a Miroslav Douša (kouč), když J. Brož odešel trénovat národní tým mužů Tunisu.

Družstvo žen Lokomotivy vzniklo údajně začátkem 50. let příchodem starších dorostenek Dynama Praha (přebornic republiky 1949) společně s trenérem Karlem Navrátilem. Začalo ve 3. třídě pražského přeboru a postupovalo výš a výš. V nejvyšší soutěži startovalo 7 sezon (1969-1975) a jeho největším úspěchem bylo 5. místo v roce 1970. V roce 1975 skončilo na 8. místě, ale vzhledem k reorganizaci soutěže (snížení počtu družstev z 10 na 8) nejvyšší soutěž opustilo. K oporám v začátcích ligového působení patřily reprezentantky Synovcová a Rehbergerová-Švarcová, v závěru Smíšková-Pletichová a Široká-Matějková. V tradičním zeleném dresu „Lokotky“ dále startovaly Bendová, Fabichová-Lehká, Fenstererová, Goldsteinová, Hanzálková, Hilkenová, Jeřábková, Kaiserová-Koutská, Kulišová, R. Mazurová, Mezerová, Mlázovská, Pánková, Pejšová, Sádovská, Šátková, Šimsová, E. Štulcová, Václavíková-Pommerová, Valentová, Vejválková, Veselá. Po K. Navrátilovi se u družstva vystřídali trenéři Rostislav Vorálek st., Václav Kobliha, Miroslav Douša, Josef Kerber, Zdeněk Valášek a Miloš Lehký.

3. 2 Další účastníci nejvyšších soutěží

O předválečných účastnících nejvyšších soutěží (M-Čech, MR) se mnoho informací nedochovalo. Ve 20. letech to byla určitě **YMCA Praha**, kterou nalézáme mezi účastníky prvních ročníků MR mužů, na kterých startovala obvykle s více družstvy. Je pravděpodobné, že někteří z jejích hráčů byli ve výběru volejbalistů YMCA RČS na Světových hrách YMCA 1927 v Kodani, odkud přivezli bronzové medaile (1. Lotyšsko, 2. Estonsko, 4. Polsko).

Ve 30. letech se v nejvyšších soutěžích zviditelnila (kromě Sokola Vysočany) další pražská sokolská družstva. Muži **Sokola Žižkov** zvítězili v Přeboru ČOS v roce 1932, který proběhl v rámci 8. Všesokolského sletu. Ve finále porazili Sokol Brno I, ale jak uvedl ve vzpomínkách E. Buchniček (legenda brněnského volejbalu), jenom díky posilám ze Strakovy akademie, což zřejmě tehdejší regule umožňovaly, ale určitě to nebylo „fair play“.

Více pozornosti zaslouží **Sokol Královské Vinohrady**, jehož muži se prosadili koncem 30. let jak ve svazových soutěžích, tak v 1. TVL (3. místo 1939). V roce 1939 skončili na MR v Brně-Židenicích na 3. místě a v roce 1940 na MR v Praze-Vysočanech na 5. místě v sestavě J. Beneš, Gütlich, Komár, Skřivan, O. Svoboda, Tauc, Vodička a především pozdější reprezentant Reicho, který po rozpuštění a zákazu Sokola v dubnu 1941 posílil mistrovský SK Philips. Po válce a obnově Sokola startovali volejbalisté Vinohrad na M-Čech v letech 1948 a 1949 (kdy skončili poslední a sestoupili). Hrály za něj např. Čáp, Hrdina, Komár, Matzner, Pojezný, Reichert, Řehák a Šťovíček. Úspěšnější byly po válce vinohradské sokolky, jejichž největším úspěchem se stala účast na MR 1950 v Jilemnicích (7. místo) a MR 1951 v Olomouci (8. místo). Dlouholetou oporou tohoto družstva byla reprezentantka Vojnarová, dvě sezony ještě Hroudová-Brožová se Zaplatílkovou-Jílkovou. V družstvu se dále vystřídaly hráčky Bastlerová, Filipová, Hrubá, Chmelařová, Jiříková, Klausová, Kulavíková, Löffelmannová, Pejšová, Pešková, Petříková, Reichertová, Ryklová, Řeháková, Straková, D. Svobodová a Šťovíčková, družstvo trénoval Ladislav Řehák.

SO Starý Ostrov

Klub byl založen v roce 1934 pod názvem Spojené osady Starý Ostrov v zahrádkářské kolonii na Libeňském ostrově a mezi jeho zakladatele patřili pozdější trenéři Rudolf Klas a František Sichrovský. Družstvo se přihlásilo do Trampské ligy a po zrušení TVL v roce 1941 se zapojilo do protektorátních soutěží ČVBS. V roce 1946 se probojovalo na MR v Brně, kde skončilo na 4. místě a pořadajícimu SK Židenice pomohlo k získání titulu, když jako jediné porazilo favorizovaný Sokol Pardubice. O tento historický úspěch se zasloužili hráči Barchánek, Hora, bratři Mikotové, Taubmann, Vitera, Vondráček a Votava s věkovým průměrem 21 let (pozdějším reprezentantům F. Mikotovi a Votavovi bylo v té době teprve 15 let!). Družstvo žen klub získal příchodem hráček Maninského VK, které hrály oblastní soutěž a s družstvy Grafické unie a SK Staropramen sváděly marný boj o postup do M-Protektorátu. Tam se probojovalo až po sloučení SO Starý Ostrov s SK Slavia v roce 1948 (viz samostatná vizitka).

OK 14

Za touto zkratkou se skrýval Odbíjenkářský kroužek odboru 14 hl. města Prahy, založený v Podolí v roce 1938 a složený z hasičů a členů pražské požární policie (řízené odborem 14 městské správy). V roce 1944 se OK 14 kvalifikoval z divize do zemské ligy a patřil k nejlepším. V náhradní soutěži, sehrané v roce 1945 po skončení války úsporným turnajovým způsobem, zvítězili hráči OK 14 v silné pražské kvalifikaci a společně s SK Philips postoupili do finále MR 1945 v Benešově. Přestože patřili k favoritům, skončili za údajně neregulérních hracích podmínek (vytrvalý déšť, rozbahněná hřiště) až na 6. místě. Po tomto „neúspěchu“ převážná část hráčů přešla do jiných klubů, torzo týmu skončilo v zemské lize 1946 na posledním 12. místě a „kroužek“ zanikl. K oporám „hasičů“ patřil reprezentant L. Horák a dále za něj hráli Bauer, Bříza, L. Černý, Hrdina, Hrdlička, Janáč, Koukal, Novotný a Vorel.

SK Prosek, od roku 1948 Sokol ČKD

Volejbalový oddíl byl založen v roce 1938 ještě pod Sokolem Prosek a jeho muži patřili v době Protektorátu (již jako SK Prosek) a krátce po válce mezi nejlepší v Praze a proslavili se i jako pořadatelé prestižních mužských turnajů s účastí předních týmů z Čech a Moravy. Na MR 1946 v Brně obsadili 7. místo v sestavě: L. Černý (později pražský primátor), Bouchal, K. Kavka, Koblík, Koníček, Matišek, Nový, Průša a Roubíček, družstvo vedl František Kavka. V roce 1949 startovali na M-Čech již pod názvem Sokol ČKD a skončili na 5. místě před „historickým“ Sokolem Vysočany. Koncem tohoto roku došlo ke sloučení těchto dvou klubů (viz vizitka Sokola Vysočany).

Sparta Praha, od roku 1948 Sokol Bratrství Sparta, od roku 1952 Spartak ČKD Sokolovo

Volejbalový oddíl při slavném letenském klubu vznikl údajně v roce 1939 (po uzavření vysokých škol) příchodem hráčů Strakovy akademie. Družstvo doplnili ligoví basketbalisté Sparty (bratři Doležalové, Hloušek, Smrkovský, Velenský), kteří si v roce 1942 zahráli nejen basketbalovou, ale i volejbalovou zemskou ligu. Z té volejbalové Sparta sestoupila a basketbalisté se přestali dále volejbalem „rozptylovat“. Družstvo bylo doplněno hráči trampské osady Montana Berounka z Mokropes (J. Beneš, Křesťan, Raban, Špitálský, Vodička) a několika talentovanými studenty RG Dejvice (V. Horáček, Spirit, Triner). Vznikl silný tým, který v roce 1943 vyhrál kvalifikaci a v roce 1944 startoval v zemské lize se základní sestavou: J. Beneš, V. Horáček, Raban, Triner, Špitálský, Vodička. Během roku přišel z SK Slavia ještě reprezentant Josef Svoboda. Liga se nedohrála resp. byla ukončena v polovině, vedoucímu týmu SK Pardubice byl přiznán mistrovský titul a Sparta skončila na slibném 4. místě za dalšími „esy“ protektorátního volejbalu (Viktorií Plzeň a SK Philips). Po válce patřila několik let k nejlepším týmům MR, ale titulu se nedočkala. Zbylo na ni jedno 3. místo v roce 1945 a čtyři 2. místa v letech 1947, 1949, 1950 a 1952. Rudý spartánský dres v této době oblékali reprezentanti Bouchal, V. Horáček, Paldus, Raban, Schwarzkopf a Jos. Svoboda, dále hráči Barchánek, Bazika, J. Beneš, J. Doležal, Z. Němec (tzv. „Pinda“), Novák, Plas, J. Souček, Spirit, M. Špitálský, Švancar, Triner a Vodička, družstvo vedl Václav Jeřábek. V roce 1953 po ustavení DSO se tým rozpadl (většina hráčů odešla do přidělených resortních klubů) a zbytek ligového týmu startoval v oblastním přeboru, později ve 2. lize. Mezi hráče tohoto období patřili Bazika, Fišera, Hamták, Haškovec, Janda, Kubišta, Lövit, Lvovský, Matička, Příhoda, Průšek, Raban, Skála, Reiser. V roce 1958 (po převelení volejbalistů ÚDA resp. již Dukly Praha do Kolína) přišel ex-representant Josef Brož, který se ujal funkce hrajícího trenéra a působil zde do roku 1961, kdy převzal národní tým mužů a ligové Dynamo Doprava. Na postu trenéra jej vystřídal další internacionál Jiří Jonáš, který s omlazeným týmem postoupil do nejvyšší soutěže. 1. ligu si Sparta zahrála v roce 1964 a přestože 8 utkání vyhrála, skončila až na sestupovém 11. místě. O postup a start v CL se zasloužili reprezentanti Frundl a Ebert, dále Jakubec, Hančl, Kubišta, Lukeš,

Medonos, Rehberger, Skála, Sladkovský, Stiegler a Vaněk. O pár let později Sparta svůj volejbalový oddíl rozpustila a část družstva mužů přešla do Tatry Smíchov. Začátkem 50. let se mezi elitou objevilo i družstvo žen Sparty resp. Spartaku ČKD Sokolovo, v roce 1951 obsadilo na MR v Žilině 4. místo a na MR 1952 ve Zvolenu bylo třetí. Hrály za něj reprezentantky Batková-Holá, Čadilová, Z. Černá, Nečasová-Ursínová, Svobodová-Příhodová a Zaplatílková-Jílková, dále Břínková, Flieglová-Špitálská, Matějková, Šourková, D. Štěpánková a Ženíšková, družstvo vedl Vladimír Míka. V roce 1953 přešla většina hráček i s trenérem do nově ustaveného DSO Slavoj Odívání resp. Slavoj Praha (viz samostatná vizitka).

AFK Waldes

Volejbalisté tohoto firemního klubu¹⁶ patřili k nejlepším v republice od konce 30. let a startovali jak v soutěžích ČVBS, tak v Trampské lize. V roce 1940 vyhráli poslední ročník 1. TVL a na MR v Praze-Vysočanech skončili na 2. místě. Úspěšní byli i na dalších dvou M-Protektorátu (3. místo 1941, 6. místo 1942, oba turnaje v Pardubicích). Za „Waldesku“ hráli Bauer, Vl. Doležal, Jos. Kozák (později slavný trenér), Kraus, Jos. „Pipek“ Malý, Malypetr, Škop a Vondřich, hrajícím trenérem byl Zdeněk Liška. V roce 1942 přešel hráčský kolektiv do SK Slavia Praha (viz samostatná vizitka).

Sokol Braník od roku 1952 Sokol Pivovar Braník, od roku 1953 DSO Spartak Závody 9. května

Další ligový zástupce branicko-podolské volejbalové líhne (po OK 14) se zviditelnil v roce 1948, když v rámci sjednocování tělovýchovy došlo ke začlenění klubů SK Dobeška, DTJ Podolí a SO Torkas do Sokola Braník. Volejbalisté těchto klubů hráli před válkou Trampskou ligu, za války soutěže ČVBS a jejich sloučením vznikl kvalitní tým, který se již v roce 1949 kvalifikoval do M-Čech. V roce 1951 skončil na MR v Žilině na 7. místě, v roce 1952 na MR v Kroměříži (již jako Pivovar Braník) opět na 7. místě a tuto pozici si udržel do třetice na MR 1953. To bylo hráno zkušebně formou celostátní ligy (12 družstev dvoukolově), na kterou již neměl patron družstva (Branický pivovar) dostatek prostředků a družstvo našlo azyl na pankrácké „Děkance“ ve Spartaku Závody 9. května (bývalá JAWA, později Spartak Praha 4). Další ročník soutěže 1954 již byl hrán opět postaru, družstvo „Jawy“ se do závěrečného MR již neprobojovalo a řada hráčů přešla do Spartaku Potrubí (bratři Jan, Jaromír a Jaroslav Doležalové, V. Horák, Řezníček). Za Braník v tomto období dále hráli F. Černý, Černoch, Dvořák, Fiala, internacionál L. Horák, M. Malý, Meier, Syrovátka, Šedivý, Škopek, Vaňátko, Zbytovský a začínali zde pozdější reprezentanti Kedles a Toman, kteří po vojně přišli za svými bývalými spoluhráči do Potrubí.

Tatran Isoxyl, od roku 1957 Montáže Praha

Tento klub byl pokračovatelem Stavotechny Michle (viz vizitka SSK Život), vznikl uměle v roce 1953 při zřizování resortních DSO a v rámci pravidel pro registraci hráčů do něj byli staženi pražští volejbalisté, zaměstnaní ve stavebnictví. Vznikl tak silný celek (s kurty v parčíku naproti nemocnici Na Slupi), ale jen s krátkou dobou existence v nejvyšší soutěži. V roce 1953 obsadil Isoxyl na MR (zkušebním ročníku CL) slibné 4. místo, ale v roce 1954 skončil na M-Čech (hraném opět postaru) až na 9. místě a do finále MR v Sokolově se nekvalifikoval. Po vedením internacionála Otto Rybáčka za něj hráli Běhal, Jiří Fiedler, Hacmac, Jílek, Jirásek, Kříž, Malypetr, bratři K. a Z. Neugebauerovi, Zd. „Pinda“ Němec, Paldus, Synovec, Škopek a Vondřich. Po reorganizaci soutěže v roce 1955 se Isoxyl mezi osmičku prvních účastníků 1. CL nedostal a nejlepší hráči (reprezentanti Kříž, Paldus a Synovec) byli uvolněni do prvoligových družstev. V roce 1957 byl klub přejmenován na TJ Montáže Praha a jeho hráči startovali ve 2. lize (Blahník, Jiří Fiedler, Mezera, bratři Polanečtí, T. Pomr, Pražák, Roth, Škopek a další)

Spartak Potrubí

Historie tohoto klubu je spojená s pražskou filiálkou německé firmy Mannesmann, ze které se stal po znárodnění v roce 1948 národní podnik Potrubí. V roce 1952 byl založen podnikový volejbalový oddíl DSO Spartak Potrubí a v roce 1953 vybudován svépomocí volejbalový areál „Na Smetance“. Mezi volejbalovou elitou se muži Potrubí poprvé objevili v roce 1954 (5. místo na M-Čech), od roku 1956 startovali v 1. CL (při premiéře 8. místo) a za nejúspěšnější období klubu lze považovat léta 1959-1961. V roce 1959 se „Roury“ podělily (při shodě bodů, setů i míčů) o 3. místo s Duklou Kolín, v letech 1960-1962 to bylo třikrát 4. místo a vyhrát Na Smetance bylo těžkým úkolem i pro favority. V družstvu se vystřídala řada reprezentantů: od

¹⁶ Známy vršovický továrník Jindřich Waldes (nazývaný králem knoflíků a mj. vynálezce zipů a stiskacích „patentek“) byl nejen milovníkem a sběratelem umění, ale také nadšeným Sokolem a mecenášem sportu. V roce 1933 založil a sponzoroval AFK Waldes, při kterém vznikl později i volejbalový oddíl. Před zábohem republiky v roce 1939 poslal svou rodinu do USA a sám se zapojil do ilegální činnosti. Jeho firma byla Němci zkonfiskována (přejmenována na Koh-i-noor) a majitel poslán do koncentračního tábora (Dachau, Buchenwald). Odtud byl v roce 1941 rodinou vyplacen (údajně za 8 mil. Kč), vydal se za ní lodí, ale k břehům USA nedorazil (zemřel při kotvení v kubánské Havaně).

začátku to byl spoluzakladatel oddílu, internacionál a trenér družstva (do roku 1957 ještě hrající) Josef Reicho, dále Jílek, V. Horáček, Kedles, Kříž, Kučera, Šašinka, Šorm, Toman, Železný a krátce Frundl. Na trenérském postu se vystřídali Erhardt, Reicho, V. Horáček, Trýb, Koblle, Pršala, K. Novák, Šorm a Železný. Mezi ligové hráče 50. a 60. let patřili Běhal, bratři Doležalové, Jiří Fiedler, Hacmac, V. Horák, Hraše, Medonos, K. Novák, T. Pomr, Souček, Škopek, Řezníček. Nejvyšší soutěž družstvo opustilo v roce 1970 v sestavě Borovička, Bucek, Kedles, Kříž, Kubišta, Z. Mika, Nepustil, Nosek, Lippert, Tobolka, Tródl, Vávra a Vrbovec, trenérem byl Miroslav Železný.

Spartak Avia Čakovice

V druholigovém družstvu mužů Čakovic zakončil svou bohatou hráčskou kariéru Josef Češpiva a současně zde začal trénovat družstvo žen. Jeho svěřenkyňe, začínající S. Šedivá-Holubová a dále hráčky Fritzová, Greplová, Hospodská, Janovská, Johanovská, Maxová, Přibáňová, Soukupová a Šejnová postoupily v roce 1956 do nejvyšší soutěže, skončily na 7. místě a družstvo i s trenérem a ligou přešlo kolektivně do Spartaku ČKD Stalingrad (viz samostatná vizitka Sokola Vysočany). Za družstvo mužů hráli ve 2. polovině 50. let (kromě J. Češpivy) další internacionálové Bouchal a Raban, dále Hospodský, Přibáň, Štěpán, St. Třešňák. V roce 1959 postoupil již omlazený celek do 1. CL, ale bez jediné výhry opět sestoupil. V tomto období za něj hráli Bican, Bouchal, Cuchal, Ernest, Gráf, Hamták, Krippner, F. Majer a Štětka, jejich trenérem byl Zdeněk Liška a krátce Zdeněk Pokorný.

Spartak Motorlet Jinonice

Klub vznikl v roce 1953 v rámci ustavení DSO ze Sokola Jinonice pod patronací podniku Motorlet (bývalé Waltrovky). Volejbalisté hráli střídavě Přebor Prahy a 2. ligu a v nejvyšší soutěži se objevili v roce 1963 zásluhou internacionála Evžena Kroba v roli hrajícího trenéra. Ten přišel do Jinonic z Dynama Praha a přivedl s sebou dalšího internacionála F. Mikotu a zkušeného J. Horáčka. Nejlepší z hráčů původního kádru Motorletu (Magrla, Šetina, Švanda) doplnili mladí hráči, posbíraní po celé Praze (a nejvíce v B-týmu VŠ Praha). V nejvyšší soutěži startovali Barda, Jakoubek, Končický, Matuška, Nešleha, Nosek, Viche, Voplakal. Přes všechny oprávněné ambice družstvo skončilo na 12. místě, sestoupilo společně s předposledním Dynamem Praha.

Slavia MFF UK Praha

Začátky tohoto klubu jsou spojeny s osobou Zdeňka Malého, který po skončení svého působení v reprezentaci a v ligové Slavii VŠ Praha začal v roce 1962 trénovat zájemce z řad svých studentů na Matematicko-fyzikální fakultě UK, kde byl asistentem na KTV. Družstvo začalo hrát nejnižší pražskou třídu pod hlavičkou Slavia VŠ Praha „F“, samostatná VŠTJ Slavia MMF UK byla založena v roce 1963. Během let 1962-1965 pod vedením hrajícího Z. Malého družstvo postoupilo až do 2. ligy, tj. každým rok o jeden stupeň výš. Ve 2. lize již Z. Malý nehrál, ale družstvo vedl dál až do roku 1982. Postupně vybudoval kvalitní tým, složený (až na několik výjimek) výhradně z vysokoškoláků a převážně ze studentů MFF. Od roku 1968 družstvo startovalo v nově ustavené 1. NL a v roce 1972 poprvé postoupilo do 1. CL. V hale krčského stavebního učiliště „Na Zeleném pruhu“ si ji zahráli Barda, bratři I. a L. Bičíkovi, Braniš, Jinoch, Jirásko, Miller, Popelka, Slepíčka, Strakoš, Šandera, Tomášek a jedinou posilou pro CL byl „Man“ Z. Mika z Potrubí. Pouhých 5 vyhraných utkání na udržení mezi elitou nestačilo. Do nejvyšší soutěže se družstvo vrátilo ještě v roce 1974 a objevili se v něm další mladí hráči Kracík, Kubát, Linha, Mareš, Zd. Pavelka a Stehno (později hráč „Odoľky“ a reprezentant ČSSR), ale ani tentokrát se družstvo mezi elitou neudrželo. Stále však patří ke stabilním týmům 1. NL a vystřídaly se v něm desítky pražských i mimopražských studentů - volejbalistů. Po Z. Malém družstvo trénovali Josef Jinoch, Ladislav Bičík a Stanislav Stehno (oba dodnes).

V zemské lize (M-Čech) a na MR se v 50. letech objevila ještě další pražská družstva, ale jejich přínos volejbalové historii Prahy byl zanedbatelný. Také se o nich moc informací nezachovalo a tak uvedme alespoň to málo, co se podařilo dohledat. Na MR 1950 v Jilemnicích a na MR 1951 v Žilině to byly hráčky ***Sokola Staropramen*** (Batková-Holá, Bryndová, Fritzová, Johanovská, Hospodská, Majrichová, Slavíková, Rýdlová, Zuzková), které skončily na 6. a 7. místě. Na MR 1952 ve Zvolenu získaly 6. místo hráčky ***SÚDZ Praha*** (tj. Státního úřadu důchodového zabezpečení) s již neznámým hráčským kádrem. Na MR 1953 byl do zkušební ročníku CL zařazen tým žen ***Slovan Praha SVTVS***, složený ze „zaměstnankyň“ Státního výboru TVS. Šlo o nezdařený pokus soustředit více reprezentantek do jednoho týmu (jako v případě mužů v ÚDA) a obejít současně kritéria DSO (většina hráček pracovala jako úřednice a nebylo těžké je při SVTVS zaměstnat). Přestože se zde sešly zkušené reprezentantky Z. Černá, L. Kučerová, R. Svobodová-Příhodová, Štulcová-Paclíková, Zaplatílková-Jílková a začínající D. Křížová, tato direktivně vytvořená sestava skončila až

na 6. místě a tým byl zase rozpuštěn. V kádru byly ještě hráčky Malinová, Richterová a družstvo vedl Metoděj Mácha, od roku 1953 ve funkci „státního trenéra“ ženské složky odbíjené. Na M-Čech 1954 obsadili 7. místo muži DSO **Slavoj Údržba** (L. Horák, Kedles). Tím náš výčet pražských družstev v nejvyšších soutěžích definitivně končí.

Na závěr této kapitoly chceme zmínit ještě jeden z pražských volejbalových oddílů, jehož název širší volejbalové veřejnosti pravděpodobně nic neřekne, ale který svým mimořádným posláním a sportovními výsledky zasluhuje alespoň připomenout. Volejbalový oddíl při TJ **Slovan Svoboda Praha** vznikl v roce 1967 a své aktivity zaměřil na tělesně postižené volejbalisty (TPV). Průkopníkem tohoto specifického a mimořádně záslužného sportovního odvětví se stal MUDr. Václav Smetana, sám tělesně postižený (podkolení amputace levé nohy po úrazu). V roce 1966 se pražská parta TPV (Brožek, Kostroun, Machálek, Pauer, Roděj, Smažík, Smetana a Šimek) zúčastnila mezinárodního turnaje v německém Aachenu, kde skončila bez přípravy na 3. místě. Tento úspěch vedl k založení oddílu a k uspořádání prvního Mistrovství republiky TPV již na podzim roku 1967, na kterém hráči Svobody získali svůj první mistrovský titul. Do dalších ročníků MR TPV, hraných formou jednorázových turnajů, se postupně zapojovala další družstva (z Děčína, Hradce Králové, Trutnova, Brna a Bratislavy, v Praze vznikl další tým při Golf Klubu) a účast vyšplhala až na deset družstev v soutěži. V roce 1973 bylo v Linci uspořádáno 1. Mistrovství světa TPV, na kterém výběr ČSFR získal zlaté medaile v konkurenci dalších 8 družstev z Finska, Indonésie, Izraele, Lucemburska, Polska, Rakouska, NSR a Velké Británie. Z pražského Slovanu medaili pomohli vybojovat hráči Bělík, Filip, Kempfer, Smetana a trenér Petr Smažík. V dosavadní historii MR TPV získali muži Slovanu celou řadu mistrovských titulů a 5x zvítězili i ve Středoevropském poháru TPV. Jako trenéři v klubu působili ex-reprezentanti Naďa Špelinová (1973-1989, tj. celých 17 let!) a Milan Vápenka, dále Zdeněk Krůta a Zdeněk Vajgl.

4. OSOBNOSTI PRAŽSKÉHO VOLEJBALU

V této části se pokusíme připomenout alespoň některé ze stovek pražských hráčů, hráček, trenérů, rozhodčích a funkcionářů, kteří se zasloužili o rozvoj, úspěchy a slávu nejen pražského, ale i českého (československého) volejbalu. Výběr těchto osobností je úkol nevděčný a tak se předem omlouváme všem, kteří se do našeho výčtu nevešli nebo byli opomenuti. Výchozím materiálem se stala v roce 1999 zřízená Síně slávy českého volejbalu (SSČV), ve které více jak polovinu osobností působila (nebo ještě působí) v Praze. Následující výčet jmen je rozdělen podle volejbalových „profesí“ a je v něm řada dalších osobností, které se do SSČV nedostaly, ale které pokládáme pro pražský volejbal za významné. Jmenné seznamy jsou řazeny abecedně, nikoliv chronologicky.

4.1 Funkcionáři a rozhodčí

Začněme těmi, kteří bývají širší volejbalové veřejnosti nejméně známí, tj. funkcionáři a rozhodčí. Tisíce bezejmenných „pěšáků“ zabezpečovalo v uplynulých 80 letech v Praze každodenní činnost VO a jejich družstev, stovky z nich se podílely na řízení pražských soutěží, desítky z nich působily ve vrcholných svazových orgánech (odborných komisích) a někteří se prosadili v orgánech CEV a FIVB.

Předsedové Českého a Československého volejbalového svazu

Jan Báča, Otakar Beran, Karel Červinka, Jiří Havel, Jan Hejduk, Jan Hronek, Miloslav Humhal, Otakar Koutský, Jaroslav Kozel (?), Roman Leszczynski, František Pěnkava, Alexandr Plecity, František Smotlacha, Zdeněk Vejdělek (?), Jaroslav Vévoda, Vladimír Vyoral.

Funkcionáři CEV

Miloslav Ejem, Jan Hronek, Ivan Iro, Antonín Lébl, Roman Leszczynski, Milan Purnoch.

Funkcionáři FIVB

Jan V. Cabalka, Miloslav Ejem, Jiří Havel, Jan Hronek, Miloslav Humhal, Otakar Koutský, Stanislav Mařha, Miroslav Pufler, Vladimír Spirit, František Stibitz, Jaroslav Vévoda.

Osobnosti Galerie funkcionářů Síně slávy a Čestní členové ČVS

Jan Báča, Lumír Bělina, Otakar Beran, Karel Brož, Karel Červinka, Milan Čuda, Miroslav Douša, Miloslav Ejem, Jan Hejduk, Jan Hronek, Zdeněk Malý, Václav Mikuláš, Petr Kop, Otakar Koutský, Antonín Kyndr, Roman Leszczynski, Zdeněk Pommer, Milan Purnoch, Miloslav Seibert, Josef Suchan, Václav Svoboda (rozhlasový reportér), Vladimír Spirit, František Stibitz, Petr Šimek (novinář), Alois Špiřík, Jiří Těšitel, Augustin Tobolka, Rostislav Vorálek st., Vladimír Vyoral.

Na rozdíl od hráčů a trenérů nebyla nikdy uspořádána anketa na téma „nejlepší s pískalkou“ a tak se kritériem našeho výběru stala odborná (mezinárodní) kvalifikace a názory jejich největších „kritiků“, tj. hráčů a trenérů. Pokud se dnes zeptáte hráčských legend „zlaté éry“ našeho volejbalu, většinou se v názoru na naše nejlepší rozhodčí shodnou. Je potěšitelné, že vedle brněnského Leopolda Jebáčka se mezi nejvíce uznávanými objevují Pražáci Luboš Kettner, Jaroslav Jelínek a Bohumil Průša. Jmenovaní a řada dalších Pražanů získala certifikát FIVB, byla delegována k řízení mezinárodních a mezistátních utkání a to nejenom přátelských, ale i k řízení zápasů vrcholných soutěží – pohárů (PMEZ, PVP), šampionátů (ME, MS) a dokonce turnajů olympijských (L. Kettner na OH 1964, K. Záhorcová na OH 2004).

Mezinárodní rozhodčí z Prahy

Milan Hausenblas, Václav Heršt, Jan Hronek, Jaroslav Jelínek, Luboš Kettner, Václav Kobliha, Bohumil Průša, Josef Suchan, Jiří Šlechta, Zdeněk Škoda, Miroslav Vaniš, Vladimír Vyoral, Karin Záhorcová.

Tento stručný výčet zakončíme vzpomínkou na jednu ze zcela zapomenutých osobností. Jedním z nejoblíbenějších a respektovaných pražských sudí 30. a 40. let byl Karel Propper. Pískat začal již jako hráč Sokola Michle a to jak utkání soutěží ČVBS, tak Trampské volejbalové ligy. O jeho kvalitách a popularitě svědčí celá řada uznání oficiálních (svazových) i neformálních v podobě diplomů, plaket a vlaječek od trampských osad a klubů z celé republiky s věnováním „nejlepšímu rozhodčímu“. Byl to on, koho čerstvě ustavený ČVS v roce 1946 pověřil řízením našeho prvního mezistátního utkání mužů s Francií. Stal se tak naším prvním neoficiálním „mezinárodním rozhodčím“ a prvním oficiálním předsedou Komise rozhodčích ČVS. Veškeré volejbalové aktivity ukončil po roce 1948 na protest proti narůstajícím politickým zásahům do práce svazu. Byl zvyklý na doby, kdy názory a doporučení předních ligových rozhodčích pomáhaly při sestavování reprezentačních celků. Z výšky svých „empajrů“ nejlépe viděli a poznávali nejen hráčské kvality, ale také morálně-volní vlastnosti adeptů reprezentace a jejich momentální formu. Tyto zvyklosti se snažil Karel Propper prosazovat i ve funkci předsedy KR ČVS a psychicky neunesl, když do nominačních kritérií začal být zatahován třídní původ a politická angažovanost.

4.2 Trenéři

U příležitosti oslav 80. výročí organizovaného českého volejbalu v roce 2001 proběhla anketa o nejlepší české volejbalové trenéry 20. století a její výsledky jsou pro pražské trenéry více než lichotivé:

1. místo (143 bodů):	Josef Kozák
2. místo (65 bodů):	Karel Láznicka
3. místo (31 bodů):	Josef Čěšpiva
4. místo (30 bodů):	Metoděj Mácha
5. místo (25 bodů):	Josef Brož, Václav Matiašek
6. místo (15 bodů):	Václav Raban
7. místo (12 bodů):	Petr Kop
8. místo (10 bodů):	Evžen Krob, Antonín Kyndr

Trenéři reprezentačních družstev mužů a žen

Richard Bönisch, Josef Brož, Josef Čěšpiva, Jan Fiedler, Petr Kop, Josef Kozák, Antonín Kyndr, Metoděj Mácha, Václav Matiašek, Dušan Melíšek, Miroslav Nekola, Zdeněk Pommer, Pavel Řeřábek, Josef Stolařík, Pavel Třešňák.

Neprávem opomíjeni bývají jejich partneři (ať již nazývaní druhými trenéry, asistenty či metodiky). Byli jimi Jaroslav Fučík a Břetislav Chvála (u J. Kozáka), Oldřich Kaplan (u V. Matiaška), Evžen Krob (u P. Kopa), Zdeněk Malý a Miroslav Nekola (u K. Láznicky), Stanislav Mitáč (u Pavla Řeřábka), Zdeněk Pommer (u R. Matejky), Václav Raban (u R. Bönische), Pavel Řeřábek (u M. Kafky), Václav Šmídl (u D. Meliška), Augustin Tobolka (u M. Máchy), Jiří Vojík (u M. Nekoly), Josef Vondrák (u P. Kopa), Milan Žák (u P. Kalného a P. Kopa).

Vedoucí a instruktoři trenérských kurzů FIVB

Miloslav Ejem, Josef Jinoch, František Stibitz, Augustin Tobolka, Zdeněk Valášek, Rostislav Vorálek st.

Trenéři v zahraničním angažmá

Do výčtu nebyli zařazeni trenéři, působící po roce 1992 na Slovensku, dále ex-reprezentanti, působící v zahraničí jako hrající trenéři (Z. Humhal a J. Musil v Itálii, J. Šorm v Belgii aj.) a dále volejbaloví emigranti z řad ligových hráčů, kteří často začínali v nové domovině jako hrající trenéři:

Josef Brož (Tunisko), Josef Češpiva (Dánsko, Švédsko), Miloslav Ejem (Finsko, Írán), Josef Farmačka (Rakousko), Oldřich Kaplan (Uruguay), Jiří Koblík (Alžírsko, NDR, Turecko), Petr Kop (Belgie, Itálie), Otakar Koutský (Francie), Josef Kozák (Francie, Itálie, Jugoslávie, Rakousko), Evžen Krob (Belgie), Jaroslav Kubišta (Belgie), Antonín Kyndr (Alžírsko, Indie, Japonsko, Togo), Ladislav Macháček (Maďarsko), Jan Malina (Lýbie), Stanislav Matĥa (Kuvajt), Dušan Melíšek (Rakousko), Zdeněk Mika (Belgie), Lubomír Mlateček (Kuba), Miroslav Nekola (Itálie, SAE), Josef Polívka (NDR, Rakousko), František Stibitz (Egypt), Josef Stolařík (NSR), Jan Svoboda (Alžírsko, Německo), Augustin Tobolka (Kuvajt), Pavel Třešňák (Bahrain, Belgie, Finsko, Francie, Německo, Rakousko), Rostislav Vorálek st. (Katar, Kuvajt), Vojtěch Zoula (Katar).

Další významní trenéři

(vzorní a zasloužilí trenéři, trenéři akademických výběrů, mládežnických reprezentací, mistrovských týmů a další dosud nejmenovaní)

Emanuel Brož, Karel Brož, Zdeněk Effenberger, František Klonfar, Antonín Kofroň, Jaroslav Kunc, Ivo Kunz, Ladislav Macháček, Pavel May, Josef Mejšnar, Jiří Medřický, Karel Navrátil, Jiří Němeček, Jiří Novotný, Miloslav Novotný, Jan Sýkora, Ota Špaček, Evžen Trýb, Oldřich Zdenovec a řada dalších, na které jsme bez zlého úmyslu nevzpomněli.

Za mimořádnou zmínku stojí trenér Zdeněk Pommer s rekordní sbírkou 10 mistrovských titulů. Šest z nich získal s družstvem mužů RH Praha resp. Olympu v rozmezí let 1982-1992, tři se Setuzou Ústí n. Labem (1995, 1997 a 1998) a poslední s Jihostrojem České Budějovice (2000).

4.3 Hráči a hráčky

Řada jmen nejpopulárnějších aktérů nejen pražské volejbalové historie se již objevila v předchozím pojednání o historii a v klubových „vizitkách“, přehled hráčských osobností Síně slávy ČV je zařazen v přílohách B a C. Zákonem č. 71/52 Sb. o organizování tělesné výchovy a sportu z roku 1952 byly zavedeny také čestné sportovní tituly, udělované až do rozpadu ČSVF v roce 1992. Vzhledem k tomu, že byly udělovány skutečně jen za sportovní mistrovství a úspěchy (bez politického pozadí), bereme je i nadále v potaz a přísluší se připomenut hráčky a hráče pražských klubů, kteří tyto čestné tituly obdrželi.

Zasloužilí mistři sportu (z Prahy 14 mužů a 8 žen)

Josef a Karel Brožovi, Zdeněk Humhal, Petr Kop, Zdeněk Malý, Josef Musil, Josef Novotný (v Praze od roku 1983), Jaromír Paldus, Boris Perušič, Josef Stolařík, Ladislav Synovec, Václav Šmídl, Josef Šorm, Josef Tesař a Ladislav Toman.

Jindřiška Batková-Holá, Božena Gazdová-Lútočková, Regina Matalíková-Obadálková (v Praze od roku 1960), Alena Nečasová-Ursínyová, Libuše Neugebauerová-Šormová, Naďa Špelinová, Heda Štefflová-Mikulecká, Běla Štulcová-Pačlíková.

Mistři sportu (z Prahy 22 mužů a 21 žen)

Pavel Barborka, Milan Černoušek, Josef Češpiva, Milan Čuda, Josef Fiala, Jaroslav Fučík, Zdeněk Groessel, František Chrupa, Jiří Jonáš, Zdeněk Kaláb, Miloslav Kemel, Antonín Kovařík, Evžen Krob, Cyril Krejčí, Václav Kříž, Václav Matíášek, František Mikota, Miroslav Nekola, Ludvík Němec, Jaroslav Penc, Milan Purnoch, Josef Reicho, Zdeněk Soukup, Vilém Šašinka, Jaroslav Šmídl, Milan Vápenka a Josef Votava.

Anna Bémová-Mifková, Věra Derflová-Hrabáková, Jitka Hádková-Tušková, Jana Hálková-Vápenková, Soňa Šedivá-Holubová, Bronislava Dostálová-Hrbková, Věra Klímová, Drahuše Křížová-Kopová, Lenka Kučerová-Šírková, Libuše Kyselková-Herštová, Věra Linhartová-Štruncová, Zuzana Malá-Kačmačková-Mrklasová, Jaroslava Mirovická-Mathausarová, Eliška Pařízková-Langšádlová, Naďa Pechanová-Jeřábová, Helena Poláková-Moskalová, Irena Svobodová-Pettinari, Hana Vacková-Synovcová, Jaroslava Šindelářová-Tolarová a Hana Vlasáková-Marcolini.

Stejně jako v případě trenérů proběhla v roce 2001 (v rámci oslav 80 let existence našeho volejbalu) anketa o nejlepší hráče a hráčky 20. století s následujícími výsledky (tučně členové pražských klubů):

Hráči:	Hráčky:
1. Josef Musil (body neuvedeny)	1. Regina Obadálková (271 bod)
2. Josef Tesař (154 body)	2. Bohumila Valášková (154 body)
3. Karel Paulus (117 bodů)	3. Běla Paclíková (127 bodů)
4. Jaromír Paldus (91 bod)	4. Libuše Svozilová (91 bod)
5. Drahoslav Koudelka (63 body)	5. Lucie Václavíková (73 body)
6. Karel Láznička (60 bodů)	6. Anna Mifková (72 body)
7. Karel Brož (54 body)	7. Svatava Vráželová (63 body)
8. Vladimír Petlák (46 bodů)	8. Naďa Špelinová (52 body)
9. Zdeněk Malý (43 body)	9. Soňa Holubová (26 bodů)
10. Pavel Schenk, Petr Kop (40 bodů)	10. Jindřiška Holá (35 bodů)

Přestože s výsledky anket není radno polemizovat, pokládáme za objektivní upozornit na skutečnost, že v kategorii mužů hodnotitelům „vypadl“ Zdeněk Humhal, jeden z našich nejúspěšnějších hráčů minulého století. Jeho sbírka 3 zlatých a 3 stříbrných medailí ze světových soutěží (ME, MS a OH) a 5 titulů mistra republiky v dresu Slavie VŠ Praha jej určitě řadí do první hráčské desítky. V anketě se objevilo a bylo hodnoceno celkem 29 hráčů, Zdeněkovo jméno mezi nimi chybí?

5. SLAVNÉ PRAŽSKÉ TURNAJE

Volejbalové turnaje se v Praze staly neodmyslitelnou součástí volejbalového dění a pořádala je většina pražských klubů všech výkonnostních úrovní. Za zmínku stojí celostátně uznávaný a kvalitně obsazovaný turnaj mužů SK Prosek, pořádaný za války i po válce až do zániku tohoto klubu v roce 1948. Např. v roce 1945 na něm startovalo 56 družstev mužů z Čech a Moravy. Nejslavnější pražské turnaje však vznikly až v průběhu 50. let. První z nich získal věhlas v rámci republiky, druhý v zahraničí.

5.1 Velká cena Prahy

Velká cena Prahy (VCP) se stala pokračováním tradičního Mistrovství Prahy, pořádaného vždy na závěr volejbalové sezony již od začátku 20. let minulého století. Prvním pořadatelem Mistrovství Prahy byla pravděpodobně YMCA Praha (víme, že v letech 1922 a 1923 prvenství získala Strakova akademie). První ročník VC Prahy se uskutečnil v říjnu roku 1953 a jeho pořadatelem se stala čerstvě ustavená sekce odbíjené MV TVS Praha. Startovala v něm zatím jen družstva dospělých, muži ve dvou výkonnostních třídách. Celková počet účastníků neznáme, v 1. třídě mužů zvítězila ÚDA Praha, ve 2. třídě PDA Plzeň (rovněž vojáci – Plzeňský dům armády), v kategorii žen Tatran Baraba.

Druhý ročník VCP, který proběhl ve dnech 16. a 17. října 1954 na 9 sportovištích, byl tiskem prezentován jako největší turnaj v dějinách odbíjené. Sjelo se na něm celkem 198 družstev z Čech a Moravy (164 dospělých, 34 dorostu) a dalších 32 družstev bylo odmítnuto z důvodu pozdní přihlášky. Družstva dospělých byla rozdělena do dvou výkonnostních tříd, v 1. třídě zvítězili muži Spartaku ČKD Stalingrad a ženy Slavoj Odivání Praha, ve 2. třídě muži Slavoj Plzeň Masný průmysl a ženy Slovanu Státní banka Praha, v kategorii dorostenců Dynamo Praha, vítěz kategorie dorostenek nebyl dohledán.

Ve dnech 19. až 21. října 1956 proběhla na Zimním stadionu pražské Štvanice Mezinárodní VC Prahy mužů a žen za účasti dvou výběrů Prahy (A, B), Budapešti a Varšavy. Zvítězila naše „Áčka“, složená z hráčů a hráček širšího výběru státní reprezentace. V mužích to byli: J. Brož, Fejfar, Z. Humhal, Kedles, Kemel, Z. Malý, Musil, Paldus, Paulus, Purnoch, Synovec a Tesař (trenéři J. Kozák a B. Chvála), v ženách Halásková, Holá, Holubová, D. Křížová, Ligová, Matalíková, Moravcová, Šindelářová, Špelinová, Štaudová, Štefflová a Štulcová (trenéři Metoděj Mácha a Augustýn Tobolka). Pod hlavičkou Prahy B startovaly juniorské výběry. Záznamy o dalších ročnících mezinárodní VCP nebyly nalezeny a je pravděpodobné, že šlo o akci ojedinělou a již neopakovanou. Několik zahraničních družstev dospělých i mládeže (z Dánska, Itálie, NDR a Rakouska) později na VCP startovalo, ale šlo o týmy, jejichž účast byla přínosem pouze společenským, nikoliv výkonnostním.

Na televizních obrazovkách se volejbal objevil poprvé v roce 1957. Tisíce diváků z celé naší republiky měly možnost shlédnout utkání 5. ročníku VCP mezi družstvy mužů ÚDA resp. již Dukla Praha se Slavíí VŠ Praha a žen Dynama Praha se Spartakem Avia Čakovice.

V roce 1961 došlo ke změně termínu konání turnaje z podzimu na jaro a VCP se stala vítanou přípravou a prověrkou družstev před zahájením soutěží. V 1. třídě prvního „jarního“ ročníku VCP startovala s výjimkou jediného týmu celá naše volejbalová elita včetně ligových družstev z Bratislavy.

Podrobnější záznamy ze všech ročníků VCP se bohužel nedochovaly, rekordní byla pravděpodobně účast při 14. ročníku VCP 1966, na kterém startovalo rovných 300 družstev (188 dospělých, 112 mládeže). Jednotlivé kategorie, výkonnostní třídy a jejich skupiny se hrály již na 12 sportovištích po celé Praze. Hrál se na kurtech Albertova, v Braníku, v Jinonicích, v Libni, v Nuslích (na Květnici i na Orbisu), na Petřínách, v Podolí, na Prašném mostě, na Štvanici, ve Vysočanech a na Vyšehradě. Na přípravě a organizaci VCP se každým rokem podílely desítky dobrovolných funkcionářů MV svazu a spolupořádajících oddílů. Za všechny jmenujme alespoň dlouholetého šéfa organizačního štábu VCP Miloslava Seiberta, funkcionáře Sparty Praha (Spartaku ČKD Sokolovo), člena STK pražské volejbalové sekce a osobnost čl. volejbalové Síně slávy.

V 70. letech došlo k citelnému poklesu zájmu o VCP ze strany našich předních družstev (nejvyšší soutěže se již hrály v halách) a postupně k úbytku družstev mimopražských (sehnat v Praze ubytování nebylo jednoduché a navíc drahé). V roce 1980 startovalo na 9 sportovištích celkem 176 družstev (74 dospělých, 66 dorostu, 36 žactva). V roce 1989 byl zaznamenán pokles na 137 družstev (36 dospělých, 42 dorostu, 59 žactva) a od roku 1996 je VCP pořádána pouze v mládežnických kategoriích a pro veterány.

Koncem 80. let se uskutečnily tři ročníky VCP veteránů a seniorek (mužů nad 40 a žen nad 30 let). Po kvalitní účasti v letech 1987-1989 (mj. veteráni RH Praha, Potrubí, MFF, Odolena Vody, Škody České Budějovice, Chemičky Ústí n. L. a seniorky pražské Lokomotivy, Slavie a Střešovic) se do dalšího ročníku přihlásila pouze 4 družstva a obě kategorie byly v dalších letech z programu VCP vypuštěny. V roce 1998 byla otevřena kategorie veteránů nad 50 let (tzv. „superveteránů“) s účastí 8 pražských týmů, které se od roku 1999 zapojily současně do M-ČR této kategorie. Hráči Slavojce Břevnov se stali v roce 1999 v Českých Budějovicích prvními „mistry ČR“ této věkové kategorie, na 3. místě skončila Dobeška, na 5. místě Sokol Michle, na 6. místě Štvanice Praha a na 8. místě LCS Maniny (mezi devíti finalisty bylo 5 družstev z Prahy).

5.2 Pohár 17. listopadu

V listopadu 1959 proběhl v tělocvičně na Vinohradech 1. ročník mezinárodního turnaje akademiků o Pohár 17. listopadu. Premiéra tohoto turnaje mužů byla uspořádána u příležitosti 20. výročí úmrtí Jana Opletala v roce 1939¹⁷ a v průběhu následujících 30 let své existence si turnaj získal respekt vysokoškolského volejbalu v celé Evropě. Po dramatickém průběhu 1. ročníku turnaje zvítězili Poláci před ČSR, Bulharskem, Rumunskem a Francií. Naši vysokoškoláci pod vedením B. Chvály (z Prahy Hálek, Z. Humhal, Chour, Kemel, Pospíšil, Purnoch, Stolařík) porazili Bulhary 3:1, Francouze 3:0, Poláky 3:2 a jen těsná prohra s Rumuny 2:3 a horší poměr setů je připravily o prvenství.

Na přípravě a organizaci prvního i všech dalších ročníků turnaje se podíleli především funkcionáři Slavie VŠ Praha, z nichž za všechny jmenujme alespoň Josefa Suchana (významného funkcionáře ústřední sekce odbíjené, člena Síně slávy ČV). Organizátoři neustále hledali optimální místo konání a tak se „Pohár“ několikrát stěhoval. Další zápolení akademiků viděli pražští diváci v halách Sparty v Korunovační ulici, v krčské hale „Na Zeleném pruhu“, na Slavii IPS v Edenu, v hale VŠ Praha na „Folimance“ nebo v hale Tatry Smíchov. Od roku 1976 se některá utkání Poháru hrála propagačně i mimo Prahu (v Jičíně, Roudnici, Strakonících).

V uskutečněných 30-ti ročnících Poháru 17. listopadu (1959-1988) startovaly akademické výběry mužů z 11 zemí: Alžírsko, Belgie, Bulharsko, ČSSR, Francie, Itálie, Maďarsko, NDR, Polsko, Rumunsko a SSSR. Nejvíce prvenství na nich získali naši vysokoškoláci (15) před Sověty (10) a Poláky (3).

¹⁷ Po ustavení Mezinárodního svazu studentstva v roce 1946 byl 17. listopad vyhlášen Mezinárodním dnem studentstva na počest protistudentských represí v roce 1939 (viz poznámka v odstavci 2.2).

Výjimečným se stal jubilejní 10. ročník turnaje v roce 1968, který byl připravován s velkou pečlivostí pro rekordní počet družstev. Neblahé srpnové události zapříčinily, že pozvánky nebyly ani rozeslány a v turnajové „náhražce“ startovaly pouze akademické výběry Čech, Moravy a Slovenska, doplněné juniory ČSSR. Turnaj se také hrál (poprvé a naposledy) v kategorii žen, vítěžkami akademický výběr Čech.

Mezi Akademiky ČSSR se objevily desítky hráčů pražských klubů (s akademickým titulem nebo momentálně studujících) včetně reprezentantů „státních“. Na soupiskách jednotlivých ročníků nacházíme jména (řazena abecedně): V. Černý, Groessler, Hálek, Hamáček, Hanzálek, Hlinka, Holcman, Hora, Humhal, Chour, Chrupa, Janeček, Jelínek, Kaláb, Kalina, Kemel, P. Kop, Krejčí, Kubát, Kvaček, A. Lébl, M. Lehký, Majer, Melíšek, Neumann, P. Novák, Perušič, Pitter, Pospíšil, Purnoch, Resch, Stehno, Stolařík, Šmíd, Šopa, I. Třešňák, Viche, bratři Vojíkové, Vondrka, Zapletal, Zenker. Z mimopražských reprezentantů to byli např. Čada, Haník, Hromada, Jindra, Kopecký, Koudelka, Kroča, Kudláček, Labuda, P. Pavlík, Petlák, Prieložný, M. Řezníček, Šlambor, Špisser, Veselko, Volný. Na trenérském postu se vystřídali Břetislav Chvála, Zdeněk Malý, Josef Stolařík, Ivo Kunz a Jan Sýkora z Prahy, dále Igor Bzdúch (Slavia Bratislava) a Josef Vojík (Slavia PF Plzeň). Také v řadách našich soupeřů startovala zvučná jména. Byli to např. Sověti Černyšev, Kačarava, Kravčenko, Pojarkov, Sibirjakov, Vaskobojnikov, Vengerovskij, Poláci Ambroziak, Polesczuk, Rusek, Wagner, Bulhaři Pantelejev, Poptodorov, Rumuni Barbutu, Grigorovici, Udisteanu nebo Italové Barbieri, Nanini, Nencini.

S odstupem času je možné konstatovat, že i v případě Poháru 17. listopadu (stejně jako u VCP) došlo postupně k poklesu výkonnostní úrovně. V našich i zahraničních akademických výběrech začalo ubývat „státních“ reprezentantů a turnaj se stal stále ještě kvalitní, ale nikoliv již špičkovou přehlídkou evropského volejbalu. K zániku turnaje přispělo nejenom úmrtí Josefa Suchana v roce 1988, ale především společenské změny po listopadu 1989.

6. PRAŽSKÉ VOLEJBALOVÉ SOUTĚŽE

Až do roku 1952 byly pražské volejbalové soutěže řízeny Středočeskou župou ČVBS (1924-1945) a později ČVS (1946-1951). Tzv. „Velká Praha“ byla jedním z okresů Středočeské župy, nejlepší družstva z Přeboru Prahy postupovala do přeboru župy (tzv. oblasti nebo divize) a nejlepší z nich přes M-Čech až do finálového turnaje o mistra republiky.

Počátky samostatného pražského volejbalu jsou spojeny s novým územním uspořádáním ČSR po roce 1952 (vznikem krajů a okresů) a s vydáním již mnohokrát citovaného zákona č. 71/52 Sb. o organizování tělesné výchovy a sportu. K 1. lednu 1953 zahájila činnost sekce odbíjené MV TVS Praha (s pravomocemi na úrovni krajů) a jí byly podřízeny sekce odbíjené, zřízené při všech pražských obvodech (OV TVS) s pravomocemi na úrovni okresů. První sídlo pražské volejbalové sekce bylo v Kaprově ulici a prvním předsedou byl zvolen Antonín Kofroň. Dalším sídlem sekce se stala Divadelní ulice a ve funkcích předsedů se postupně vystřídali: Luboš Kettner, Stanislav Hassman, Dalibor Lange, Václav Ledvína, krátce Pavel Pávek a Ctirad Laušman (od roku 1983).

Přebor Prahy byl organizován ve dvou výkonnostních skupinách mužů a jedné skupině žen (všechny po 12 družstvech). V říjnu 1953 sekce uspořádala 1. ročník VC Prahy, popsané v předchozí kapitole. O soutěžích, pořádaných OV TVS na jednotlivých pražských obvodech, se žádné záznamy nedochovaly. Archivovaný plán rozvoje odbíjené MV TVS na rok 1955 však uvádí existenci 416 volejbalových družstev v pražských soutěžích 1954. Jsou-li tyto údaje pravdivé a vycházíme-li z předpokladu, že v této době měla družstva na soupiskách obvykle 8-10 hráčů, mohlo v Praze v roce 1954 hrát závodně volejbal něco mezi 4-5 tisíci hráčů a hráček včetně mládeže. V jednotlivých oddílech dále pracovaly stovky dobrovolných trenérů, rozhodčích a funkcionářů.

V rámci další reorganizace TVS v roce 1957 (ustavení ČSTV) převzala nová sekce odbíjené MV ČSTV řízení všech volejbalových soutěží v Praze, tedy i soutěží obvodních. Družstva dospělých byla rozdělena do 3 výkonnostních tříd a stanovena postupová a sestupová pravidla. Vítězové pražské 1. třídy mužů a žen získali titul Přeborníka Prahy s právem postupu do 2. ligy, a to buď přímo, nebo přes kvalifikaci. Tato organizace zůstala zachována prakticky až do dnešní doby, v roce 1989 byla početnější kategorie mužů rozšířena ještě o 4. třídu.

Se zánikem ČSTV po rozpadu Československa v roce 1992 vznikl Pražský volejbalový svaz (PVS) a stal se součástí Pražské tělovýchovné unie (PTÚ) se sídlem v ulici Pod Děnkankou na Praze 4 - Pankráci. Ve 3. kapitole byli vyjmenováni nejznámější pražští funkcionáři z pohledu československé volejbalové historie. Pokusme se učinit totéž u funkcionářů pražského volejbalu a zmínit alespoň ty, kteří byli dlouholetými členy výboru, předsedy odborných komisí a ve své době patřili k „inventáři“ pražské volejbalové sekce. Vedle jmenovaných předsedů si tuto vzpomínku určitě zaslouží alespoň osoby, které nás již opustily: J. Adam, Č. Baloun, L. Bělina, V. Brühl, J. Čáslavský, Z. Effenberger, S. Grepl, J. Hojer, J. Hyhlík, Z. Jaroš, V. Langeová, L. Modráček, A. Němeček, M. Pulkráb, P. Schwertner, V. Sukovatý, M. Špitálský, R. Vaníček, Z. Vrátný, Z. Vít a řada dalších, na které jsme bez zlého úmyslu možná zapomněli.

Významné postavení v pražském volejbalu měly a stále mají vysokoškolské oddíly. Vznik a postavení pražského Vysokoškolského sportu v našem volejbalovém „pravěku“ bylo popsáno v úvodní kapitole. Na základě zákona č. 71/52 byly při všech VŠ založeny Katedry tělesné výchovy (KTV), které začaly organizovat nejenom povinnou, ale i dobrovolnou tělovýchovnou činnost vysokoškoláků a zaměstnanců VŠ. Vzhledem k mimořádné koncentraci vysokých škol v Praze nestačil „resortní“ volejbalový oddíl DSO Slavia VŠ Praha uspokojovat všechny studující zájemce o volejbal a tak začaly počátkem 60. let vznikat samostatné VŠTJ při jednotlivých školách a fakultách. Mezi volejbalovou veřejností se nejznámějšími staly oddíly MFF UK (s krátkodobou účastí v CL) a Technika Praha (původně Slavia Strojní fakulta ČVUT), jejichž muži byli a jsou stálými účastníky 1. NL. V nižších svazových soutěžích (2. lize) a v Přeborech Prahy startovala vysokoškolská družstva Ekonom, Elektrotechnická a Stavební fakulta ČVUT, Humanitní fakulta, Juridická, Chemie, Medicina, Přírodní vědy a Vysoká škola zemědělská (dnes ČZU Praha).

Ucelené záznamy z jednotlivých ročníků Přeboru Prahy nejsou k dispozici, teprve začátkem 80. let začaly být vydávány a archivovány zpravodaje STK PVS s přehledem účastníků a výsledků všech pražských soutěží dospělých (od 90. let i soutěží mládeže). Podíváme-li se na tyto záznamy z posledních 20 let (1980-1999) očima statistiky, zaznamenáme dva dominantní body vývoje.

Maxima bylo dosaženo v roce 1987, kdy v Praze vyvíjelo činnost 113 volejbalových oddílů s 6 525 členy, do pražských soutěží bylo zapojeno 309 družstev (179 dospělých a 130 mládežnických) a dalších 29 družstev startovalo ve vyšších soutěžích, řízených ústřední sekci resp. svazem. Nejhorší situace nastala v roce 1993, kdy se oproti roku 1987 zmenšil počet oddílů a členská základna o celou třetinu (na 77 oddílů se 4294 členy), počet družstev v pražských soutěžích o pětinu (z 309 na 237) a to především v soutěžích mládeže (ze 130 na 81, tj. takřka o 40%). Počet družstev ve vyšších soutěžích (27) zůstal bez velkých změn. K úbytku oddílů a členské základny přispěly především společenské změny po roce 1989. Oddíly dostávaly méně peněz od státu (ČSTV), některé přišly o dotace „patronátních“ závodů a organizací a některé dokonce o svá sportoviště v důsledku pozemkových restitucí (Břevnov, Letňany, Petřiny aj.). Hodně účastníků pražského volejbalového dění začalo podnikat, jiní byli nuceni hledat nové zaměstnání a z důvodů existenčních nezbýval u mnohých na volejbal čas. Mládež byla zahlcena nebyvalými možnostmi naplnění volného času a pokud u části populace zájem o sport a tělesné aktivity zůstal zachován, přesunul se do oblasti sportů u nás více prestižních (fotbal, tenis, lední hokej) nebo dosud neznámých a módních (bojové sporty, florbal, softbal aj.).

Velkým problémem pražského volejbalu je věková struktura družstev dospělých, popsaná následující tabulkou. Při tvorbě byly použity údaje, získané rozborem soupisek družstev pražského přeboru v roce 1998 za účelem zjišťování, zda má cenu „otevírat“ při VC Prahy další veteránskou kategorii mužů (nad 50 let). Věkový průměr hráčů pražských soutěží byl v tomto roce 36 let u mužů a 31 let u žen.

Věková struktura družstev dospělých v pražských soutěžích k 31. 12. 1998

Kategorie	Počet družstev v soutěžích	Počet osob na soupiskách	Počet hráčů (hráček) ve věku				Jejich věkový průměr
			do 30 let	do 40 let	do 50 let	nad 50 let	
muži	101	1360	403	330	334	293	36 let
ženy	65	897	404	221	226	46	32 let
celkem	166	2257	807	551	560	339	34 let

Z uvedených 101 družstev mužů mělo 48 družstev věkový průměr nad 40 let, tj. skoro polovina pražských volejbalistů již byla v kategorii „veteránů“ a z celkového počtu 334 hráčů nad 50 let by se dalo postavit 55 týmů „superveteránských“! Ze 65 družstev žen mělo 43 družstev věkový průměr nad 30 let, tj. dvě třetiny pražských volejbalistek spadaly do kategorie „seniorek“. Počítat věkový průměr pražských rozhodčích se raději nikdo nepokoušel, zde je situace ještě mnohem horší!

Závěrem celého pojednání lze konstatovat, že často používaná a účelová prohlášení o „totálním úpadku“ volejbalu v Praze se nezakládají na pravdě. Volejbal stále patří v Praze ke sportům nejoblíbenějším a rozšířenějším. Počtem klubů (oddílů, družstev) a registrovaných hráčů si stále drží třetí pozici za fotbalem a tenisem. Jeho mládežnická základna je dokonce druhou největší po fotbalové, což by mělo být příslibem pro pražský volejbal nového tisíciletí.

DOSLOV

Když na mně byl v říjnu 2011 vznesen Pražským volejbalovým svazem požadavek na přednesení referátu o historii volejbalu v Praze před hosty prosincového zasedání PVS u příležitosti oslav 90 let českého volejbalu, využil jsem této mimořádné příležitosti a nabídl mu své pojednání z roku 2004. Jeho vznik byl dostatečně popsán v úvodu a skutečnost, že tehdy nesplnilo své poslání (k vydání „Zlaté knihy českého volejbalu“ nedošlo), mně dlouhou dobu mrzela. Ze současného „remake“, byť jen v omezeném počtu výtisků, mám tedy upřímnou radost a doufám, že předchozí řádky potěšily i zvědavé čtenáře. Vzhledem k tomu, že toto historické ohlédnutí končí rokem 1999, dovolím si ještě ve stručnosti přidat z hlediska pražského volejbalu několik zásadních událostí první dekády nového milénia.

V roce 2001 vyhodnocovala nejlepší světové volejbalisty 20. století také FIVB, vítězem kategorie mužů se stal Karch Kiraly (USA), Josef „Bulda“ Musil byl zařazen mezi osmičku nejlepších a v roce 2004 byl (jako první Čech) uveden v kolébce volejbalu (Holyoke) do světové Síně slávy (Volleyball Hall of Fame). Této pocty se dostalo „in memoriam“ také doc. Františku Stibitzovi v letošním roce.

V kategorii mužů se po bezmála 30 letech objevila v nejvyšší soutěži MFF UK a udržela se v ní dvě sezony (2001-2003). V roce 2007 se v nejvyšší soutěži mužů objevil další pražský klub, Česká zemědělská univerzita (ČZU), pod vedením Jana Maliny rozehrála již 5. sezonu a nevypadá to, že by chystala nejvyšší soutěž opustit.

V roce 2005 vystřídal Ing. Ctirada Laušmana v čele Pražského volejbalového svazu Ing. Jaroslav Háza a stal se v pořadí jeho osmým předsedou.

Družstvo žen Olympu Praha získalo další dva mistrovské tituly (v letech 2005 a 2008) a také v dalších ligových sezonách patřilo k absolutní špičce, což potvrzují 4 druhá a 4 třetí místa v CL. Na trenérském postu se udržel Stanislav Mitáč a v reprezentaci ČR se objevily a objevují jeho další svěřenkyně (Felbábová-Háječková, Havlíčková, Kallistová, Kossányiová, sestry M. a P. Novotné, Pastulová, Šenková, Vanžurová). Tradici účasti v nejvyšší soutěži si i nadále drží Slavia Praha, jejíž ženy své fanoušky nejvíce potěšily v letech 2006 a 2007, kdy skončily na 2. a 3. místě. V šesti ročních této dekády se v CL objevil i Tatran Střešovice, ale vždy na něj zbylo jen poslední sestupové místo popř. udržení vítězstvím v baráži.

Mistrovské tituly pražských družstev v první dekádě 21. století:

MR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Muži	Jihostroj	Dukla	Jihostroj	Dukla	Volleyball	Volleyball	DHL	Jihostroj	Jihostroj	Jihostroj
	Č. Budějov.	Liberec	Č. Budějov.	Liberec	Odol. Voda	Kladno	Ostrava	Č. Budějov.	Č. Budějov.	Č. Budějov.
Ženy	Lapos	Lapos	Královo	Královo	Královo	Olymp	Královo	Královo	Olymp	VK
	Frenštát	Frenštát	Pole Brno	Pole Brno	Pole Brno	Praha	Pole Brno	Pole Brno	Praha	Prostějov

Po dlouhých 25 letech „půstu“ se Praha opět dočkala vrcholné mezinárodní akce, kterou bylo letošní ME mužů, které CEV svěřila volejbalovým svazům (federacím) Rakouska a ČR. Skupinu C hostila pražská O2 Aréna a Pražané měli možnost shlédnout vyrovnané souboje Bulharů, Poláků, Němců a Slováků o postup do dalších kol. Náš tým (hrající v karlovarské skupině D) měl na domácí půdě velké ambice na medailové umístění a konečně 10. místo bylo zklamáním. Přehled mezinárodních startů a úspěchů s podílem hráčů a trenérů z pražských klubů je součástí příloh D7-D8.

Společně se vzpomínkou věnuji tuto publikaci těm, kteří patřili mezi mé nejvstřícnější informátory a korektory, ale vydání „díla“ se nedožili. Byli to pánové Zdeněk Effenberger, Karel Brož, Zdeněk Malý, doc. František Stibitz, Ing. Augustin Tobolka a Vladimír Vyoral. Samostatné poděkování patří žijící legendě našeho sokolského volejbalu, doc. Jaroslavu Kozlíkovi, který se letos dožil neuvěřitelných 104 let a který se stal nejenom dodavatelem zásadních informací z našeho volejbalového „pravěku“, ale také rádcem při mých prvních literárních poklescích.

Zdeněk Vrbenský, 30. 11. 2011

Volejbaloví Mistři republiky z Prahy**Příloha A****Muži:**

1923	Strakova akademie
1924	Strakova akademie
1925	Vysokoškolský všesportovní klub (VVK)
1926	Vysokoškolský všesportovní klub (VVK)
1927	Strakova akademie
1928	Strakova akademie
1930	Strakova akademie
1931	Strakova akademie
1933	Marathon Praha
1934	Vysokoškolský odbor studentů (VOS)
1937	Sokol Vysočany
1938	Sokol Vysočany
1940	Sokol Vysočany
1941	SK Philips
1943	SK Philips
1945	SK Philips
1947	SSK Život
1950	Armádní tělovýchovný klub (ATK)
1951	Armádní tělovýchovný klub (ATK)
1952	Armádní tělovýchovný klub (ATK)
1953	Ústřední dům armády (ÚDA)
1954	Ústřední dům armády (ÚDA)
1955	Ústřední dům armády (ÚDA)
1956	Slavia VŠ Praha
1957	Slavia VŠ Praha
1958	Slavia VŠ Praha
1959	Slavia VŠ Praha
1962	Lokomotiva Praha
1964	Slavia VŠ Praha
1966	Rudá Hvězda Praha
1972	Rudá Hvězda Praha
1982	Rudá Hvězda Praha
1984	Rudá Hvězda Praha
1985	Rudá Hvězda Praha
1986	Rudá Hvězda Praha
1989	Rudá Hvězda Praha
1991	Olymp Praha
1992	Olymp Praha

V období 1923-2011 se uskutečnilo celkem 89 ročníků MR mužů, z toho 38 titulů (43 %) získala družstva 10 pražských klubů:
 9 titulů Rudá Hvězda resp. Olymp Praha
 6 titulů Strakova akademie, Sokol Vysočany resp. SK Philips a ATK resp. ÚDA
 5 titulů Slavia VŠ Praha
 2 tituly Vysokoškol. všesportovní klub (VVK)
 1 titul Marathon, VOS, SSK Život a Loko Praha

Ženy:

1931	Volejbalový oddíl Vysokoškolského sportu (VVS)
1932	Marathon Praha
1933	Marathon Praha
1945	SK Zaměstnanci města Prahy (ZMP)
1946	SK Zaměstnanci města Prahy (ZMP)
1947	SK Zaměstnanci města Prahy (ZMP)
1949	Sokol Pražský
1950	Sokol Pražský
1955	Ústřední dům armády (ÚDA)
1956	Ústřední dům armády (ÚDA)
1957	Slavoj Praha
1959	Dynamo Praha
1961	Tatran Střešovice
1962	Dynamo Praha
1963	Dynamo Praha
1964	ČKD Praha
1965	SK Slavia Praha
1969	Tatran Střešovice
1970	Tatran Střešovice
1971	Tatran Střešovice
1972	Tatran Střešovice
1973	Tatran Střešovice
1974	Rudá Hvězda Praha
1975	Rudá Hvězda Praha
1977	Rudá Hvězda Praha
1979	Rudá Hvězda Praha
1980	Rudá Hvězda Praha
1981	Rudá Hvězda Praha
1984	Rudá Hvězda Praha
1985	Rudá Hvězda Praha
1986	Rudá Hvězda Praha
1987	Rudá Hvězda Praha
1988	Rudá Hvězda Praha
1992	Olymp Praha
1997	Olymp Praha
1999	Olymp Praha
2005	Olymp Praha
2006	Olymp Praha

V období 1931-2011 se uskutečnilo celkem 79 ročníků MR žen, z toho 38 titulů (48 %) získala družstva 10 pražských klubů:
 16 titulů Rudá Hvězda resp. Olymp Praha
 6 titulů Tatran Střešovice
 4 tituly Dynamo resp. Slavia Praha
 3 tituly Zaměstnanci města Prahy
 2 tituly Marathon, Sokol Pražský a ÚDA
 1 titul VVS, Slavoj Praha a ČKD Praha

Podíl hráčů pražských klubů na zisku medailí z OH, MS a ME

Příloha B

Poř. čís.	Zisk medailí celkem:		Datum		ME 1948 Itálie zlato	MS 1949 ČSR stříbro	ME 1950 Bulharsko stříbro	MS 1952 SSSR stříbro	ME 1955 Rumunsko zlato	MS 1956 Francie zlato	ME 1958 ČSSR zlato	MS 1960 Brazílie stříbro	MS 1962 SSSR stříbro	OH 1964 Japonsko stříbro	MS 1966 ČSSR zlato	ME 1967 Turecko stříbro	OH 1968 Mexiko bronz	ME 1971 Itálie stříbro	ME 1985 Nizozemí stříbro	
	Příjmení a jméno:		narozeni:	úmrť:																
1	Barborka Pavel	1	22.09.61																	
2	Bouchal Miloš	1	30.04.26	23.10.00																
3	Brož Josef	5	24.04.27	19.03.06																
4	Brož Karel	6	06.12.25	06.12.09																
5	Černoušek Milan	1	25.08.57																	
6	Češpiva Josef	1	14.11.13	28.09.84																
7	Čuda Milan	1	22.09.39																	
8	Fučík Jaroslav	4	09.02.21	21.02.89	Sok. Kolín	Sok. Kolín	Sok. Kolín													
9	Groessler Zdeněk	4	08.09.41																	
10	Humhal Zdeněk	6	30.12.33																	
11	Jonáš Jiří	3	17.05.28																	
12	Kaláb Zdeněk	1	09.02.61																	
13	Kemel Miroslav	1	21.10.34																	
14	Kop Petr	5	15.02.37																	
15	Kovařík Antonín	1	28.10.38																	
16	Krob Evžen	1	19.04.26	08.07.09																
17	Kříž Václav	1	03.05.34																	
18	Kučera Jiří	1	30.09.29																	
19	Malý Zdeněk	5	07.07.26	09.03.10																
20	Matiášek Václav	2	27.10.22	22.12.87																
21	Mikota František	3	14.02.24	11.08.72																
22	Mozr Antonín	2	03.03.43																	
23	Musil Josef	10	03.07.32																	
24	Nekola Miroslav	1	01.12.47																	
25	Němec Ludvík	1	29.04.48																	
26	Novotný Josef	1	29.03.56																	
27	Paldus Jaromír	7	18.05.26	06.05.94																
28	Paulus Karel	6	03.01.33	31.10.03						D. Kolín	D. Kolín	D. Kolín	D. Kolín							
29	Perušič Boris	2	27.07.40																	
30	Purnoch Milan	3	27.08.33																	
31	Raban Václav	1	06.11.20	04.03.00																
32	Reicho Josef	1	09.08.18	12.10.90																
33	Schwarzkopf Fr.	3	25.05.27	28.08.86																
34	Soukup Zdeněk	1	15.12.24	25.10.89																
35	Stolařík Josef	2	06.09.33																	
36	Synovec Ladislav	3	17.06.34																	
37	Šašinka Vilém	1	16.01.33	06.04.05																
38	Šmíd Jaroslav	1	10.11.55																	
39	Šmíd Václav	5	18.03.40																	
40	Šorm Josef	3	02.03.32																	
41	Tesař Josef	7	11.03.27	29.06.07	Sok. Kolín	Sok. Kolín				D. Kolín										
42	Toman Ladislav	4	13.07.34																	
43	Vápenka Milan	1	04.05.43																	
44	Votava Josef	4	31.10.27	17.11.02																
Trenér družstva:					J. Češpiva	Jan Fiedler	V. Matiašek	Josef Kozák					Josef Brož	Václav Matiašek			K. Lázníčka (Brno)			

Podíl hráček pražských klubů na zisku medailí z MS a ME

Příloha C

Poř. čís.	Zisk medailí celkem:			Datum		ME 1949 ČSR stříbro	ME 1950 Bulharsko bronz	MS 1952 SSSR bronz	ME 1955 Rumunsko zlato	ME 1958 ČSR stříbro	MS 1960 Brazílie bronz	ME 1967 Turecko bronz	ME 1971 Itálie stříbro	ME 1987 Belgie bronz	ME 1993 ČSSR stříbro	ME 1997 ČR bronz
	rodné příjmení a jméno	provdaná:		narodení:	úmrť:											
1	Bajerová Jaroslava		2	20.04.71												
3	Batková Jindra	Holá	4	05.05.28												
4	Bémová Anna	Mifková	1	05.06.46												
5	Čadilová Alena		1	19.07.27	18.09.59											
6	Černá Zdeňka	Šafářová	2	14.09.23	05.07.05											
7	Derflová Věra	Hrabáková	1	27.04.41												
8	Deylová Alena	Nečasová-Ursínyová	1	17.10.29												
9	Dostálová Bronislava	Hrbková	2	11.10.27	02.03.79											
10	Drštková Jana	Mitáčová	1	25.09.76												
11	Emingerová Eva	Dostálová	1	19.10.63												
12	Gazdová Božena	Lútočková	2	02.02.27												
13	Halásková Božena	Žižkovská	1	11.04.34												
14	Hálková Jana	Vápenková	1	14.05.47												
15	Holubová Vladěna	Galisová	1	26.06.65												
16	Houdková Libuše	Krobová	1	11.02.27	23.03.98											
17	Hroudová Jarmila	Brožová	1	04.02.25												
18	Kloudová Stanislava	Rehbergerová-Švarcová	1	13.05.45												
19	Křížová Drahúše	Kopová	3	05.10.33												
20	Kučerová Lenka	Šírková	1	14.01.29												
21	Kyselková Libuše	Herštová	2	02.12.34												
22	Linhartová Věra	Štruncová	1	01.03.46												
23	Malá Zuzana	Kačmáčková-Mrklasová	1	22.01.51												
24	Mandelová Simona		1	07.11.65												
25	Matějčková Ivana	Vaňková	1	07.03.66												
26	Mirovická Jaroslava	Mathauserová	2	20.03.25	19.02.09											
27	Mocová Zdenka	Lokšová	1	17.10.74												
28	Poláková Elena	Moskalová	1	09.03.53												
29	Neugebauerová Libuše	Šormová	1	15.10.34												
30	Pražanová Naďa	Jeřábová	1	13.09.42												
31	Semecká Jana	Růžičková	1	12.01.48												
32	Senecká Jitka		1	11.01.40												
33	Schwobová Martina		1	03.05.76												
34	Svobodová Irena	Pettinari	1	20.04.48												
35	Svobodová Růžena	Příhodová	1	03.09.31												
36	Šašková Karla	Šmidová	1	29.06.43												
37	Šedivá Soňa	Holubová	2	28.07.35												
38	Šíroková Eva	Matějková	1	07.11.43												
39	Šindelářová Jaroslava	Tolarová	1	27.08.34												
40	Škvárová Stanislava	Králová	2	20.05.64												
41	Špelinová Naďa		2	28.04.33												
42	Štefflová Hedvika	Mikulecká	1	22.03.33												
43	Štůlcová Běla	Paclíková	3	22.03.28												
44	Vávrová Jana		1	19.02.75												
45	Vlasáková Hana	Marcolini	1	21.06.48												
46	Vojnarová Jarmila	Kleinová	1	11.09.19	27.05.05											
47	Volicerová Ester	Schulz	2	02.06.73												
48	Zaplátílková Zdeňka	Jílková-Radvanová	2	06.08.23												
				Trenér družstva:	<i>M. Rovný</i> (Bratislava)	Fiedler Jan	<i>M. Rovný</i> (Bratislava)	Mácha Metoděj	Češpiva Josef	Mácha Metoděj	<i>S. Šneberger</i> (Plzeň)	Stolařík Josef	<i>M. Kafka</i> (Brno)	Řeřábek Pavel		

Přehled mezinárodních úspěchů s podílem hráčů a trenérů z pražských klubů

Rok	Akce	Místo	Kategorie	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
1947	9. Světové akademické letní hry	Paříž	muži	1. místo	Horáček, Kozák, J. Malý, Špitálský, Bernard, Dobruský, Hájek, Jílek, Z. Němec, Šavřda	Josef Polívka
			muži	1. místo	Bouchal, Matiašek, Schwarzkopf, Soukup, Linke, Nogol, Tesař, Valenta, <i>Halaša, Kožka</i>	Jan Fiedler
1948	Balkánsko středoevropské hry	Sofie	ženy	1. místo	Čadilová, Mirovická, Zaplatílková, Cvilinková, Lukešová, Marynčáková, Naarová, Volková, Winterová	Anna Stibitzová
			muži	1. místo	J. Brož, K. Brož, Češpiva, Mikota, Reicho, Votava, Fučík, Linke, Tesař	Josef Češpiva
1948	1. Mistrovství Evropy mužů	Řím	muži	1. místo	J. Brož, K. Brož, Češpiva, Mikota, Reicho, Votava, Fučík, Linke, Tesař	Josef Češpiva
1949	10. Světové akademické letní hry a 2. Světový festival mládeže a studentstva	Budapešť	muži	2. místo	Horáček, Schwarzkopf, Soukup, Votava, Hájek, Linke, Mencl, Zíma, <i>J. Rozhold, Z. Rozhold</i>	Josef Polívka
			ženy	2. místo	Batková, Čadilová, Gazdová, L. Kučerová, Mirovická, Vojnarová, Burianová, Cvilinková, Žáková	Anna Stibitzová
	1. Mistrovství světa mužů	Praha	muži	2. místo	Bouchal, J. Brož, K. Brož, Matiašek, Mikota, Paldus, Reicho, Schwarzkopf, Soukup, Votava, Fučík, Tesař	Jan Fiedler
	1. Mistrovství Evropy žen		ženy	2. místo	Batková, Čadilová, B. Dostálová, Hroudová, Mirovická, Zaplatílková, Cígrová, Cvilinková, Krimlová, Marynčáková, Valášková, <i>Bernovská</i>	Miroslav Rovný
1950	2. Mistrovství Evropy	Bulharsko	muži	2. místo	J. Brož, K. Brož, Jonáš, Krob, Matiašek, Mikota, Paldus, Raban, Tesař, Votava, Fučík, Nogol	Jan Fiedler
			ženy	3. místo	Batková, Černá, Houdková, L. Kučerová, Mirovická, Vojnarová, Zaplatílková, Burianová, Cígrová, Krimlová	Jan Fiedler
1951	11. Světové akademické letní hry a 3. Světový festival mládeže a studentstva	Berlín	muži	2. místo	K. Brož, Černoch, Jonáš, Komanec, Z. Malý, Neuberg, Schwarzkopf, Votava, Lípa, Marek	Josef Polívka
			ženy	2. místo	Batková, Čadilová, Černá, Lútočková, L. Kučerová, Richterová, R. Svobodová, Štulcová, Balunová, Hajtmarová,	Vladimír Míka
1952	2. Mistrovství světa mužů	SSSR	muži	2. místo	J. Brož, K. Brož, Fučík, Jonáš, Kučera, Z. Malý, Mikota, Musil, Paldus, Tesař, Votava, Lázníčka	Václav Matiašek
	1. Mistrovství světa žen		ženy	3. místo	Černá, B. Dostálová, Holá, Lútočková, R. Svobodová, Štulcová, Bochenková, Cígrová, Matalíková, Roobová, Svozilová, Valášková	Miroslav Rovný
1953	4. Světový festival mládeže a studentstva	Bukurešť	muži	3. místo	J. Brož, K. Brož, Fučík, Z. Malý, Mikota, Musil, Paldus, Paulus, Schwarzkopf, Soukup, Synovec, Lázníčka	Václav Matiašek
			ženy	2. místo	B. Dostálová, Jílková, Nečasová, R. Svobodová, Štulcová, Balunová, Cígrová, Hajtmarová, Matalíková, Štaudová, Valášková	Metoděj Mácha

Rok	Akce	Místo	Kategorie	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
1954	12. Světové akademické letní hry	Budapešť	muži	2. místo	Barchánek, J. Brož, Humhal, Petr, Purnoch, Schwarzkopf, Hondlík, Lípa, Loužek, <i>Cagaň, Macák, Perútka</i>	Josef Kozák
			ženy	4. místo	E. Kučerová, Lútočková, Loudová, Božena Malá, Musilová, Šindelářová, Špelinová, Blanka Malá, <i>Farkašová, Ligová, Rovná, Technovská</i>	Miroslav Rovný
1955	4. Mistrovství Evropy	Rumunsko	muži	1. místo	K. Brož, Humhal, Jonáš, Z. Malý, Musil, Paldus, Paulus, Purnoch, Schwarzkopf, Synovec, Tesař, <i>Láznička, Golian</i>	Josef Kozák
			ženy	1. místo	Holá, Křížová, L. Kučerová, Lútočková, Nečasová, Neugebauerová, Šindelářová, Štulcová, Matalíková, Štaudová, Valášková, <i>Technovská</i>	Metoděj Mácha
	5. Světový festival mládeže a studentstva	Varšava	muži	1. místo	Kedles, Kemel, Kučera, Musil, Paulus, Petr, Purnoch, Synovec, <i>Láznička, Golian</i>	Josef Kozák
			ženy	2. místo	B. Dostálová, Holá, Křížová, Nečasová, Neugebauerová, Šindelářová, Špelinová, Štulcová, Matalíková, Mičánková, Moravcová, Štaudová	Metoděj Mácha
1956	3. Mistrovství světa mužů	Paříž	muži	1. místo	J. Brož, K. Brož, Z. Malý, Musil, Paldus, Paulus, Purnoch, Schwarzkopf, Synovec, Tesař, <i>Láznička, Golian</i>	Josef Kozák
	2. Mistrovství světa žen		ženy	4. místo	Holá, L. Kučerová, Lútočková, Nečasová, Neugebauerová, Šindelářová, Štulcová, Matalíková, Moravcová, Svozilová, Štaudová, Valášková	Metoděj Mácha
1957	6. Světový festival mládeže a studentstva	Moskva	muži	2. místo	Humhal, Kemel, Paldus, Purnoch, Rozsívál, Synovec, Šašinka, Tesař, <i>Láznička, Golian, Šinský, Veselko</i>	Josef Kozák
			ženy	3. místo	Holubová, D. Křížová, Kyselková, Šindelářová, Špelinová, H. Štefflová, Štulcová, Ulmonová, Halásková, Matalíková, Moravcová, Štaudová	Metoděj Mácha
	Mezinárodní turnaj v rámci zasedání MOV	Sofie	muži	2. místo	Humhal, Kříž, Musil, Paldus, Paulus, Synovec, Stolařík, Šašinka, Tesař, <i>Láznička, Golian, Veselko</i>	Josef Kozák
	13. Světové akademické letní hry	Paříž	muži	5. místo	Humhal, Chour, Kemel, Petr, Purnoch, Stolařík, Lípa, <i>Hromada, Šinský, Rjachovský, Veselý</i>	Július Perútka
ženy			2. místo	Čižinská, Kalenská, Larvová, Šindelářová, Špelinová, Ulmonová, Zemanová, <i>Dudíková, Farkašová, Ligová, Šellejová</i>	Antonín Kyndr	

Rok	Akce	Místo	Kategorie	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
1958	5. Mistrovství Evropy	ČSR	muži	1. místo	Humhal, Kemel, Z. Malý, Musil, Paldus, Purnoch, Synovec, Toman, Lázníčka, Paulus, Tesař, <i>Golian</i>	Josef Kozák
			ženy	2. místo	S. Holubová, D. Křížová, Kyselková, Paclíková, Špelinová, Ulmonová, Matalíková, Moravcová, Svozilová, B. Šteflová, Vráželová, <i>Uhrinová</i>	Josef Češpiva
1959	1. Světová letní univerziáda	Torino	muži	1. místo	Humhal, Chour, Kemel, Pospíšil, Purnoch, Stolařík, Petr, <i>Gregor, Hromada, Šinský, Rjachovský, Veselý</i>	Břetislav Chvála
	Turnaj tří kontinentů	Paříž	muži	2. místo	Humhal, Kříž, Z. Malý, Musil, Paldus, Synovec, Toman, Handlíř, Lázníčka, Paulus, Tesař, <i>Golian</i>	Josef Kozák
1960	4. Mistrovství světa mužů	Brazílie	muži	2. místo	Humhal, Z. Malý, Musil, Paldus, Stolařík, Šašinka, Šmídl, Šorm, Toman, Paulus, <i>Golian</i>	Josef Kozák
	3. Mistrovství světa žen		ženy	3. místo	S. Holubová, D. Křížová, Kyselková, Obadálková, Šormová, Špelinová, H. Štefflová, Žižkovská, Moravcová, Svozilová, Ulmonová, Vráželová	Josef Češpiva
1962	5. Mistrovství světa mužů	SSSR	muži	2. místo	Humhal, P. Kop, A. Kovařík, Kříž, Musil, Stolařík, Šmídl, Šorm, Toman, Paulus, Schenk, <i>Golian</i>	Josef Brož
	4. Mistrovství světa žen		ženy	5. místo	Derflová, Herštová, S. Holubová, Kopová, J. Křížová, Mikulecká, Obadálková, Svatušková, Špelinová, Tolarová, <i>Hrádková, Bendeová</i>	Antonín Kyndr
	8. Světový festival mládeže a studentstva	Helsinky	muži	2. místo	Humhal, P. Kop, A. Kovařík, Kříž, Musil, Stolařík, Synovec, Toman, Paulus, <i>Veselý</i>	Josef Brož
1963	6. Mistrovství Evropy	Rumunsko	muži	5. místo	Humhal, P. Kop, A. Kovařík, Musil, Perušič, Stolařík, Šmídl, Šorm, Toman Paulus, Schenk, <i>Golian</i>	Josef Brož
			ženy	6. místo	Derflová, Herštová, S. Holubová, Kloudová, Kopová, Obadálková, Šormová, Špelinová, Tolarová, Benešová, <i>Hrádková, Bendeová</i>	Antonín Kyndr
1964	18. Olympijské hry	Tokio	muži	2. místo	Čuda, Humhal, P. Kop, Musil, Perušič, Šmídl, Šorm, Toman, Paulus, Schenk, <i>Golian, Labuda</i>	Josef Brož
1965	1. ročník Poháru světa	Polsko	muži	3. místo	Groessler, P. Kop, Perušič, Šmídl, Koudelka, P. Pavlík, Peška, Petlák, Schenk, Smolka st., Svoboda, <i>Labuda</i>	Václav Matiašek
1966	6. Mistrovství světa mužů	Praha	muži	1. místo	Groessler, P. Kop, Mozr, Musil, Perušič, Šmídl, Koudelka, Petlák, Schenk, Smolka st., <i>Golian, Labuda</i>	Václav Matiašek
1967	7. Mistrovství Evropy	Turecko	muži	2. místo	Groessler, P. Kop, Mozr, Musil, Šmídl, Koudelka, Petlák, Procházka, Schenk, Smolka st., Svoboda, <i>Golian</i>	Václav Matiašek

Rok	Akce	Místo	Kateg.	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
1967	7. Mistrovství Evropy	Turecko	ženy	3. místo	Hrabáková, Pražanová, Rehbergerová, Senecká, Šašková, Široká, Štruncová, Hrádková, Poláková, Bendeová, Mazurová, Štefková	Metoděj Mácha
1968	19. Olympijské hry	Mexico City	muži	3. místo	Groessl, P. Kop, Musil, Koudelka, Petlák, Procházka, Schenk, Smolka, Sokol, Svoboda, Zajíček, Golian	Václav Matiašek
			ženy	6. místo	Hrabáková, Mifková, Senecká, Šašková, Široká, Štruncová, Vlasáková, Poláková, Tichá, Bendeová, Mazurová, Štefková	Metoděj Mácha
1969	2. ročník Poháru světa	Berlín	muži	5. místo	Groessl, Vápenka, Koudelka, P. Pavlík, Petlák, Procházka, Schenk, Stančo, Svoboda, Tomáš, M. Řezníček, Zajíček	Karel Lázníčka
1969	Turnaj pěti kontinentů	Montevideo	muži	2. místo	Groessl, Lehký, Mozr, L. Němec, Vápenka, Koudelka, P. Pavlík, Petlák, Procházka, Schenk, Stančo, Zajíček	Karel Lázníčka
1970	7. Mistrovství světa mužů	Bulharsko	muži	4. místo	Groessl, L. Němec, Penc, Vápenka, Koudelka, P. Pavlík, Petlák, Řezníček, Schenk, Stančo, Tomáš, Zajíček	Karel Lázníčka
	6. Mistrovství světa žen		ženy	5. místo	Hálková, Mifková, Semecká, I. Svobodová, Šašková, Vlasáková, Baniová, Jelínková, Moulisová, Vindušková, Kodajová, Štefková	Stanislav Šneberger
1971	8. Mistrovství Evropy	Itálie	muži	2. místo	Goessl, L. Němec, Vápenka, Koudelka, Nekola, P. Pavlík, Petlák, Schenk, Stančo, Tomáš, Zajíček, Pipa	Karel Lázníčka
			ženy	2. místo	Hálková, Malá, Mifková, Moskalová, Semecká, I. Svobodová, Vlasáková, Baniová, Jelínková, Vindušková, Kodajová, Mališová	Stanislav Šneberger
1972	20. Olympijské hry	Mnichov	muži	6. místo	Groessl, Penc, Vápenka, Koudelka, Nekola, Petlák, M. Řezníček, Schenk, Stančo, Tomáš, Zajíček, Pipa	Karel Lázníčka
			ženy	7. místo	Mifková, Moskalová, Semecká, I. Svobodová, Vápenková, Vlasáková, Jelínková, Moulisová, Vindušková, Kodajová, Mališová, Mazurová	Stanislav Šneberger
1974	8. Mistrovství světa mužů	Mexiko	muži	5. místo	Chrpa, Vondrka, Kapera, Koudelka, Lenert, Nekola, Petlák, Stančo, Stehno, Špišser, Tomáš, Pipa	Petr Kop
	7. Mistrovství světa žen		ženy	17. místo	Kačmáčková, Klímová, Pařízková, Pechanová, Poláková, Součková, I. Svobodová, Vlasáková, Fabikovičová, Moulisová, Vandránková, Gronová	Richard Bonisch
1975	9. Mistrovství Evropy	Jugoslávie	muži	6. místo	Chrpa, Řeřábek, Jeřábek, Kapera, Lenert, Mikunda, Nekola, Petlák, Svoboda, Šlambor, Tomáš, Pipa	Petr Kop
			ženy	5. místo	Klímová, Mifková, Moskalová, Pařízková, I. Svobodová, Vlasáková, Fabikovičová, Hubnerová, Moulisová, Součková, Vandránková, Kodajová	Richard Bonisch

Rok	Akce	Místo	Kateg.	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
1976	21. Olympijské hry	Montreal	muži	5. místo	Penc, Řeřábek, Vondrka, Koudelka, Lenert, Mikunda, Nekola, Petlák, Stančo, Šlambor, Tomáš, <i>Pipa</i>	Petr Kop
1977	10. Mistrovství Evropy	Finsko	muži	6. místo	Řeřábek, Sýkora, Šmíd, Vondrka, Jeřábek, Jos. Novotný, Šlambor, Tomáš, <i>Cifra, Pipa, Prieložný, Sirvoň</i>	Petr Kop
			ženy	5. místo	Bartošová, Hřebenová, Langšádlová, Pechanová, Bláhová, Fabikovičová, Moulisová, Zacpalová, <i>Brunová, Ďumbalová, Košková, Škulecová</i>	Antonín Kyndr
1978	9. Mistrovství světa mužů	Itálie	muži	5. místo	A. Lébl, Řeřábek, Šmíd, Vondrka, Jos. Novotný, Stančo, Šlambor, Tomáš, Valach, <i>Prieložný, Repák, Sirvoň</i>	Petr Kop
	8. Mistrovství světa žen	SSSR	ženy	12. místo	Bartošová, Hřebenová, Langšádlová, Bláhová, Fabikovičová, Kútková, Prejzová, Rohovská, Schránilová, <i>Košková, Tallová, Urbášková</i>	Antonín Kyndr
1979	11. Mistrovství Evropy	Francie	muži	6. místo	Řeřábek, Šmíd, Vojík, Vondrka, Jos. Novotný, Petlák, Šlambor, Tomáš, Valach, <i>Halanda, Prieložný, Sirvoň</i>	Petr Kop
			ženy	7. místo	Bláhová, Bartošová, Hřebenová, Langšádlová, Pechanová, Kútková, Prejzová, Rohovská, Schránilová, <i>Tallová, Truchlíková, Urbášková</i>	Antonín Kyndr
1980	22. Olympijské hry	Moskva	muži	8. místo	Řeřábek, Šmíd, Kopet, Krejčí, Lenert, Jos. Novotný, Pick, Valach, <i>Cifra, Prieložný, Repák, Sirvoň</i>	Pavel Schenk
1981	12. Mistrovství Evropy	Bulharsko	muži	4. místo	M. Černoušek, Kaláb, Řeřábek, Sýkora, Šmíd, Jiří Vojík, Hampacher, Jos. Novotný, Pavlas, P. Pavlík, <i>Prieložný, Repák</i>	Dušan Melíšek
			ženy	6. místo	Bláhová, Eliášová, Chládková, Kubáková, Langšádlová, Pechanová, Ptáčková Prejzová, Rohovská, <i>Cuníková, Tallová, Vargová</i>	Michal Nerad
1982	10. Mistrovství světa mužů	Argentina	muži	9. místo	M. Černoušek, Kaláb, Krejčí, Jos. Novotný, Řeřábek, Sýkora, Hampacher, Kopecský, M. Pavlík, Pitner, <i>Prieložný, Repák</i>	Dušan Melíšek
1983	13. Mistrovství Evropy	NDR	muži	6. místo	M. Černoušek, Kaláb, Jos. Novotný, Řeřábek, Voplatek, Hampacher, I. Jakubíček, Krebs, Mikyska, Strumienský, <i>Chrtianský, Prieložný</i>	Dušan Melíšek
			ženy	8. místo	Baráková, Drahorádová, Kubáková, Machová, Mandelová, Ptáčková, Rádllová Krempaská, Prejzová, <i>Cuníková, Trnková</i>	Petr Kop
1985	14. Mistrovství Evropy	Nizozemsko	muži	2. místo	Barborka, M. Černoušek, Kaláb, Krejčí, Jos. Novotný, Šmíd, Bláha, Jamka, Mikyska, Strumienský, <i>Chrtianský, Prieložný</i>	Karel Láznicka
			ženy	4. místo	Baráková, Bromová, Emingerová, Homolková, Králová, Kubáková, Mandelová, Ptáčková, Bártová, Krempaská, Václavíková, <i>Lajčiaková</i>	Petr Kop

Rok	Akce	Místo	Kateg.	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
1985	5. ročník Poháru světa	Japonsko	muži	3. místo	Barborka, M. Černoušek, Kaláb, Krejčí, Jos. Novotný, Šmíd, Bláha, Jamka, Mikyska, Strumienský, Chrtianský, Prieložný	Karel Láznička
1986	11. Mistrovství světa mužů	Francie	muži	8. místo	Barborka, M. Černoušek, Kaláb, Krejčí, Jos. Novotný, Rybniček, Šmíd, Jamka, Mikyska, Rajský, Šomek, Chrtianský	Karel Láznička
	10. Mistrovství světa žen	ČSSR	ženy	11. místo	Baráková, Bromová, Dostálová, Dvořáková, V. Holubová, Homolková, Králová, Mandelová, Krempaská, Václavíková, Cuníková, Lajčiaková	Vladimír Hančík
1987	15. Mistrovství Evropy	Belgie	muži	6. místo	Barborka, M. Černoušek, Jos. Novotný, Bláha, Kaláb, Mikyska, Rajský, Smolka ml, Šomek, Vajner, Zedník, Chrtianský	Karel Láznička
			ženy	3. místo	Dostálová, V. Holubová, Králová, Mandelová, Matějčíková, Šenoldová, Goldemundová, Krempaská, Kumpochová, Cuníková, Trnková	Josef Stolařík
1989	16. Mistrovství Evropy žen	NSR	ženy	5. místo	Králová, Mandelová, Ondráčková, Krempaská, Kudlíková, Kumpochová, Václavíková, Dubovcová, Horanská, Kasášová, Koseková, Kucháriková	Josef Stolařík
1990	12. Mistrovství světa mužů	Brazílie	muži	9. místo	Barborka, Galis, Goga, Džavoronok, Kaláb, Macek, Mikyska, Palinek, Smolka ml., Stejskal, Skalička, Chrtianský	Rudolf Matejka
1991	17. Mistrovství Evropy	NSR	muži	9. - 12. místo	Demar, Fortuník, Galis, Goga, M. Kop, Hadrava, Kolář, Pakosta, Pochop, Smolka ml., Chrtianský	Zdeněk Pommer
		Itálie	ženy	5. místo	Jírovcová, Obručová, Jurášová, Kudlíková, Kumpochová, Pechová, Štěpančíková, Václavíková, Jakšová, Kasášová, Koseková, Mikušová	Milan Kafka
1993	18. Mistrovství Evropy	Finsko	muži	8. místo	Demar, Goga, Hadrava, Hroch, M. Kop, Mikyska, Smolka ml., Chrtianský, Kravárik, Matoška, Migra, Nemeč	Peter Kalný
		ČR	ženy	2. místo	Bajerová, Králová, Ritschelová, Volicerová, Jurášová, Pechová, Šilhanová, Štěpančíková, Václavíková, Večerková, Vostrejšová, Zimmermannová	Milan Kafka
1994	13. Mistrovství světa žen	Brazílie	ženy	9. - 12. místo	Hadryková, Mocová, Ritschelová, Volicerová, Janáčková, Jurášová, Staňková, Štěpančíková, Tumová, Václavíková, Večerková, Zimmermannová	Milan Kafka
1995	19. Mistrovství Evropy	Řecko	muži	9. místo	Bláha, Fortuník, Galis, Hadrava, Hroch, M. Kop, Karabec, Kovařík, Pešl, Pochop, Řezníček, Smolka ml.	Petr Kop
		Nizozemsko	ženy	9. - 12. místo	Bajerová, Jírovcová, Obručová, Ritschelová, Volicerová, Dosoudilová, Janáčková, Jeřábková, Malčíková, Šilhanová, Štěpančíková	Pavel Řeřábek

Rok	Akce	Místo	Kateg.	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
1997	20. Mistrovství Evropy	Nizozemsko	muži	6. místo	Demar, Galis, Hadrava, Holčík, Hroch, Karabec, M. Kop, Matoška, Novák, Pešl, Pochop, Řezníček	Miroslav Nekola
		ČR	ženy	3. místo	Bajerová, Dršťková, Mocová, Ritschelová, Schwobová, Vávrová, Volicerová, Bucková, Janáčková, Jenčková, Štěpančíková, Večerková	Pavel Řeřábek
1998	14. Mistrovství světa mužů	Brazílie	muži	19. - 24. místo	Bican, L. Černoušek, Galis, Hadrava, Hroch, Karabec, P. Konečný, Kubala, Novák, Pešl, Pochop, Řezníček	Miroslav Nekola
1999	21. Mistrovství Evropy mužů	Rakousko	muži	4. místo	L. Černoušek, Holčík, Hroch, Karabec, M. Kop, P. Konečný, Kubala, Kvasnička, M. Lébl, Novák, Pešl, Popelka	Pavel Třešňák
2001	22. Mistrovství Evropy	ČR	muži	4. místo	L. Černoušek, Dubš, Javůrek, Kubala, M. Lébl, J. Novák, D. Novák, J. Novotný, M. Novotný, Pešl, Smolka ml., Zapletal	Zdeněk Haník
		Bulharsko	ženy	9. místo	Havlová, Ritschelová, Schwobová, Bucková, Jamborová, Jenčková, Horká, Siegllová, Spalová, Šimánková, Tomanová	Miroslav Čada
2002	15. Mistrovství světa mužů	Argentina	muži	13. místo	Cerha, Dubš, Hudeček, Kryštof, Kubala, M. Lébl, J. Novák, Pláteník, Popelka, Rak, Škach, Zapletal	Julio Velasco (ARG)
	14. Mistrovství světa žen	Německo	ženy	17. místo	Felbábová, Havlová, P. Novotná, Šenková, Bucková, Jenčková, Horká, Kalčíková, Spalová, Šimánková, Štěpančíková	Stanislav Mitáč
2003	23. Mistrovství Evropy	Německo	muži	9. místo	Dubš, Král, Kubala, J. Novotný, M. Novotný, Pláteník, Popelka, Staněk, Sukuba, Štokr, Ticháček, Zapletal	Pavel Řeřábek
		Turecko	ženy	9. místo	Havlová, M. Novotná, Bublová, Bucková, Horká, Chalczarová, Kalčíková, Matuszková, Paříková, Siegllová, Spalová, Šimánková	Stanislav Mitáč
	23. Mistrovství světa mužů	Německo	muži	9. místo	Dubš, Král, Kubala, J. Novotný, M. Novotný, Pláteník, Popelka, Staněk, Sukuba, Štokr, Ticháček, Zapletal	Pavel Řeřábek
	Světová liga mužů	Španělsko	muži	4. místo	Dubš, Kubala, M. Lébl, J. Novotný, M. Novotný, Obdržálek, Pláteník, Polák, Rak, Staněk, Ticháček, Zapletal	Pavel Řeřábek
2004	1. ročník Evropské ligy mužů	ČR	muži	1. místo	Baranek, Boula, Habada, Hudeček, Král, M. Lébl, J. Novotný, M. Novotný, Pláteník, Rak, Rejlek, J. Rybníček, Staněk, Štokr, Zdražil, Zapletal	Pavel Řeřábek
2005	24. Mistrovství Evropy mužů	Itálie + Srbsko a ČH	muži	9. místo	Habada, Hudeček, M. Lébl, Novák, J. Novotný, M. Novotný, Pláteník, Rak, Staněk, Štokr, Ticháček, Zapletal	Laurent Tillie (FRA)
2006	16. Mistrovství světa mužů	Japonsko	muži	13. místo	Hudeček, M. Lébl, P. Konečný, M. Novotný, Obdržálek, Pláteník, Popelka, Rak, Štokr, Ticháček, Zdražil, Zapletal	Zdeněk Haník
2007	24. Mistrovství Evropy žen	BeNeLux	ženy	9. místo	Havlíčková, Šenková, Božková, Havelková, Horká, Jamborová, M. Jelínková, Matuszková, Plochotová, Spalová, Šimánková, Tomanová	Táňa Krempaská

Rok	Akce	Místo	Kateg.	Umístění	Hráči pražských klubů	Trenéři
2009	26. Mistrovství Evropy	Turecko	muži	16. místo	Holubec, Hudeček, D. Konečný, Kryštof, M. Lébl, M. Novotný, Pláteník, Popelka, Škach, Štokr, Ticháček, Veselý	Jan Svoboda
		Polsko	ženy	10. místo	Havlíčková, Kallistová, Šenková, Adlerová, Hasalíková, Havelková, Jášová, M. Jelínková, Matuszková, Muhlsteinová, Plchotová, Tomanová	Táňa Krempaská
2011	27. Mistrovství Evropy	Rakousko + ČR	muži	9. místo	Bence, Hrazdíra, Hudeček, D. Konečný, P. Konečný, Kryštof, Mach, Pláteník, Popelka, Štokr, Ticháček, Veselý	Jan Svoboda
		Srbsko a ČH	ženy	8. místo	Havlíčková, Kossanyová, Vanžurová, Barborková, Havelková, Jášová, Kubínová, Melichárková, Muhlsteinová, Plchotová, Svobodníková	Jiří Šiller

Tato závěrečná poznámka je určena všem všímavým čtenářům tohoto přehledu, kterým se některá jména v šedých polích nelíbí (označené osoby nepovažují za Pražáky). V názvu přehledu je ale zdůrazněno, že se jedná o hráče pražských klubů a je jedno, zda v Praze s volejbalem začínali nebo přišli odjinud. Rozhodující je, že v době konání uvedené akce hráli za některý z pražských klubů a jejich úspěchem se samozřejmě mohou chlubit i oddíly a kraje, kde volejbalově "vyrostli". Tímto přístupem došlo i k situaci opačné, tj. řada rodilých Pražáků a odchovanců pražských klubů hrála v době svého působení v reprezentaci za mimopražský klub a nejsou mezi "označenými". Např. M. Nekola st., S. Stehno, M. Hadrava, M. Kop. M. Fortuník, L. Černoušek, K. Kvasnička, M. Lébl. V případě trenérů jsou v šedých polích jen skuteční Pražané.

O autorovi (aneb neskromně sám o sobě) ...

Zdeněk Vrbenský, narozený 8. června 1945 v Praze.

Nahlédnutí do soukromí:

Absolvent SPŠ Silnoproudé elektrotechniky na Příkopech a šesti semestrů FEL ČVUT. Povoláním konstruktér, zaměstnaný v ČKD Polovodiče (do roku 1993) a firmě ELFIS, s.r.o. (do roku 2009). Od roku 1973 ženatý, manželka Alena, dcery Markéta a Jana.

Sportovní a volejbalové začátky:

Od roku 1953 všeobecná tělesná příprava v odboru ZRTV při TJ Libeň Loděnice (dříve Sokol Libeň, dnes Meteor Praha). S volejbalem se setkával od narození na osadě „Hučící Řeka“ na Labi u Káraného resp. Čelákovic zásluhou volejbalem posedlé rodiny „Vrbeňáků“ (otce, strýců a staršího bratra), kteří jej od 10 let začali brát mezi sebe na hřiště a učili pinkat. V roce 1958 získal s výběrem žáků ZŠ Lindnerova svou první trofej – diplom za 2. místo na volejbalových Sportovních hrách pražské mládeže (SHPM) a přihlásil se do družstva dorostenců TJ Libeň. Zde odehrál pět sezon (trenérem J. Soukup), první tři v přeboru Prahy, další dvě v nově

ustavené celostátní Dorostenecké lize. V roce 1962 vyhráli dorostenci Libně jednu z českých skupin DL a ve finále M-ČSSR v Kremnici skončili na 4. místě. V letech 1962-1963 byl členem reprezentačního výběru st. dorostenců (dnes juniorů) ČSSR, trenéři J. Kunc a J. Němeček.

Hráčské aktivity (40 let):

- 1963-1973 hráč Slavoje Praha, 2. liga (4. místo 1964), trenéři: internacionál Z. Soukup, Z. Pokorný a J. Dvořák, mezi spoluhráči začínající Miroslav Nekola, juniorští reprezentanti Doležal, Mazura, Brůha a později prvligoví hráči Plavec, Zoula (oba VŠ Praha) a Vladyka (Gottwaldov),
- 1973-1975 hráč a hrající trenér Dukly Rakovník ve 2. lize, trenér J. Dvořák (první rok), mezi spoluhráči později prvligoví hráči Brožík, Humplík (oba Chemička Ústí) a Hemr (Aero Odolena Voda),
- 1975-2003 hráč a později hrající trenér Slavoje Praha ve všech třídách Přeboru Prahy počínaje 1. a konče 4. třídou,
- 1988-2003 hráč veteránů nad 40 a superveteránů nad 50 let Slavoje Praha (Štvanice) a VSC Čelákovice, 6. místo na prvním ročníku M-ČR superveteránů (Č. Budějovice, 1999).

Trenérské aktivity (30 let):

Od roku 1971 trenér 3. třídy, od roku 1973 trenér 2. třídy.

- 1972-1973 trenér mužů Slavoje Praha ve 2. lize, v letech 1975-2003 v Přeboru Prahy viz hráčské aktivity,
- 1974-1975 hrající trenér Dukly Rakovník ve 2. lize,
- 1974-1977 kouč výběrů juniorů Středočeského kraje a MV Praha při Pohárech předsedy (dnes Memoriál R. Myslíka),
- 1980 kouč juniorů Prahy na předolympijském „Turnaji volejbalových nadějí“ hlavních měst socialistických zemí v Moskvě (2. místo za Moskvou a před Varšavou, nejlepším hráčem Petr Brom z RH Praha),

Funkcionářské aktivity (45 let):

- 1965-2003 organizační pracovník družstva mužů, člen výboru VO Slavoj Praha, jedno volební období předseda oddílu a člen výboru TJ Slavoj Praha,
- 1972-1981 člen Trenérsko – metodické komise sekce odbíjené MV ČSTV Praha (předseda J. Jonáš), spoluorganizátor a lektor školení a doškolování pražských trenérů 3. a 4. třídy,
- 1982-1986 technický vedoucí družstva juniorů ČSSR, trenéři J. Medřický (VŠ Praha) a Z. Rychlý (UP Olomouc), mezi hráči Demar, Fikar, Knoflíček, Pakosta, Palínek, P. Pavelka, Stejskal, J. Svoboda, D. Zajíček a další,
- 1987-1989 technický vedoucí B-týmů mužů ČSSR (do 23 let), trenéři Z. Pommer (RH Praha) a J. Smolka sen. (Dukla Liberec), mezi hráči: Demar, R. Dvořák, Fikar, Fortuník, Hadrava, Holčík, M. Kop, Kvapil, Zedník a další,
- 2002-2004 člen nově ustavené Komise společenského významu volejbalu při PVS, spoluzakladatel a organizátor prvních tří setkání jubiletů Prahy, dopisovatel Zpravodaje ČVS,
- od 2005 člen a sekretář Rady Síň slávy českého volejbalu při ČVS, dopisovatel Zpravodaje a webových stránek ČVS, autor více jak stovky profilů osobností Síň slávy, spoluautor jubilejního svazového almanachu „90 let českého volejbalu“ (2011).

Pořadatel desítek turnajů osadních (Hučící Řeka), odborářských (obvodních kol celostátního Poháru ÚRO na Praze 4, závodů podniku ČKD Praha s účastí až 20 družstev z Čech a Moravy), klubových (Slavoj Praha), pod hlavičkou PVS a ČVS (Velké ceny Prahy veteránů a superveteránů, kvalifikace M-ČR superveteránů v Čelákovících a Praze).